

Dagsavis / Utopia!

ÅRSTIDENE

I. arg. 1. nr.
Høsten 1981

tidsskrift for iboende
og omkringliggende natur

Kr. 30,-

Dagsavis i Utopia

er er Årstidene! Dagsavis i Utopia har vi satt som variabel plusstittel på bladet, dette kan gi en mengde bilder for ens indre øye og det er meningen. F.eks. Ja, først - hva er Årstidene? De virker inn på oss fra himmelen såvel som fra jorden. Vår planet går rundt Solen, derav årstidene, samtidig går Jorden rundt seg selv og bevirker dag og natt omtrent 365 ganger i året. Hvorenn vi befinner oss, uansett samfunn, i årstidene er det høyere orden som virker inn på jordliver. I årstidene og alt hva som hører dem til, kommer naturlovene til uttrykk; lover som vidner om orden og skjønnhet.

KULTUR

Mennesket er som en naturlig oppgave satt til (om så kan sies, og det kan det vel) å foredle og gi gunstige vilkår for denne mangfoldighet av yr og liv.

Isteden snakkes, om og om igjen, fra «respektabelt» hold om å utnytte naturressursene, og hva derved menes er en **utnyttelse** i ordets verste forstand, i etslags herre/slave-forhold.

FORNUFT

En ond sirkel har gjort fornuft til noe fastlåst/begrenset, og nyorientering til noe tabu. Den materialistiske virkelighetsoppfattelse har likevel forlengst fått banestøtet, hvilket vi bare fastslår her: når den oppdager det eller omdannes til noe mere nært og i pakt med naturen, altså en annen oppfattelse - det er et spørsmål om tid. Men banestøtene har den fått og inntil videre lever den videre som en farlig stemning.

Å OVERLEVE

Vår gamle virkelighet er iferd med å forsvinne, men det er en viss fare for at den skal gå under med en katastrofe, i en eksplosjon. - At den ikke får råtne på naturlig vis og trykket blir for stort, det er rent konkret den fare vi alle står overfor idag.

Men alt er ikke fortapt, som Milton sa i Paradise Lost. Ikke enda. En klar oppgave må være å **opløse** den materialistiske verdensoppfattelse så den får en fredfull død. - De færreste er enda klar over hvor ille ute vi er faren, hvor farlig og truende situasjonen er. De få som ser er desto mere klar over nødvendigheten og nødvendighetene å ta hensyn til, at det er ingen lek. For dem blir livet noe mere enn en stemning, det blir et seriøst og alvorlig arbeide for å overleve og lodde vår kultur.

UTOPIA

Hva menes med «Dagsavis i Utopia»? Utopia kommer av det greske **u** = ikke, og **topos** = sted; altså **intet sted**. Meningen kan sies å være at virkeligheten må realiseres - før den går tapt. Ordet har dobbel bunn; kan bety **forståelsen av virkeligheten** på samme tid som **våre lengsels mål** til enhver tid, altså en kultivering av virkeligheten hvor mål og middel er det samme, med utgangspunkt i naturlovene og det evig menneskelige; hver tings iboende natur for å bruke et uttrykk hentet fra India, eller moralens rettferdighet som det også betyr i deres ord **dharma**. Intet sted, Utopia, må bli til et sted, dvs. fred på dette sted. Kultur og Gudsharmoni i årstidenes samfunn! Eller for å si det helt enkelt: Kjærlighetens krav på respekt. Årstidene vil på samme tid omhandle mennesket i naturen og naturen i mennesket. Vår iboende og omkringliggende natur, dens porter, sanser, eller skiller om en vil.

MOTKULTUR

Dette er en motkulturell avis. Med det menes simpelthen at vi går mot den såkalte kultur for å fremme en virkelig kultur, med holdepunkt i det beste som er i vår tradisjon (i ordets videste betydning) gjennom tidene. Som en nordmann engang sa det: Ikke alt gammelt er forkastelig, heller ikke alt nytt. Derfor kommer vi heller ikke utenom Kristusvesenet . . . Det er ikke flaut å si det, det bør sies. Skal vi se på de siste par tusen års historie så ser vi noe av særlig betydning nettopp der. Det er ikke til å unngå.

Idag ser vi et presteskap som med Bibelen eser seg opp til skriftkloke i Jesu navn - næringslivet drive rovdrift på naturen og

mennesket; politikere ta avstand til det menneskelige; en «kultur» som stadig bryter og ikke viljer å se lovmessighetene for samfunnsdannelse. Slikt må vi forsøke å rette på. Det er en mengde feiltagelser, misforståelser og usannheter å rydde opp i - dette og fremme av kultur vil være Årstidenes ideal. Veien å gå er i hovedsak ikkevold, kjærlighet, medfølelse, nyorientering, opplysning, forkynnelse; og praktiske alternativer på forskjellige plan, samt samordning, åndsvidenskap og debatt, men uten å vike for kompromiss, løgn og falskhet. Store ord, vil noen si - men ikke desto mindre rett og riktig, og nødvendig å få sagt.

PERSPEKTIVER

Et av våre formål må være å bringe perspektiver og nye idéer. I så måte skal vi bestrebe oss på å være et oppkomme av idéer for den oppmerksomme leser, ikke kun for å utbre idéer men mest for å avle nye for å komme virkeligheten nærmere. Fast grunn under føttene er nødvendig, også når det gjelder hva som angår bevissthetstilværet.

Dette med det religiøse vil kanskje få noen til å stusse egenlig. Men det dreier seg ikke bare om tro nemlig, men også viten og erkjennelse, selv om tanken til å begynne med må tordone seg usannsynlig. Den som imidlertid ser bedre etter vil se, eller hvorfor ikke bruke Jesu ord: den som har øyne, han se, og den som har ører, han høre.

HUMANISME

Dette som er mere eller mindre nihilistisk og human-etisk er populært idag, på sin side også det religiøse; la det være sagt, men se f.eks. på Human-etisk forbund og Hedningesamfunnet. Det er på tide at de blir gjort oppmerksomme på det religiøse; at livet er åndelig, på Gud og hva det hele faktisk innebærer. Og at dette gir nye perspektiver de ingen vei kommer uten å ta seriøst. At de faktisk vil stå sterkere da. Hvor utrolig det enn i stående øyeblikk vil høres usant ut for dem. Hvis de altså er villig til å tenke klart og se klart og liketil; for nettopp det er viktig, og uten fordommer.

OVERRASKELSE

Overraskelser er forbeholdt enhver, også den mest fornuftige eller filosofiske, saklige, dype, redelige eller nøkterne. Og innsatsen er lav og rimelig. For det er jo på alle sett og vis av betydning. Når en er opptatt med noe kan en trygt gjøre regning med overraskelsen. Den dag f.eks. Hedningesamfunnet våkner, vil de med rette se og få tilført mere og bedre kraft.

Det er egentlig uunngåelig - men akkurat det er det uten videre hensikt å si, i og med at forutsetningen er som en skjult, lukket dør enda. Er ikke overveid klart enda. La det likevel være sagt, for nettopp slikt skal det også være Årstidenes oppgave å lette på sløret for, inspirere til, og gjøre rede for.

F.EKS. HEDNINGESAMFUNNET

Den dagen vil Hedningesamfunnet ha kraft til å bringe sin forståelse hvor de ønsker, sin reaksjon og oppriktighet, og med all rimelighet forvente å se at det nytter, at håpet er deres og at de inntil da hadde mindre forståelse for dets kledning. Skal en gjøre inntrykk på mennesker må en også tale til det klart og dypest sett menneskelige. En må erkjenne seg selv som menneske, og da er det overraskelsene, innsyn og vidsyn kommer en imøte som tidligere hvilte i fordommen eller som spørsmål bak frøets skall. Det er enkelte ting en må se i øynene før eller siden; deriblant hva som befinner seg bak nærmeste illusjon.

HEDENSKAP

Godt og vel en halvpart av den øvrige «motkulturpresse» står på linje med Hedningesamfunnet og Human-etisk forbund når det gjelder hedenskap. Hvem har rett? er et lite interessant spørsmål. Derimot: hva kan vi gjøre? (sammen), hvilke muligheter har vi? og dernest - hva er nødvendig? På indre såvel som ytre plan, dvs, sosialt, samfunnsmessig. I dette spørsmål og i

andre vil Årstidene særlig forsøke å bidra og komme med opplysning, stülere idéer og bringe redegjørelser. Viljen til, og øyne for muligheten av dette har lenge vært mangelvare. Men vi snakker jo om det samme; la oss for all del anta det.

MISJONSMARKEN

Det må skje noe, ikke bare innenfor «norsk motkultur» eller hva en velger å kalle det, - skjønt åpenheten og grobunnen er kan hende best innen det vi betegner som motkulturområdet . . . Den dagen vil motkulturen kunne se hvor sin «misjonsmark» ligger og dermed meget være vunnet. - Det må skje noe ganske bestemt, holdningen bli en annen derav, perspektivet videre, osv., det er jeg for egen del sikker på - men når? La oss forsøke å ta stilling til dette når og hva det videre dekker.

TIL SLUTT

Hva som her er sagt sier muligvis en smule kanskje om den redaksjonelle linje. Men hva som bringes innefor bladets permer vil variere, eller rettere: vil kunne overraske! Det synes meg som at et forord har lett for å bli stikkordaktig, antydende og rundt formulert, en må begrense seg for ikke å skrive om alt en har lyst til og en synes ikke en får sagt noenting. Men det skal bli mange forord fremover, og jeg har gleden av å ønske alle lesere velkommen til Årstidene! Vær bare oppmerksom på at neste nummer ikke kommer straks, idet vi vil la dette nr. spre seg, se hvilke mørke kroker det kan gå inn i.

Noen ord til slutt av danske Frederik Gabe om årstidene:

Om foråret fødes naturen til et nytt og ungdommelig sprudlende liv. Ved sommersolhverv står naturen i full blomst, og naturens kongelige bryllup når sitt høydepunkt. Dernest modnes frukten av dette fysiske bryllup, og om efteråret dør livet stille hen, mens sæden tilsynelatende livløs faller i den sorte jord. Men når mørket er tettest, innfanges lyset påny, og mens solen langsomt tar til, gjemmer jorden i sin livmoder den kim, i hvilken livets ånd er innblåst, og som i takt med solens gang vinner styrke til å bryte ut av moderskjødets når forårets tid påny er inne.

Reidar Kråke

Reidar Kråke
redaktør

OM TIDSSKRIFTET ÅRSTIDENE

Årstidene selges i abonnement. Gateselgere, bokkaféer og lign. får 30% rabatt ved å kjøpe minst 5 abonnement som (må) forskuddsbetales. Ellers ingen kommisjon. Et abonnement har ingen fast pris, men løper til det innbetalte beløp er oppbrukt (vi varslar). Enkeltabonnement har ingen rabatt.

Send venners navn og adresse hvis du vil vi skal sende dem et gratis prøveeks., og fortell oss gjerne hvem vi kan hilse fra. Hederspersoner kan oppnå gratisabonnement på ubestemt tid. Tvangsinnsatte i fengsel, asyl, etc. vil få gratisabonnement ved at vi får vite de er interessert og oppholdets omtrentlige varighet.

Bidrag og innsendte manuskripter honoreres i regelen ikke, bare unntaksvis og honoris causa, så sant vi ser oss råd til det.

Annonsepriser:

1/8 side (eller mindre): kr. 50,-, (med sats kr. 75,-)

1/4 side (eller mindre): kr. 100,-, (med sats kr. 150,-)

1/2 side (eller mindre): kr. 200,-, (med sats kr. 300,-)

osv.

Tillegg for lay-out og farver, samt for opp- eller nedfotografering. Gratisannonser eller annen takst bare etter avtale.

INNSENDE BIDRAG

Alle vil ikke få honorar for å skrive i Årstidene, tvert om: de fleste vil sannsynligvis ikke få det og må regne med æren alene; men vi vil dog forsøke å kunne arbeide oss frem til å gi honorar, eller påskjønnelse. Dette ikke for å fremme noen såkalt liberal idé - men alene fordi vi finner det riktig på et dypere grunnlag. For å stimulere til et åpent forum med kvalitet. Det vil si: Årstidene har kvalitetsmål. Vi vil f.eks. bestrebe oss på å fremme interesse for hva vi ser på som godt og av betydning og av særlig interesse. Honorar er i den anledning ingen umulighet - men altså heller ingen regel. Vi lover ikke for meget; og vil slett ikke forsøke å holde for meget hvis vi likevel av «dumdristige» grunner skulle ha lovt for meget. La det være sagt. Ikke som et forbehold, men som en orientering verd å huske. Altså, vi kan si det omtrent slik: Innsendte bidrag honoreres unntaksvis (etter avtale), men ikke i regelen.

INNHold

	Side
Forord	2
Redaksjonelt (denne side)	4
Hva er kultur? av Reidar Kråke	5
Meningsterror av Sven Kærup Bjørneboe	11
En håndfull aforismer om meninger og det å mene ...	12
Trygdekontoret upopulært	12
Til Trondhjemsavisa Anarkistens lesere - orientering ..	12
Folk klager (dikt) av Rune L. Hansen	13
Det femte evangelium av Reidar Kråke	14
Den egentlige opposisjon sitter ikke på tinget	
Av Ole-jacob Christensen	23
Tre dikt av Kirsti Birkeland	24
Falsk forklaring? av Tormod Berg	24
Positive vibrasjoner av Ola Aytal	25
Et spørsmål (dikt) av Rune L. Hansen	27
Oberlins merkelige kart ved Rune L. Hansen	29
Avis i elefantformat	39
Hvem kan gjeste Herrens hus?	39
Hold stø kurs!	6
Ufødt et sted (dikt) av Reidar Kråke	39
Gyldne morgener av Alf Larsen	39
Dette skal sies . . . av S. Kierkegaard	40
Alf Larsen i Babylon	40
Alternativt parti	41
En prat på Kilden ved R. Kråke	44
Meditasjoner av Thomas Traherne	50
En annen vals av Jan E. Olufsen	51
To dikt av Terje Amundsen	52
Asra av Heinrich Heine	55

FASTE STOFF:

Lite portrett: E.F.B. Horn og den organiske teologi	28
Omkring Hjemmets kultur: Brennesle	32
Litterære særligheter: Murveggenes poesi	
av Billy Swansea	42
Samtale & debatt	37
Lek & grublerier	45
Bøker	47
Musikk	49
Brev	53
Notiser	54

Vedlegg: Oberlins symbolske kart

Bilag: Årstidenes galleri - F. Kozics: En sjelden fangst (Ein sel-
tener Fang). Bilde nr. 1 i Årstidenes 1. billedserie.

Omslagsbildet viser *The Sun at his Eastern Gate* av William Blake (1757-1827, eng.).

Hva er kultur?

Det er mange som ikke synes å vite hva *kultur* er, selv om kultur er nøkkelord ved enhver organisering av samfunn. Det skjer altfor ofte at ordet ilegges betydninger det strengt tatt ikke har eller at dets mening forveksles med noe annet, f.eks. sport, teater, forskning, kunst, museer og politikk. For å vise at dette er feil skal vi her kort si noen ord som kan være viktig å få frem om hva kultur er og samtidig i all stillhet rydde bort noen interessante misforståelser. Angående det første avsnittet «Markens grøde», vil jeg henvise til Peter A. Thaysens bok «Haven i naturlig balance».

Ordet er avledet av det latinske *colere* som betyr dyrke, med dette må vi forstå en hentydning til to sider: det er vår ånd som beveger hånden. På den ene side våre øyne og forståelse, det orienterende – på den annen redskap og ting, det materielle og håndfaste, det gitte. Begge må en regne med: kultur er en slags pakt mellom disse to sider, noe som må sies å være dannelse, derav kan vi og fornemme næsom har med form å gjøre.

Markens grøde

La oss ta bonden som eksempel, han har sett seg ut en jordlapp han vil dyrke – vet med det samme at det stilles visse betingelser i det forhold han innlater seg på; jorda må ryddes, kanskje komposteres, frøene må såes i en gitt dybde, det hele må ha passelig med vann osv. For å få en god grøde og rik høst vet han at det er bestemte hensyn å ta, den erfaring har han. Videre forstår han å sette pris på sine redskaper, en harv, en plog, en hest eller hva det nå enn er. Alt dette må bunne i et harmonisk forhold mellom bondens ånd og hånd – hans forståelse for sine handlinger. Den dannelse som derved oppstår er kultur: den jord som dyrkes og måten det blir gjort på – naturlovene ligger der fra før og er grunnen til at pakten er mulig. Nettopp jorda er noe primært for menneskets kultur, det er på dens overflate; i hennes myke hud vi henter vår grøde og det er der vi innretter oss i samfunn, foredler og arbeider. Moder Jord byr på fruktbare muligheter, men det gjelder naturligvis om å se de betingelser som gjennomstrømmer henne, lov-messighetene der som tilsammen utgjør hele naturen.

Men de orangiserte interesser og vilt-flyvende stemninger som herser med dagens samfunn grunner på helt andre ting enn hensyn til kultur. Det er penger og politikk som forblinder. Vi kan se deres måte å dyrke jorda på som et eksempel, for dette er jo noe grunnleggende. I stedet for å forsøke å forstå betingelsene som naturen grødes etter blir det drevet systematisk rovdrift over alt, med kunstgjødsling, besprøytning med giftstoffer e.t.c. som ødelegger strukturen i jorda, forrykker balansen mellom nytte- og skadedyr, forgifter dyr og fugler m.m. Forhold som har til følge at jorda og menneskekroppen svekkes og degenereres gjennom sykdommer som ofte vanskelig lar seg kartlegge og som bare den forstår som har ærlige og oppriktige, rent menneskelige, kulturelle motiver, som ikke skyver problemene til side eller inn i fremtiden.

Vi dyrker jorda eller henter vekster i hovedsak etter tre forskjellige veier: **Bilogisk**, d.v.s. slik som naturen selv gror. Det som vi finner av mat og nyttevekster uten at det er drevet frem eller gjort noe fra vår side, med unntak fra en skånsom og forsiktig hånd som legger det organiske til rette, altså uten å gå ut over denne biologiske ramme, men også uten å skue dynamikken som livsbetingelsene åndelig bunner i; en nærmest iakktar hva naturen anviser og flytter forsiktig på tingene som en tjeneste. La dette forstås som nokså enkelt sagt. Fader Vår har hånd om saken, lar vekstene bære frukter. Sæd som på forhånd er fremkommet ved naturlig kultivering og som vi setter ut i Guds frie natur for så å vokse på egen hånd, «nesten» uten pleie, gjødsling eller besprøytning fra menneskehånd regner vi også med som modnet biologisk, uforstyrret.

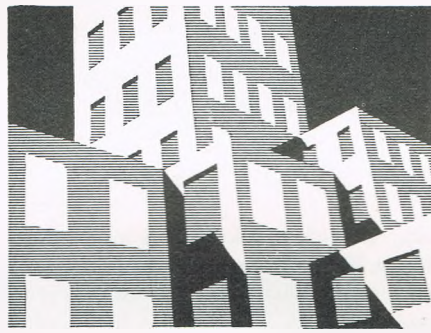
Kunstgjødsling er et fælt ord som innebærer stygge ting, det er sånne ting som penger og politikk finner på. Den teoretiske bakgrunn for dette startet med mineral-erstatningsteorien etter den tyske kjemikeren Justus von Liebig (1803 – 73, forøvrig kjøttbuljonterningens oppfinner), den går ut på at man på kunstig måte tilfører jorda forskjellige mineralstoffer som næring for plantene, særlig kvelstoff, fosfor, kali og kalk. Det var med denne sneballen begynte å rulle og utløste det skred som vi nå er inne i; men la det være sagt at allerede Liebig advarte selv mot en slik utvikling. Luften inneholder mengder med kvelstoff, et grunnstoff som plantene selv i større eller mindre grad via bakterier er i stand til å hente fra luften og også fra jorda og som vi vet er nødvendig for deres vekst. Liebigs oppdagelse var at en ved å tilføre jorda kvelstoff kraftig kunne øke plantenes vekst; en viktig oppdagelse når en da forsøker å forstå hva som egentlig skjer – men hva som skjer ved en ensidig mineralisk gjødning, er at den forstyrrer jordas mikroliv og ødelegger dens struktur, noe som kan skape disharmoni hos mikroorganismene i jordbunnen og gjøre dem til skadelige faktorer i stedet for til nyttige og livsbeholdende organismer. At jordbunnen og dermed planteveksten fortrinnsvis blir ernært med ubelivede mineraler som hentes fra gruver, dette blir grotesk når vi vet at alle øvrige vesener ennå får en ernæring som bærer preg av liv, f.eks. den ernæring vi og husdyrene får fra planter, hvor svekket den enn er blitt; den vokser da stadig, den visner, nedbrytes og omdannes til muld. Ennå får vi melk, smør og ost som kommer fra levende dyr; og vi får egg fra høns, kjøtt fra dyr, som inntil slaktingen var levende vesener. Alle nevnte fødemidler bærer preg av at de ennå er i

besittelse av noe levende, som ikke er brukt. Dette viser seg ved det karakteristiske at de kan gå i forråtnelse, d.v.s. at de kan inngå i det kretsløp som er betingelse for at livet kan fortsette. Når en jordbruker begraver organisk gjødning med sin plog dannes det muld og alt levende i jordbunnen får en ernæring som er betingelse for at livet her kan fortsette med å berike planten med nye livsbefordrende krefter. Pløyer vi kun mineraler ned i jordbunnen skjer det motsatte: det dannes støv, som karakteriserer det døde, dette støv forkalker langsomt planteveksten, en forkalkning som videre går inn i kretsløpet til dyr og mennesker. Denne mineraliseringsprosess gjør at livet og livskraften i planteveksten svekkes, når dette skjer blir planten syk, angripes av nedbrytende soppsykdommer, må sprøytes, kvalitet og holdbarhet forringes osv., osv. Inn i menneskesamfunnet smyer seg ad disse porter skavanker, medisiner og sykehus; ubemerket for de fleste, som opp fra avgrunnen! Og det verste: helt unødvendig.

For å etterfølge eksemplet med kvellstoff. Ønsket om å utnytte kvellstoffressursene i den atmosfæriske luften dukket opp i enkelte hoder som drev med vitenskap. Denne tanke ble realisert i 1905 av nordmennene Birkeland og Eyde, ved at luft suges inn i en elektrisk lysbue og får en temperatur på 3 – 4000°C. Luftens surstoff og kvellstoff forbinder seg til NO, som overføres til NO₂, som med vann gir salpetersyre, tilsatt kalksten blir dette den kjente Norgessalpeter med et innhold på 13% kvellstoff. Dermed var grunnlaget for den norske salpeterindustri lagt, kvellstoff kunne på syntetisk vis utvinnes fra luften (metoden er litt mere avansert i dag). På nevnte måte, med enorme varmegarder, lyktes det å bringe det i luften frie kvellstoff ned i en synlig mineralisk, salgbar tilstand, til handelsvare. Idag er veldige kapitalistiske interesser bundet til den syntetiske kvellstoffproduksjon (Norsk Hydro f.eks.), hvor det årlig omsettes for milliarder av kroner på verdensmarkedet (og eksporteres også til u-land) – og salget er stadig stigende.

Den mineralske og syntetiske gjødsling av jorda innebærer uoverskuelige farer og forstyrrelser i naturens økologi, noe enhver som *ønsker* å gå forholdet etter i sømmene kan oppdage. Hvor lenge skal pengene og den politiske egoisme få herse med naturen og pådytte tillitsfulle bønder denne skam og når vil svindelen måtte avsløre seg?

Det er f.eks. alminnelig kjent, men bare aldri utnyttet som det burde i det alminnelige jordbruk, at samtlige former for leguminoser (belgplanter) innånder kvellstoff, og at belgplantenes knollbakterier

ganske stille og for oss ubemerket binder det innåndede kvellstoff i jorda (altså gir jorda kvellstoff fra luften), ikke kun til bruk for den pågjeldende plante, men også for naboplanter og til bruk for etterfølgende avgrøder som ikke selv er i stand til å innånde og binde kvellstoff. Det, som især er tankevekkende i denne forbindelse er at det ved den nevnte naturgitte prosess ikke behøves 3 – 4000 varmegrader for å gjøre kvellstoff til en plantenærende gjødning. Et nærmere studium av kvellstoffbinding i jorda ved hjelp av dertil egnede planter og mikroorganismer kunne ha ført til forskningsresultater som hadde vært istand til, ganske gratis for jord- og landbrukerne å opprettholde en minst like så utbytterik fødevarerproduksjon, *men* sunnere, mere nærende og uten skadevirkninger for naturen, mennesker og dyr. Gjennom dette eksempel med utgangspunkt i kvellstoff er vi kommet inn på den tredje måte å dyrke jorda på, som er den vei naturen selv anviser og underviser oss i, det er den

Biodynamiske, som søker å stimulere og gjøre forholdene til rette for de sunne livsprosesser. Noe som skjer gjennom erfaring, innsikt og erkjennelse av de åndelige og naturlige, samvirkende og økologiske lovmessigheter. Som skiller mellom hva som er rent (livgivende) og hva som ikke er det, hva som hører hjemme i og utenfor vårt indre eller ei. Den teoretiske og praktiske bakgrunn for dette er den naturen som har sørget for og den er ikke en slave som en kan brette ribbeina på eller behandle etter forgodtbefinnende, men et sted hvori også vi er en levende og samvirkende del. Dette er inn i vår tid søkt anskueliggjort og forstått gjennom Goethe (1749 – 1832) og Rudolf Steiner (1861 – 1925). Her skal vi imidlertid ikke utdype.

Ved de ovenfor forklarte tre måter vil vi ha sett at den biologiske er den som forefinnes fra før i den uberørte natur som tar seg av kultivering via sine elementer. Ved kunstgjødselmetoden forstår vi menneskets inngrep i naturen ved mere eller mindre tilfeldige erfaringer og interesser, men som ikke grunnen seg på noe ønske om eller forståelse for de økologiske og livgivende betingelser, kun om å få fylt

magen kunne vi si. Det har vist seg at ettersom årene går har en måttet øke mengden av kunstgjødsel for å opprettholde avlingene, og dette er nettopp det typiske ved den onde sirkelen vi er kommet inn i. Denne metodens åndelige villfarelser har ført til uorganisk og syntetisk gjødsling, besprøyting med giftstoffer, bestråling for holdbarhet, tukling med og fremstilling av syntetiske gener (bio-

Hold stø kurs!

Fra GT, Salomos Ordsprog, 4,20-27

Lytt til det jeg sier, min sønn,
vend øret til og hør mine ord!
Slipp dem aldri ut av syne,
bevar dem dypt i ditt hjerte!

For de gir liv

til den som finner dem,
og helsebot for hele kroppen.
Bevar ditt hjerte

fremfor alt du bevarer,
for livet går ut fra det.
Hold deg fra å tale falskt,
bruk aldri leppene til svik!
Ha øynene rettet fremover,
fest blikket på det

som ligger foran deg!
Legg merke til! de spor
du skal følge,
hold hele veien stø kurs!
Vik ikke av til høyre
eller venstre,
hold foten borte fra det
som er ondt!

WILLIAM BLAKE

Årstidene, dagsavis i Utopia

kirurgi), storindustridrift, etc. – alt som følger av en slik plattform! Den biodynamiske derimot foredler på hensyfulle måter i ordets rette mening, uten å forstyrre eller gjøre noe voldtekt på modningsprosessen i kretsløpet, ved ikke å foreta uansvarlige og uoverskuelige inngrep, men å forstå ånden som virker i naturen som helhet ned til de enkelte deler. I dette ligger den vesentlige forskjell i forhold til kunstgjødselmetoden, og i dette ligger noe grunnleggende for menneskesamfunnet, noe enhver kan se ved å føre tanken til grunnen.

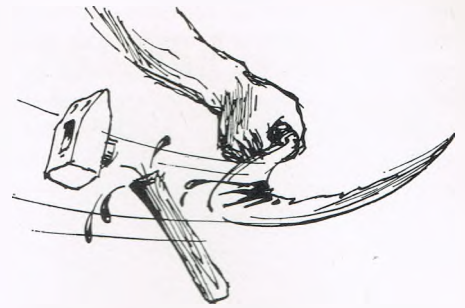

Vår orientering

Dette grunnleggende er noe som angår viljen, den orienteringsretning vi velger for vår ånd og derigjennom vår hånd. Om vi velger å ta hensyn til naturen og den erfaring vi kan gjøre oss f.eks. Bak vår vilje ligger mere eller mindre ånd, det er med den vi leder vår hånd, d.v.s. bygger vårt samfunn. «Alt hva menneskene har skapt seg av systemer og orden, de forestillinger de har hatt om rett og urett, tvang og frihet, har hele tiden vært relasjoner eller gjenspeilinger av menneskenes eget indre utviklingstrinn. Når derfor kulturriker har gått til grunne, så er det fordi de ikke har hatt den rette livsorientering, og derfor heller ikke har vært i stand til å bygge opp sine riker i samsvar med livets lover. De har vel heller ikke vært oppmerksomme på at livets selvvirksomme og ubrytelige lover også gjelder i forholdet mellom mennesker, i oppbygging av samfunn, i hele den åndelige verden. I sin fantasi har de skapt seg verdener og systemer etter sitt eget hode. Til sine tider har flertallets syn gått for å være det riktige, til andre tider har enkeltmennesker hatt den fulle tillit, eller de har hersket bare ved hjelp av makt.» (Sverre Opsahl). Skal vi sikte mot sann kultur så må vi i første rekke søke denne orientering, d.v.s. ikke fordekke realitetene med politikk, men med åpne øyne og hjerter erkjenne og være villige til erfaring, vende oss bort fra de overfladiske, kortsiktige sannheter, for å forbedre og bevare vår naturlige omverden, ikke innarbeide oss i løgner med dens halvsannheter. Å utvikle en fri og våken vilje til erkjennelse er menneskets første og nødvendigste handling for jordens fremtid. «Ja, viljen til sannhet er nøkkelen til visdommens tempel. Den

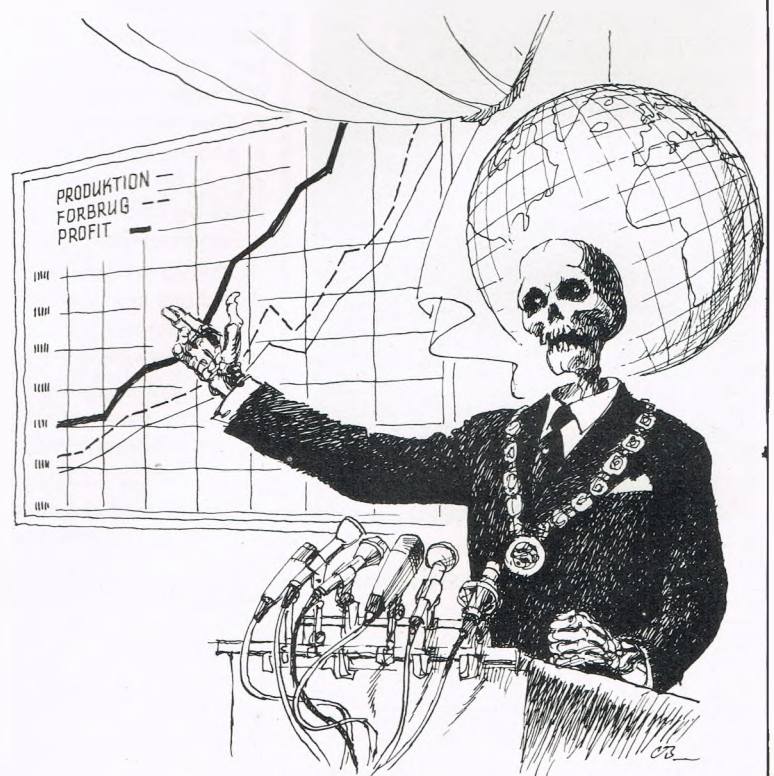
som ikke har den, han kan tenke så meget han vil og så «logisk» han vil, det blir dog det rene tøv – som en Karl Marx' abstruse lære f.eks. Hvor lyser ikke hatet og hevgjerrigheten utav denne manns kolde fiskeøine! Der var ingen «sjælens renhetsstråvan». (Alf Larsen). Apropos marxisme så er det gudskjelov tegn som tyder på at de er så smått begynt å flykte fra sin lære, vi kan således lese i forordet til den norske utgaven av marxisten og biokjemikeren Jesper Hoffmeyers bok «Dansen om guldornet»: Han avviser den tesen som mange marxister holder på: At bare samfunnsvitenskapene er relevante for marxismen, at det menneskelige samfunnet ikke er en del av den globale økologien, men står utenfor og over denne. Jesper Hoffmeyer godtar med andre ord ikke at Oslo-folk må til Hakkloa og Enebakk for å komme inn i et økosystem. Samtidig viser han klart hvorledes mange av de biologiske disiplinene utenom økologien mer eller mindre fungerer på kapitalismens premisser, og har mange særdrag som er vitenskapelig tvilsomme, eller bent fram er forfalskninger av erfaringene omkring oss. (- fra forordet).

Naturen er et kretsløp, et levende samvirke som ikke uten videre kan forstyrres, men som krever noe av oss, altså en orienteringsdyktig evne og vilje til erfaring. Vår orienteringsevne er avhengig av en vilje som ikke er fundert på politikk eller ideologi, men som med hele sin vekt går inn til virkelighetens lovmessigheter etter innsikt og erkjennelse som gir sann og reell erfaring for vår bevissthet for derved

hele tiden å kunne skille mellom riktig og galt i perspektivet, i den økologiske helheten. Og så at vi åpner øynene for hva som der erkjennes, lar hånden beveges ved bevissthetens kraft og vilje til foredling og dannelse, en kraft og vilje som beveger seg som friske livssaft i pakt med naturen, lar det gro, vokse og modnes. Men for at orienteringen skal søke sannhet så forutsettes at vi velger å la vår vilje følge disse veier, at vi først vil nettopp dette og ikke de avveier som bringer kaos.

Det var dette de gamle (i hine tider) kalte de rene veier – da var det slike veier de lette etter, fordi de mente at slike veier var båret av Guds kjærlighet. Alle rene veier som utgikk fra menneskets hjerte var båret av Guds kjærlighet og skulle bevissthet, vilje og ånd, ja selv kjærligheten gå ut i verden i ord, handling eller med redskap, så måtte veiene som Guds kjærlighet av nåde lot åpenbare for dem gjennom innsikt og erkjennelse følges. Derved tok de vare på sine erfaringer, dette var kultur. Å avvike uten å vite hva avveien kunne bringe, uten å være seg sitt ansvar bevisst, det var det de mente med syn-

den. De rene veier var for dem visdom, å forlate visdommen betraktet de som synd. Syndere vet vi det ble mange av. Selve ordet som utgikk fra menneskets hjerte skulle være rent – korrrekt, ettertenksomt, med kjærlighet, kraft, visdom, avpasset hjertelighet, ærlig, ikke feigt eller hovmodig, kanskje ironisk og spøkefullt men ikke som grumset vann og usant; presist – og ubesmittet av synden. Og måtte det hjerte hvorfra ordene kom være åpent og med gode kvaliteter, men det kunne en da naturligvis høre ved å se et menneske snakke; om det med sin vilje søkte sannhet i sannhet eller om det med sine drifter, instinkter og begjær ikke brydde seg om de rene veier, var synden pokker i vold eller ledet deri, ikke eide bevissthet om noe som het innsikt og erkjennelse, altså var uten dannelsen. Synderen som var langt borte fra livets veier kunne så om han søkte i ydmykhet få undervisning, innvies i dannelsens mysterier, i deres kulturs storhet. Det som er synd er at mennesket farer med usannhet og fusk, dengang som nå, at det ikke søker den reelle virkelighet. «Alle menneskenes famlinger og bomskytinger på det samfunnsmessige område vil imidlertid en dag gå over til å bli dem til velsignesle. Det vil skje den dagen enkeltmennesket ser seg selv som en integrert del av det levende samfunn, og dermed går inn for bevisst å tjene dette samfunn for selv å bli tjent». (Sverre Opsahl).

Erfaring og tradisjon

I denne forstand kan vi si at kultur er erfaring, er evnen til å fastholde hva som er kultur. Noe som ikke er mulig uten at vårt liv er viljesrettet mot kultur, at vi lever oss inn i kultur, kanaliserer vår bevissthet for å

foredle og stimulere vår iboende og omkringliggende natur, uten å miste den av syne. Da ville kultur gro opp i og omkring oss, ville bli noe levedyktig for det menneskelige, for menneskeslekten som helhet, fra generasjon til generasjon, noe som ville virke i samsvar med mennesket og dets samfunn. Men vi må velge, velge å ikke la oss dupere av overfladiske spekulasjoner og interesser. «Jeg vil minne om et lite og ofte foraktet ord, som fortjener å bli nevnt her: Erfaringen. Utviklingen – i dennes mest håndgripelige mening – synes å ha funnet sted bare for på en stadig mer effektiv måte å sette sammen og forplante det som menes med dette ord. Først ble sproget oppfunnet, så skriften, senere boktrykkerkunsten, så de hurtige, til og med øyeblikkelige, kommunikasjonsformer – alt oppdagelser, som hos vår art skulle tilkjennegi en aldeles uvanlig evne til syntese, en overskuende erfaring. Jeg tror at det er et korrektiv til det som bryter frem fra dypet, noe som alltid skal bestå og som menneskene har å ta hensyn til, om det vil nå frem til et fruktbart resultat. Men dette er åndens verk. Den alene formår å ta vare på og bevare en voksende erfaring om natur og samfunn, og å lære menneskene å beherske dette blod, som er blitt så uforsiktig overvurdert og overreklamert. Jeg skulle si at den store fare ved nasjonalsosialismen var at den ikke ga erfaringen tilstrekkelig spillerom. Det er sant at en luende trosvissthet alltid er forent med det store og mektige som bryter frem her i verden. Men like sikkert er det at hvis denne trosvissthet i den grad bedårer mennesket med sin egen salige dynamikk, at det glemmer alt annet – da blir det en svermer, en som tar feil av virkeligheten, en galning som slår hodet inn på seg selv», sier den begavede finske forfatter Hans Ruin i et essay om «Instinkter på godt og ond» – la oss gjøre disse hans ord til våre egne, for her sier han noe om dette som dukker opp og frem i tiden som vi kunne kalle vår

skjebne, i og med at det er vårt valgs og vår frihets retning, eller rettere kunne vi kalle det tradisjon, i den grad det lar seg omdanne til kultur. Erfaring og forståelse som burde vokse frem og opp gjennom tiden og bre seg ut over og inn i menneskesamfunnet, nasjonene og folkesjelenes – hvilken særlig og stor egenskap! Underlig å tenke seg som blomsten, dens vekstbetingelser og frøet...

Mennesket og dyret

Det at vi er i stand til å velge skiller oss fra dyrene som ikke behøver å velge på samme vis, noe som gir oss rikere muligheter, men krever desto mere forsiktighet og hensyn. Biene, f.eks. har kjent kunsten å fremstille papir millioner av år før mennesket forholdsvis sent i sin utvikling ut fra sin kulturprosess er kommet til denne oppfinnelsen, for det er virkelig papir som biene lager i deres bo. Og hvem har i det hele tatt ikke undret seg over den harmoni som råder i et bisamfunn? Dyrene har kultur nedlagt som et instinkt i seg – og hvor sikkert, presist og uten feiltagelse virker vel ikke denne deres iboende evne?

«Når vi har et dyr av en eller annen dyregruppe, så vet vi at omfanget av dets utvikling er betinget av den art som dyret tilhører, altså på en helt annen måte enn tilfellet er med mennesket, som utvikler seg individuelt». (R. Steiner). Mennesket utvikler sine sjelekrefter i den fysiske verden selvstendig, og alt i oppdragelsen gjennomgår mennesket en selvstendig utvikling. Dyret har instinkt bak sin orienteringsevne og vilje, der hvor mennesket har bevissthet. Mennesket *må* velge! Uansett hva vi foretar oss så vil det i sitt første skritt være et valg, enten vi tror det eller ei. Vårt valg, hva vi her forsøker å vise, går ikke uten innsikt og erkjennelse som er rettet mot naturen som helhet, ikke den enkeltes tilværelse, interesser og stemninger – vi må være å forstå vår frihet, dens betingelser og grunnlag i virkeligheten.

Elliott Banfield

Hva er f.eks. teknikk annet enn naturrinnslig som vendes inn i det viljeartede. Både maskin og hånd er helt åpne for alle tenkbare formål, helt saklig, beredt til å tjene et mål «som forut må bestemmes. De skader maskinen gir opphav til har ikke sitt utspring hos denne, men hos mennesket som har mistet kontrollen over den. For hvert steg vi viker tilbake fra maskinen gir vi denne en demoni den i og for seg ikke hadde». (Hermann Poppelbaum). Teknisk i seg selv skaper ikke en verden hvor det er godt å bo, sier Aldous Huxley og vi med ham, hvis vi er villige til å forstå de dypere betingelser for hva som virker i samfunnet. At vi idag ikke er det, d.v.s. at politikk og pengeinteresser tar seg «frihet» til med fordekt makt å stenge dørene for vår naturlige frihet, til å bortforklare ærlig og sunn søken etter kultur, det skulle følgende lille, tilfeldige eksempel gi en pekepinn om: I en by som Berlin i Vest-Tyskland drepes hvert år mere enn 700 barn under 15 år i biltrafikken! Eller: I gamle dager var det sånn at grønnsaker som ble liggende for lenge tørket inn, mens idag råtner de og stinker, noe også melk som blir stående gjør, ikke som i gamle dager hvor den surnet, og et brød idag blir gjerne hårdere enn sten heller enn å mugne. Den som av dette ikke ser at noe er galt fatt, han er et grøthue rett og slett (det må være tillatt å si det). Den som har øyne vil selv finne eksempler yrende rundt seg, og særlig hvis han har forståelse for hva kultur egentlig er. En slik forståelse kommer ikke flytende på ei fjø! Heller ikke ved at en arbeiderklasse, klasse av vitenskapsmenn eller kjøpmenn innsettes med makt over produksjonsmidler, eiendomsforhold eller hva det måtte være – noe så latterlig! Her er det på sin plass å henvise til Hans Ruins ord om den trosvissnet som glemmer alt annet; blir en svermer, en som tar feil av virkeligheten, en galning som slår hodet innpå seg selv – som en Marx' lære som vokste frem med den gryende maskinkultur i det 19. århundrede. En Karl Marx som i sin ungdom skrev i en av sine studentstiler at Jesus var «et efterfølgelsesverdige ideal i menneskekjærlighet». Hvor

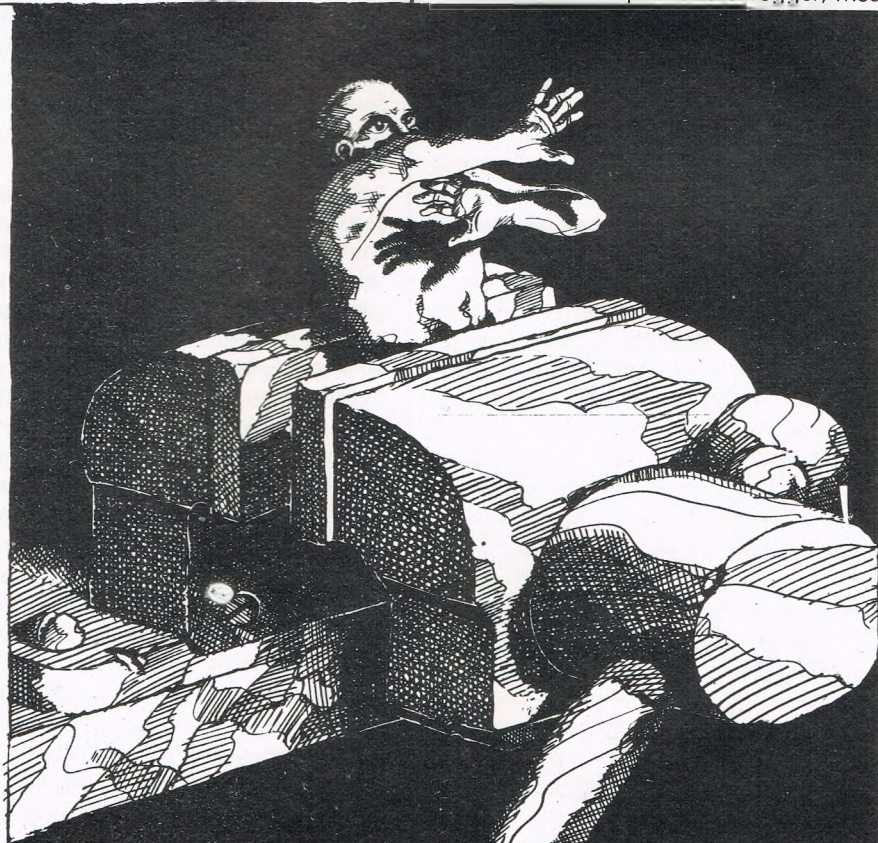
glemte han ikke selv disse sine eneste minneverdige ord – men han fant det dog senere i livet nødvendig; og det er lett forståelig, å understreke at «jeg er ingen marxist». Som ganske ung ante Marx noe om Kristi identifikasjon med de nødstilte i verden, det var jo et skritt i riktig retning, men derfra gikk han med trosvissnet inn i hårde spekulasjoner uten rot i virkeligheten, lik enhver som ikke søker den reelle verden. For i virkelighetens verden er det lidelsen og lengselen, smerte og alt som trykker oss, som er vårt sanne proletariat. Det er alt dette hva som trenger bedre kår, ikke en eller annen «arbeiderklasse»! Derom får dette være nok sagt. Løsrevne systemer og tankens labyrinter kan vi ikke rote oss bort i – tanken må tjene til å avdekke lovmessigheter og forståelse; ikke med abstrakte tankebygninger i overfladiske spekulasjoner, som nok under omstendigheter kan ha kortsiktig og snever vinning, men som fjerner oss fra hva som er kultur, og – ikke tjener det menneskelige og mennesket, det dypt menneskelige i mennesket. Det er fullt mulig for mennesket å tenke seg bort fra virkeligheten; denne mulighet ligger i menneskets natur, er dets frihet – men den virkelige frihet innebærer hensyn til virkeligheten. Tross alt har mennesket likevel et slags instinkt for dette i seg, så sant det ikke dreper det med sin «bevissthet» – i og med at det er istnd til å føle smerte og lidelse, altså er i stand til å føle seg som en syk del i helheten, i naturen og økologien, i den store

verden – vi har dog en slags samvittighet i oss, selv om den kanskje dør hen om vår kontakt med virkeligheten avskjæres, blir til et slags fantom ... Det meste av vår tids såkalte kultur synes å gå med nettopp et slikt fantom – en slags sykkelig, men ennu levende «fremskrittets demoni i kunsten». Kultur er blitt til retninger innenfor «kunsten»; en kunst som sier lite om kultur men meget om tiden.

Mennesket kan ikke forandre «verden», bare seg selv. Dette er en uttalelse jeg hørte nå om dagen og jeg undret meg på hvilke uuttalte tanker som lå til grunn for slike ord. Er det den løselige tanke at «bare tiden gir meg en chance så skal nok jeg gi den en»? Eller stikker det dypere? Tidens (politiske) forhold til oss ser vi jo med egne øyne. Men ser vi virkelighetens forhold til oss? Skal vi snakke slik så bør vi og vite hva mennesket og verden er for noe – dets forhold til hverandre (som ikke er uten betingelser). En bør ha øynene åpne for at det er et slikt, ganske bestemt forhold, og at det også da er retningsbestemmende for ens egne skritt. I alle fall; jeg kom frem til en annen, litt mindre paradoksal formulering av de samme ordene: Mennesket kan ikke forandre «verden», bare gjennom seg selv.

Hverdagen og tiden

Å betrakte tilværelsen som vår egen lille private atmosfære hvori våre stemninger er opphengt som en kalender eller som innrammet kunst på sinnets vegg, med

Andrzej Dudzinski

et slikt syn kommer vi ikke lenger enn dit hvor de stemninger som griper oss fører oss. Vårt syn på tilværelsen er avgjørende for den kraft som bor i oss til å bygge kultur. La det da være understreket at livets lover naturligvis ligger nedsenket i hverdagen, der hvor vi alle befinner oss. Noe av problemet er de politiske demoner som til enhver tid setter opp sperrevegger og innsnevrer den enkeltes tilværelse. Dette er det nødvendige vi gjør oss fri fra, for å kunne gjenreise eller oppreise perspektivene, trekke tankene ut av dagens skyggerike. Ta luften ut av de politiske spørreballonger for å la lyset åpenbare hvordan hverdagen ser ut, for å se den som den er i sin naturlighet. Som tiden er, er også menneskene, sier Shakespeare. Hvis det er dagen idag han tenker på, vår moderne maskinkulturs og «humanismes» tid, den sterile tidsalder – til tross for atomspaltning, biokirurgi, satellitter og mikroprosesser i synsranden – kan vi så makte å gjøre hans ord til skamme? Frigjøre tiden fra dens demoner og søke inn til sann kultur – er det mulig, og hva vil i så fall skje? Det vil i tilfelle skje, at disse demoner som rykker seg frem i vårt blod, inntar og bergtar vårt hjerte, ville blitt avslørt og avløst, eller rettere renset, derpå ville livets safter som sevj om våren ha brust i vårt livsblod, gjennomstrømmet våre kropp, sjel og ånd. Vi ville gå inn i det levende kretsløp og der skape kultur – en kultur, et samfunn av

levende mennesker og natur i harmoni som ville ligge utenfor tidens tann, som iseg selv ville utgjøre en naturlig del av tiden og den store natur, med årstidene syngende i våre hjerter over åndens vidunderlige, små og store skatter (nå må jeg ikke sammenblande poesi og saklighet vil den saklige med en viss rett si). Ikke som idag hvor vi synger som i salmen *Deilig er jorden*: Tider skal komme/tider skal henrulle/slekt skal følge slekters gang. Men vi ville rose vår kultur og vårt samfunn for dens pakt med virkeligheten – slett ikke som et tidsfenomen.

Det er et forføngelig håp å tro at folk kan gjøres lykkelige ved politikk, men hva med å se etter den varige virkelighet? Kultur er på en måte å nærme seg virkeligheten, men det på en varsom og hensynsfull måte. Den kultur som vi faktisk gjennom tidene frem til idag har dratt frem fra villniset, hvor meget blir den ikke ringeaktet og forhånt, og hvor tilfeldig tar vi ikke vare på den?! I vår «kloke» tid. «Tesen som forfektes, er at livet i seg selv er «godt». Man tror på en kroppens visdom, på kjertlene, «lykkekjertlene» – får sekresjonen bare foregå uforstyrret, så utsondres lykken automatisk. Dette er den nye «humanisme», den fysiologiske humanismen». (Hans Ruin). «Hva går menneskets streben i dag ut på? I stedet for tid og tidløshet, som er menneskets riktige dimensjoner, regner det med minutter og sekunder. Perspektivet bakover, perspektivet mot det forgagne, som også gir fremtiden dens perspektiv, krymper til det minst mulige. Det er øyeblikket, den inneværende stund, det nettopp nærværende, helt enkelt nullpunktet, som menneskene dyrker og som skjuler det meste av det andre for dem». (Giuseppe Ungaretti, italiensk lyriker).

I et samfunn med virkelig kultur, der ville f.eks. tradisjon og historie være et oppbevaringssted for innsikt og erkjennelse, et skattkammer, et visdommens tempel. Når vi skuert inn der ville vårt øye være liksom et spirende frø som snart forplantet blomstrende fryd. Kultur og tradisjon ville gå i ett.

Tiden kan ikke bestandig måles med timer og datoer, men med himmelens fryd og glede, lengsel og veklage, har en norsk forfatter sagt. Han skrev også disse følgende ord: Innenfor ethvert lands grense eksisterer det et skjult og bortgjemt land

– det eier ingen flyvende fane og gir seg for alt i verden ikke tilkjenne med pauker og trompeter, er uten navnebrett og skilt. Og likevel – i det skjulte land ligger samfunnets urkraft. Når jeg sier at ordenes forfatter stod i et inderlig forhold til Moder Jord (han var gruvearbeider) så skjønner vi at han selv hadde fått friske krefter derfra, og i hans tilfelle i form av inspirasjon og anelse. Dette skjulte land er nemlig der hvor livssammenhengene holder til, der hvor dem som aner og forstår hva kultur er nærmer seg. Idag er det i sannhet tid for å hente frem noe av denne urkraften, senke oss ned i den, eller i det minste forsøke å vise at den er der og så på mulige måter fremme hensyn til dette – men det må som sagt skje uten flyvende faner, pauker og trompeter, uten navnebrett og ideologier som forvrenger virkeligheten eller som en galning stanger hodet inn i den. Handles det i pakt med naturens lover vil vi skritte mot kultur, d.v.s. nærme oss virkeligheten. Kultur er ytringene av åndelig liv – d.v.s. foredling og dannelse. Og som det står i Bibelen: Det som et menneske sår, det skal han og høste (Gal. 6,7). Dette gjelder på alle livets områder. For dåren kan det være verd å betenke: Hva er det som får et frø til å spire, å bli til en organisme? Om han eller vi ikke nettopp kanskje kan svare på dette spørsmålet, så er det dog en rekke betydelige betingelser rundt forholdet som kan og ærlig bør belyses. Dette blir ikke på noe vis forsøkt av tidens «kloke» som sitter og drar i andre retninger, ut i avveier – tidens kaos. Å være klok er formen for å være simpel i det åndelige, sier den dype tenkeren Alf Larsen. Han sier videre: Å komme til bevissthet om dette: at vi ikke lever i tiden men i evigheten, det er den store omvendelse. Jeg ville gjerne tilføye, at vi ikke lever i tiden, men at det er tiden som lever i oss; men som Alf Larsen sier, det er et nødvendig skritt vi må ta for å nærme oss kultur; å gå på en måte ut av tiden og inn i virkeligheten med de deri liggende perspektiver.

Reidar Kråke

**Da er det fortidige bestående,
det fremtidige i forveien levende,
øyeblikket evighet.**

Goethe

MENINGSTERROR

AV SVEN KÆRUP BJØRNEBOE

Er vi da alle slået med døvhet? Er fanatisme det siste spinkle gehør?

Th. Bjørnvig

I åndelige spørsmål har vi rett til å mene hva vi vil, sies det. Og vi avskyr meningsterror, når én eller flere, en gruppe, vil ta fra oss denne rett og tvinge igjennom *sin* mening om liv og død, om godt og ondt...

Men aldri føler vi oss terrorisert av den mening vi deler. Så sant fanatikerer kan bekrefte våre egne meninger, er han alt annet enn fanatiker, han er en mann med grunnsyn.

Det er kort sagt omgivelsene og situasjonen som avgjør hvorvidt du er meningsterrorist eller aktet person med meningers mot? Først når balansen forskyves, dvs. når motparten er flinkere enn oss til å fremme sine meninger, først da slår vi i bordet: Åndsfrighet!

Det kan være på tide å gi ordet «meningsterror» et nytt innhold. - Vi blir terrorisert, av meninger. Såvel av våre egne som av andres. Av meninger om liv og død, om moral, erotikk, kunst, religion.

Meningsterror stammer ikke i første rekke fra hvordan vi hevder vår spesielle mening, heller ikke fra hva vi mener. Meningsterror slik jeg ser den vil si: At vi har en mening om forhold som lite har med meninger å gjøre.

Hver den som «mener» sitt livssyn, sin moral, sin kunst - kan ved gitt anledning bli fanatiker. Her kommer det an på hvor sterkt han selv terroriseres av sine meninger, av det å mene.

Reell innsikt i livsspørsmål bunner i erfaring (i angst, i kjærlighet . . .), og jo dypere vi har erfart, desto mindre mener vi. Denne regel er like sikker som den andre: Jo mindre erfaring, desto mere mener man, og desto hardere blir ens meninger.

Erfaring, dette misbrukte ord! Du kan leve i åtti år uten å høste en eneste erfaring. Erfaring i livsspørsmål betyr jo ikke et visst antall erfaringer. Den erfrane Don Juan vet nok mer og mer om sekresjon, men mindre og mindre om elskov. Og hva den profesjonelle bøddel måtte mene om døden har ingen interesse.

Men spør den fromme hva religion «egenlig er». Enten blir han svar skyldig, eller han gir et såre enkelt svar. Et enkelt svar . . . et svar som verner om det han har erfart.

Straks erfaringen blir borte dukker meningene opp og erstatter den. Og meninger avler nye meninger, uten stans. Et altomfattende *Pro et Contra* hvor det ene

reelle livsproblem etter det andre blir ment ihjel.

Fanatikerer. Hans «tro» er alltid en mening, som han til gjengjeld omskaper til tro. Hans tro er en erfart mening, ikke en erfaring som førte til tro. Og meningen stammer annetsteds fra, er et utskapt fremmedelement i hans indre. Derfor må han igjen og igjen tvinge den over på andre. Ved denne anstrengelse oppnår han en (bakvendt) tros-erfaring . . . han «kjemper og dør for troen».

Den religiøse fanatiker tror på sin mening om Gud, ikke på Gud. Han ofrer gjerne livet, han dør for å overbevise seg selv. Men et slikt martyrium viser bare at for ham betyr selv døden mindre enn hans meninger.

Meningsterror vil si å impregnere tilværelsen med meninger, uansett hvilke. Fra overalt velter de inn over oss, meningene, og fra alle hold oppfordres vi til debatt, diskusjon, seminar. Meningsretten, som tidligere var primær, er gått over i meningsplikt.

En bestemt mening om moral, religion, om kunst og psyke - fungerer nemlig mer effektivt i sosial sammenheng enn den erfarte innsikt. Erfart innsikt utdyper i første rekke individet, og først derved dets sosiale forhold. En mening derimot får straks synlige følger, alle kan forholde seg til den, opponere, være enige eller uenige. Våre meninger lager menigheter, skaper et aktivt meningsliv. Mening avler mot-mening, som igjen avler et tredje, fjerde og femte standpunkt. Debattanten, han kan debattere til kistelokket spikres i, han er ikke redd for å dø, for han har jo sin bestemte mening også om døden.

Denne *debattisme* kan være et forsøk på å nå inn i virkeligheten igjen, den virkelighet som stadig debatteres bort . . .

Meningsfrihet? Frihet i meninger? Men enhver mening oppstår som følge av og betinger selv en annen mening, som man straks må vurdere, beskytte seg mot, eller innlemme i systemet.

«Mening» er pr. definisjon kamp. Straks noe blir mening er kampen der. Vi mener i forhold til hva andre mener, og kontra en motsatt mening. Han som mener må alltid ha en ytre fiende for å kunne hevde

seg. Og jo større fienden er, desto bedre: Ahriman, Antikrist, Jøden . . . i den totale, mytiske verdenskamp mellom Gud og Djevel blir våre meninger mest reelle.

I avsky mot meningsterror la demokratiet all vekt på meningsretten. Den gode demokrat pliktet å mene. Dette har igjen ført til snik-diktatur. Vi ofres og er offer for den rene eksess i meninger, en meningsperversitet uten sidestykke.

De som har erfart livsproblemene reelt, og som derfor står utenfor kampen mellom meninger, nettopp dem gjelder det å provosere. De anklages for å være egoister, drømmere som ikke tar standpunkt, medløpere og kompromissets menn. «Du er et troende menneske, du må forsvare din tro - hva er religion?» «Du som er en sosialt medføleende kunstner, hvorfor agiterer du ikke i din kunst - hva er kunst?» Osv.

Ja, hva er tro, hva er kunst, hva er moral? Bare den religiøse, kunstneren og den moralsk bevisste kan svare - og bare *de* kan ikke svare! Men her gjelder det å få dem til å svare, først da kan de provoseres, ellers ikke. Hands up: Hva er religion - svar!

Russeren Lev Sjestov skriver etsteds: «Selve spørsmålet er nok: *Eksisterer Gud?* - og det blir helt umulig å gi et svar. Jeg tror at de som svarte, med et ja eller nei, de talte om noe ganske annet enn det de ble spurt om. Det finnes nemlig sannheter man kan se men ikke vise. Jeg påstår ikke, at man slett ikke kan tale om dem. Det kan man, tilmed svært så bra. Men altså ikke når man blir spurt. Slike sannheter skyr spørsmål. De har noe av den magiske hette over seg; når vi nærmer oss med spørsmål trekker de hetten over hodet og blir usynlige. Enda mer, de forsvinner helt og holdent, selv for ham som så dem med egne øyne. Også minnet om dem blir borte.»

Trygdekantoret upopulært!

I fjor kunne vi i Adresseavisen lese om en eldre dame som var sint på Trygdekantoret i Trondhjem, hun hadde derfor knust en stor glassrute i resepsjonen. Dager senere kunne vi i samme avis lese at en ung mann var blitt riktig forbannet på samme sted - han rakk imidlertid å knuse flere vindusruter før politiet kom, derpå ble han bragt til fyllarresten. Han var slett ikke full, men ble visstnok sluppet løs dagen etter. Hvordan det gikk med den eldre damen, det vet jeg ikke, men hun fikk sikkert en saftig regning i postkassen - om ikke annet. Altså: to forskjellige tilfelle av rått sinne rettet direkte mot institusjonen Trygdekantoret, begge omtalt med små notiser i Adresseavisen ifjor sommer.

Nedenfor gjensis to oppslag jeg tilfeldig fikk øye på i Trondhjem, begge skrevet med skrivemaskin og klistret på lyktestolper. Funnet i henholdsvis Nordre gt. og Dronningens gt., 1/7 1980:

OPPSLAG

Jeg opplyser til alle, at jeg ikke har fått mer i trygd for hver måned, enn Minstetrygden, Sultedødstrygden, ikke så mye som en øre mer har jeg fått på 7 1/2 år. Så jeg har ikke beriket meg på Folketrygden.

Bernhardt Arntsen Kulvogen
poste restante Ranheim

SE HER

Nu må folket både i Bilene og på fortaug slutte at bråke og snakke med seg selv, om trygdekortet til Bernhardt Arntsen Kulvogen, som det har vært bråk om i flere uker. Men han forstår at dere må ta i kortet for at få lindring for hodet, for folk som ikke kan la være hans navn lider av forfølgelsesvanvidd som er sinskyke, og samlemani som og er sinskyke.

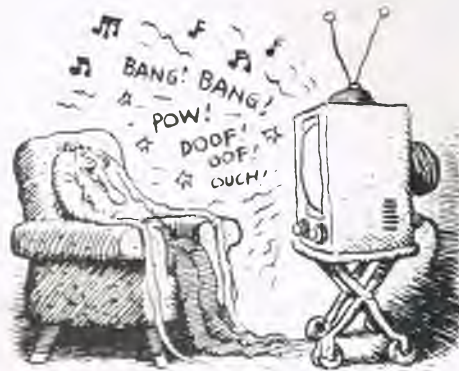
Jeg spør meg selv: Hvem er de virkelige lavtlønnede i vårt samfunn? Er det lærere som streiker for å heve sin småborgerlige lønn for å betale konebil og svømmebasseng i haven? Ifølge massemediabutikkene & politikerne & LO/NAF- mafiane så er det det. Hva med de syke, handicapede, gamle, arbeidsløse etc.? De eksisterer ikke - for de er ikke organiserte, og bra er forsåvidt det. Altså at de ikke er organiserte, (og hvordan skulle forresten det være mulig?). Men det er mulig å finne ut at disse som virkelig er lavtlønnet faktisk finns, det er bare interessen det skorter på. Murene er høye i egoismens hage.

Lønnsarbeidere og fagorganiserte står i en særstilling i vårt samfunn. Dette er det ingen som helst menneskelig grunn til. Mere vil jeg ikke kommentere.

R. K.

En håndfull aforismer om meninger og det å mene

ved
R. Kråke

Meninger har voldt flere ulykker på vår lille jord enn pest og jordskjelv.

Voltaire

Hvad som i et Land er Sandhed, er i et andet Land Løgn.

Ludvig Holberg

På samme måte som en kjedes styrke er avhengig av dens svakeste ledd, er den offentlige mening bestemt av hva de dummeste tenker.

J.H. (dvs. Joh. Hohlenberg)

Sannheten er så tilslørt i vår tid, og løgnene står seg så godt at man ikke kan kjenne sannheten igjen, med mindre man elsker den.

Pascal

En halv sannhet er farligere enn en hel løgn; den siste er lettere å oppdage enn den første, som forklær seg for bedre å kunne bedra.

Th. G. Hippel

Vi er alle genier til vi er ti år gamle.

Aldous Huxley

Mange mennesker kunne blitt vise hvis de ikke allerede trodde at de var det.

Ukj. oppr.

Man kan ikke overbevise seg om sin egen sunne fornuft ved å sperre inne sin nabo.

Dostojevski

Det er mennesker som tror at de kan tillate seg hvilken som helst gemenhet «for sakens skyld».

J.H.

Til Trondhjemsavisa Anarkistens lesere

(fra et orienteringsskriv som likevel ikke ble sendt, datert 24. sept. 1980).

Det er gått en tid siden sist og vil ta en tid før vi er igang igjen. Enkelte forandringer vil skje. Avisen endrer navn til «ÅRSTIDENE - Dagsavis i Utopia», som blir vårt endelige dekknavn.

For å finne en egnet form på avisa og nå våre mål er vi avhengige av å prøve oss frem. Enig?

Pornografi, forurensning og prostitusjon av allehånde slag slik vi opplever samfunnet idag er ikke kultur. Likevel skal det nytte å si noe om hva kultur er og hva kultur virkelig kan være. Dette skal vi fra forskjellig vinkler skrive mere om i Årstidene . . . Utgangspunktet vil være det samme; den anarkistiske kjerne; hensyn til

samvittighetens håndrekning, dette å makte å identifisere seg med de svakeste, avgrunnens skrikende eller uhorste rop om hjelp, kjærlighet som befrukter ved medfølelse, spirekraften i det gode, lidelsens drømmer, drømmenes lidelse . . .

Aksel Sandemose utga i sin tid et tidsskrift som het **Årstidene** - og et som het Fesjå. Disse blader var ikke tilstrekkelig gode i våre øyne og i det hele rent litt-rære produkter. De er likevel etterspurt antikvarisk vare, penger verdt. Men opplaget var lite og det er ikke lett å få fatt i dem idag, tiår etter at de utkom.

Vi håper at vårt eget Årstidene vil bli en god investering og få en viss varig verdi. Verd å ta vare på og spre. At det blir en mere betydelig avis enn Aksel Sandemoses greier. Som våre kjære abonnenter vil skjønne: det er ikke så mye for å hedre Sandemose, men fordi vi liker navnet at vi

★
Det er en farlig klasse mennesker, som tror at når man fornærmer dem, så fornærmer man ikke dem, men den Gud som sendte dem. Hele nasjoner kan lide av denne sykdom.

J.H.

★
Dårer og intelligente mennesker er like uskadelig. Halvnarrer og halvkloke mennesker er de farligste.

Goethe

★
En stor mann brukes ofte av undermålere som middel til å komme mere overlegne tillivs. Resonnementet er dette: Han er så stor at vi alle ved siden av ham blir til intet. Altså er jeg likeså god som du!

J.H.

★
Visse mennesker forlanger at man skal respektere deres meninger og kaller det mangel på toleranse hvis det ikke skjer. Men toleranse betyr bare at man ikke henger eller brenner en mann for hans meningers skyld.

J.H.

★
Den som retter seg etter naboens mening burde betenke, at naboen gjør det samme, og at det således slett ikke er noen mening å rette seg etter, hverken for ham eller for naboen.

J.H.

★
Kan det tenkes et bedre bevis for den alminnelige stemmeretts humbug enn at det foran hvert valg må gies millioner av kroner ut for å få folk innbildt at de har en mening.

J.H.

★
For mange mennesker betyr en mening ikke at de har den, men bare at de av en eller annen grunn anser det for riktig å ha den.

J.H.

★
For den som ingenting forstår er alt «problem».

J.H.

★
Æresporter synes å være seg selv nok. De fører ingen steder hen.

Per Roald

★
I vår umusikalitet overfor sannheten blir vi som et restaurantpublikum i et tempel.

Per Roald

★
Vi resonnerer ut fra vår natur, hvilket er et bevis på at våre meninger i og for seg ikke betyr så meget.

Alf Larsen

★
Man stirrer seg blind på meninger og ser ikke menneskene. Menneskene er alltid på vei igjennom sine meninger.

Alf Larsen

★
nå vil bruke det.

Det vil fortsatt være opp til hver av oss om vi skal bli til nedstøvede og sjeldne år-ganger av antikvarisk eller nostalgisk verdi, eller folkelesning som stadig trykkes i nye opplag, og da av behov for kultur. Uansett skal vi være en kilde å hente næring i! Men vi vil trenge lesernes målbevisste reaksjon, om de synes å trenge oss.

★
Virkeligheten er for de fleste et sted å være. For oss er den å være klar over dette.

Undertegnede har sagt seg villig til å redigere Årstidene.

Reidar Kråke
redaktør.

★ Folk klager

(fritt etter Jobs bok 35,9-14)

Folk klager over alle
som undertrykker
og roper om hjelp
mot mektige stormenn.
Men ingen spør:
«Hvor er Gud, vår skaper,
han som lar nøden åpne
vårt øye og øre,
gir tålmodighet, ro,
ærefrykt og styrke,
gir klagene svar,
gir oss arven tilbake,
lar musikken strømme,
peker på veiene,
lar fruktene vokse,
gjør ødeland til oaser,
han som lar oss stige
inn i evigheten,
åpenbarer dører, dybder
og høyder i tilværelsen,
lar vårt øye se
hvor løgnens hjerte ligger,
lar kjærlighet slå gnistre
i vårt øye,
lar frender møtes
under englers dans,
han som slår dørene opp,
stiller stormene,
gir oss hellige, underbare ord
med kraft og dypeste
kjærlighet i,
lutrer vårt hjerte,
gir nyfødte ord
med fosterduft av himmel,
lar ordene fly på vinger
i mørket om så skal være,
alt dette og mere til
vi ennå ikke kan ane!»
folk spør uten å ense Guds kjærlige,
altomfattende favn,
uten å være ærlige i sitt tørstige,
begjærlige savn;
men bare i hans dyrebare navn,
under Guds vingers skygge,
kan noen
noensinne være trygge!

★
Rune L. Hansen

DET FEMTE EVANGELIUM

«Vokt dere, så det ikke blir Gud
dere en dag finner dere i strid med».
Gamaliel (i Ap. Gjerninger)

av Reidar Kråke

Jeg burde vel ha brukt en annen overskrift; «det femte evangelium» virker kanskje merkelig og mistenkelig. Det får så være, jeg har likevel funnet det riktig. Og så svært merkelig er det dog ikke.

Uttrykket ble første gang brukt av Rudolf Steiner som tittel på en foredragsrekke holdt i Oslo 1913. Vi kjenner fra før av de fire evangelier som finnes i NT og omhandler Jesu liv og lære. Disse er skrevet av fire forlengst døde forfattere og er siden blitt oversatt fra folkelig gresk til folkelig norsk, selv om det i oversettelsene har sneket seg inn og oppstått enkelte feil gjennom tidene (også Luther begikk tabber i sin tyske oversettelse), men det skal vi ikke hefte oss med her. En ting er imidlertid sikkert. Forfatterne kan ikke fortelle oss mere enn hva de dengang nedskrev. Men hva er *det femte evangelium* så for noe? Som Rudolf Steiner sa i nevnte foredrag: «det er ennå ikke skriftlig nedtegnet i vår tid». Han maktet likevel nokså greit å uttrykke hva han mente, og omstendighetene omkring dette skal vi her nærme oss. Kjernen i «det femte evangelium» det er naturligvis Kristus Jesus.

Hvem er Jesus? At han er et menneske som virkelig har levd, det er vi på det rene med. Men politisk? Hvordan ville han ha taklet dagens samfunn, ville han ha befunnet seg på venstre- eller høyresiden? Det er faktisk dem som forsøker å besvare dette spørsmål. Eksempel: Den tyske teolog Ernst Käsemann bruker en hel bok («Den kristne frihet», Gyldendal norsk forlag 1969) for å få sagt at Jesus er liberal nærmest. Etterhvert har vi og fått en del marxister og annet som vil sette Jesus ved siden av sine idoler og idealer. Hva skal en si til sånt? Vårt Kristelige Folkeparti er vel heller ikke noe unntak i så måte, skjønt de sier vel både det ene og det annet. Vi ser forsøk på å trekke Jesus inn i det politiske virvar og visvas både til høyre og venstre – til tross for at den ting burde være klart: Jesus selv brød seg ikke det minste om partipolitikk eller

politiske autoriteter (som langt fra er noen ny oppfinnelse). Hans visdom lå i Guds hender, d.v.s. hverken til høyre eller til venstre eller i midten, ikke på den overflate hvor krangling eller kjepling hersker og sliter, splitter og stemmer – men bakenfor alt dette.

Når vi i det følgende omtaler Bibelen er det fortrinnsvis NT vi sikter til, den del av Bibelen som omhandler Jesu liv, d.v.s. oppfyllelsen av Messiasprofetien i GT. Såvel GT som NT består av flere bøker, med forskjellige forfattere. I løpet av de første århundreder e. Kr. er de blitt satt sammen i en rekkefølge. NT som helhet har fått sin rekkefølge av skrifter på *kirke-møter* for lenge siden. Der ble de bøker kirkefedrene mente var viktigst sammensatt (d.v.s. kanonisert) og redigert til NT slik vi nå kjenner det, i den nåværende rekkefølge (– andre bøker kom ikke med og flere er først senere blitt funnet).

Bibelen, la oss ikke glemme at den virkelige er nokså gammel, denne skriftsamling, at fortellingene er den bibelske samtids begivenheter og historie; at denne svundne tids forestillingsverden er en helt annen enn vår. Vi gjenkjenner hendelser, mennesketyper, situasjoner og problemer fra vår egen hverdag og nære historie, de fleste av forfatterne har uttrykt seg allmenngyldig og klart, fortalt tildels direkte men også ved hjelp av symboler og bilder vi må lære å forstå forat denne fortid kan bli levende for oss med sitt innhold og mening bak bokstavenes slør. For det er den tids verden og hendelser gjennom forfatternes øyne som ligger til grunn. Idag har ikke moderne mennesker Gud i blodet på samme vis som dengang og der. Som vi vet spenner GT over et tidsrom på etpar tusen år frem til Jesus og apostlenes historie som omfatter omtrent et hundreår – for nesten to tusen år

siden. Forfatterne har nedskrevet det de ville utfra sine egne forutsetninger, ikke ut fra vår tids betraktningmåte. Skal vi forsøke å bringe teksten nærmere vår samtid må vi ikke glemme tekstens *fjernhet* og vi må respektere den enkelte forfatter og hans bakgrunn tilbørlig, da har vi mulighet for å trenge ned i det beåndede bak ordene. Vi må ikke innbille oss som mange idag synes å gjøre, at Bibelen er oppstått tilfeldig helt uten menneskehånd. Det er ikke tilfelle. Slike selvfølgheter kan det være grunn til å minne om når vi ser vår tids materialistiske menneskers overfladiske likegyldighet og tilfeldig omgang med absolutt altting.

Det nytter ikke å se bokstavene alene, en må kunne betrakte det som foregår bak ordene også, den virkelighet de bærer i og det innhold de beskriver. En slik betraktning er ikke mulig uten å kunne se Bibelen, denne «Bøkenes bok» som helhet, å se den i perspektiv. Først når vi ser på den som helhet vet vi hva den dreier seg om; og først når vi trenger inn til dens virkelighet kan vi ane hva som der foregår. Begge dele like nødvendig for å kunne se hvilket dokument Bibelen er; å se den ovenfra for å sette den i dens rette sammenheng og å trenge inn i den for å oppleve hva som foregår innunder denne sammenheng. Bare ved å kunne se den ovenfra kan vi tre inn i dens fulle bredde. Bibelen er ikke en labyrint for meninger eller oppbevaringssted for likegyldige stemninger men et særdeles betydningsfullt dokument. Særlig gjelder dette når en vet at NT ikke omhandler en lære i vanlig forstand. Forfatteren Søren Kierkegaard uttrykte det slik: «Sannheten i den forstand hvori Kristus er Sannheten, er ikke en sum av setninger, ikke en begrepsbestemmelse – men et liv». Et liv kan vi ikke forstå alene ved få ord eller flere som utgår fra dets munn, selv om det var vår nabo, vi må og vite noe om det som beveger dets hjerte til handling – til liv. Her er det ikke vår nabo det er snakk om, men et liv fra en svunnen tids søkelys som taler til oss gjennom det skrevne ord, desto mere får tiden og forfatterne en viss betydning samt omstendighetene som gjorde dette liv til bøker. Det interessante er at Jesus selv ikke skrev et eneste ord men nettopp brukte *sitt liv*, til å fortelle noe. Ved korsfestelsen gir han f.eks. Maria, sin mor, en ny sønn uten at denne sønnens navn er omskrevet. Korsfestelsen er et punktum for hans jordeliv. Han sier også: «Fader, tilgi dem alle, for de vet ikke hva de gjør». Men han gjenoppstod som forutsagt. Som han hadde sagt før korsfestelsen: «Jeg har overvunnet verden». Alt dette er ord og hendelser mettet av innhold, men skulle vi se på det som løsrevne ord eller lære så

St. Johannes. Fra et gresk evangelium. Byzantisk manuskript, 11. årh.

mister vi Jesu misjon av syne. Det må sees i sin rette sammenheng og deri ligger den sannhet at Kristus ikke er en sum av setninger, men et liv. Med budskap om frelse.

Det er mange, beleste og ikke beleste som ikke makter å se det minste perspektiv i Bibelen, som leser bokstav for bokstav her og der og tar altting for gitt etter velbefinnende. Det var slike Jesus kalte «skriftkloke», forat de ikke maktet se bak ordene, den virkelighet de var risset inn i. De gripes kanskje av skriften og dens budskap, men uten å vite eller klare å artikulere *hva* de gripes av, makter ikke å gjøre det forståelig. En farlig tendens, en uvitenhet som fører og forfører til forvirring. De vet ikke etterpå *hva* de har lest (eller hørt). Rudolf Steiner var inne på noe av det samme i sitt foredrag i Oslo. Han risser kort opp de første kristnes utbredelse av kristendommen, og den motstand de møtte. Han påpeker at det ofte var enkle, jevne mennesker som dro ut til alle egner, og som nettopp virket betydeligst. Og at det er utgått en enorm virkning fra Kristus, men at viden om Kristus aller minst har bidratt til denne virkning. «Ingen av dem har forstått Kristusimpulsen! – Vi ser altså kristendommen utbre seg ved bærere som ikke forstår noe av kristendommens vesen; og at den bekjempes av en høy kultur, som ikke kan forstå noe av hva Kristusimpulsen betyr.

På en merkelig måte trer kristendommen inn i verden: Hverken tilhengere eller motstandere forstår noe av dens egentlige ånd. Og allikevel har menneskene i sine sjeler båret kraften til å føre Kristusimpulsen frem til dens seierstog gjennom verden!» Han sier videre om kirkefedrene: «Hvorved virker de kristne kirkefedre, like til Origenes, til tross for at man så tydelig ser deres ubehjelpsomhet?» Noe av det samme er på en annen måte sagt i evangeliet etter Johannes hvor det står: «Han var i verden og ved ham er verden blitt til; men verden kjente ham ikke».

Det er nødvendig med et visst oversyn og perspektiv for å kunne forstå Bibelen. Når vi ser på alt samlet får vi et bedre bilde, hvori vi kan se Jesu liv og lære – grunnlaget for vår kristendom. Hvis ikke så kunne vi si at alt kirkemøtenes strev for å sette sammen boken var fånyttet; at helheten var nødvendig – men det er så langt fra tilfelle. Kirkemøtene gjorde i hovedsak et godt, jeg tør si, beåndet og inspirert arbeide. Vi kan se at kristendommen likevel har spredt og bredt seg som en ildebrann, men uten at dem som har båret og mottatt den har forstått noe videre av Kristi vesen, som Rudolf Steiner sier. Våre dager har tusentall misjonærer og bedehus som sprer troen, men uten forståelse er den blitt til en kirke i hver bygd og by hvor folk går inn, men ut igjen like uforstandige, uten forståelse. Kirken

RUBENS

og troen er blitt til hus for hedninger og skriftkloke.

Noe av hemmeligheten ved dette kan vi forsøke å forklare. Våre prester og misjonærer vil helst se på Kristus som en gåtefull og kjærlig helt som de kan ha et slags uforpliktende mor-barn forhold til. I den henseende kan vi fortelle dem at det også forut for Jesus levde mennesker hvis liv er nedtegnet og forløp omtrent i detalj lik Jesu liv, fra Jomfrufødsel til Oppstandelse. Jeg tenker på brahmanernes Krishna i det gamle India, men det vedkommer ikke saken og vi skal derfor ikke gå inn på det her. Jesu liv er meget klarere og tydeligere, mere virkningsfullt. Som et storslått lyn, kan vi si. Som det står i Matteus 24,27: «Likesom lynet utgår fra østen og lyser inntil vesten, slik skal Menneskesønnens tilkommelse være». Og slik har det på sett og vis vært som vi kan se, tross

prester og predikanterens uvitenhet om Jesu vesen og sannhet, inklusive deres menigheter. De har alle latt seg blende. Det mest slående ved Jesuskikkelsen er hans godhet og renhet, dette er jo noe som slår enhver i øynene. De har latt seg blende av hans renhet og gåte. En alles hjertegode venn, rettferdig og inntagende som han er. En får umiddelbart tillit til å tro på ham. Han gjorde aldri noe ondt, han var så god som et menneske kan bli. Hvem kan vel med hånden på hjertet si om ham at han var et dårlig eller urettferdig menneske? Men hvorfra denne godhet utgår, det skal helst være et mysterium sier man og nøyes dermed. En ser i ham et rent hjerte med kraft, og hans lære, den er en mild lære, i den er inneholdt alle de milde trøstegrunner, som ethvert menneske dog så lett kan komme til å behøve i livet. Men i hverdagen ville de

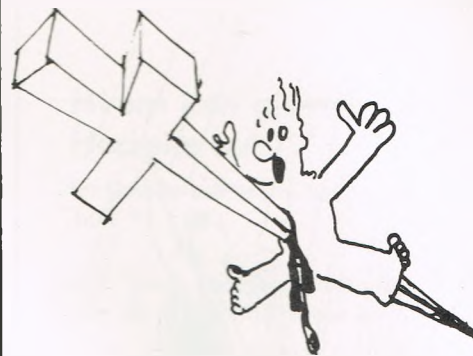
ha ropt på Barrabas (morderen), men de ser Jesus i en betryggende (makelig) og utilnærmelig slags eventyrverdens glans som ikke gjelder for virkeligheten når den er der. Jesus er bare sann når det gjelder barneoppdragelse, eller i forholdet å tjene på politikk, krig eller penger, når det øynes kortsiktige og materielle gode eller tilfredsstillelser. I deres personlige hverdag ville han ikke ha vært annet egentlig enn den middelmådighet de så ville ha redusert ham til. Men som en uforpliktende eller etter stemninger forpliktende helt er han sann. Det milde og gode i Jesus ser de, men ikke årsaken eller kilden dertil. Som Søren Kierkegaard atter så presist uttrykker det: «Evangeliet er ikke Loven, evangeliet vil ikke frelse deg ved strenghet, men ved mildhet – men denne mildhet vil frelse deg, den vil ikke bedra deg, derfor er strengheten i den». Jesus er betagende og gripende i ordets alle betydninger, ikke minst også ved at han som gåte har noe å åpenbare – stadig åpenbarer sannheter. Noe av hemmeligheten ved at en så lett gripes av Kristus og Bibelen ligger i dette forhold, dessuten vel også en anelse eller fornemmelse av en skjult kraft i seg selv. Kristus er en kvalitet og garanti – men dermed er ikke sagt at enhver som påberoper seg troen i hans navn er det samme, det er langt fra tilfelle og det vet enhver av oss. Troen kan alle uten besvær påberope seg, men dermed er ikke sagt at han eller hun virkelig er et kristent menneske, selv om han kanskje vil tro det; det er et menneskelig trekk dette å helst ville tro det beste om seg selv, ikke nødvendigvis på alle livets områder men i alle fall som mennesker.

Troen er spredd, men ikke forståelse. Det mest slående ved Jesuskikkelsen er hans godhet, renhet, dessuten de omskrevne mirakler og den følelse av Gudsåpenbaring det hele formidler. Kristendommen er båret på troens vinger ut i den ganske verden, men hans legeme – Corpus Christi – er blitt et blendverk og så også med bokstavene i evangelieskriften. At Bibelen er en såvidt tykk skriftsamling gjør nok sitt til den manglende forståelse; få i våre dager umaker seg til ved egne øyne å finne ut hva som rommes innenfor dens permer, boktrykkerkunstens tidsalder til tross. Presteskapet og deres menigheter ser på ham som enslags helt, som et slags utenkelig ideal – ikke som et virksomt ideal. Ikke slik som Paulus, som sa: «Ikke jeg – men Kristus i meg!» Kristus er i våre dager (ja, helt siden urmenighetens dager) redusert til et mere eller mindre tåpelig ideal, en heltefigur som kan fortolkes og utlegges etter forgodtbefinnende og stemninger (ikke et ondt ord om religionsfrihet: men er det dette som er denne trosfrihet?!).

Politiske og følelsesmessige fortolkninger i hytt og vær. Et presteskap som tror for å innrette seg makelig og av dårskap; ikke for å la Gudsriket og verdensfred stige frem av sitt bryst. De sannheter de med sin tro og vilje vil erkjenne ligger alt plassert foran deres øyne i deres begjær og politiske hverdag – og det er denne sin tilhørighet de tror på, det eneste de har tillit til. Sannheten er jo at de er troendes til litt av hvert, at den fred de ånder for er kirkegårdens fred. Dette har vi kraftige eksempler på gjennom hele historien. Eksempler på at det i *virkeligheten* er politikk de bedriver. Det er samfunnets stadig skiftende maktfaktorer, lover og byråkrati de allierer seg med omtrent til alle tider.

Det er uten trang til å være spydig det må sies: At presteskapet *leker* kristne, likeså deres menigheter og sekter som lar seg lede av disse falske profeter i hope-tall. Søren Kierkegaard sier: «Men kanksje dreier dog alt seg om levebrødet, om karrieren, kanskje. Er det levebrødet, karrieren, som begeistrer den teologiske kandidat, eller er det kristendommen? Man vet det ikke. Han tar levebrødet, han *forsikrer* at det er kristendommen». Å vidne om troen i ord er ikke så meget. Å vidne om den i handling og forståelse er noe annet. Og en betatt-het av Kristus som gir seg uttrykk i åndelig/sjeelig rus, hva er det annet enn dårskap?

Søren Kierkegaard har mere han ville ha sagt om dette: «Mitt hus er et bedehus, men dere har forvandlet det til et røverrede». Og Guds ord, hva er det etter sin bestemmelse, og hva har vi forvandlet det til? All denne fortolkning og fortolkning og videnskap og ny videnskap som bringes frem under den høytidelige, alvorfulle form: at det bare er for å forstå Guds ord – se nærmere etter og du skal se, det er for å verge seg mot Guds ord. Det er bare så altfor lett å forstå fordringen, som er inneholdt i Guds ord («gi alt ditt gods til de fattige», «når én slår deg på det høyre kinn, vend det venstre til», «når én tar din kappe, gi ham skjorten også», «vær alltid glade», «akt det for pur glede, når dere faller ut i adskillige fristelser» osv., alt like så lett å forstå som denne bemerkning: «Det er godt vær idag», en bemerkning som kun på én måte kunne bli vanskelig å forstå, når det blir en litteratur til for å fortolke den), ikke den mest innskrenkede lille stakkar kan med sannhet nekte å kunne forstå fordringen – men det kniper for kjøtt og blod å ville forstå den og å skulle gjøre deretter. Og det er i mine tanker menneskelig, at et menneske vergrer seg ved å la ordet få makt over ham – vil ingen tilstå det, så gjør jeg. Det er menneskelig å be Gud ha tålmodighet om man ikke *straks* å strebe; det er menneskelig å be Gud ha

medlidenhet, at fordringen er én for høy: vil ingen annen tilstå det om seg, så gjør jeg. Men det er dog ikke menneskelig å gi saken en ganske annen vending: at jeg listig skyver det ene lag etter det annet, fortolkning og videnskap og atter videnskap (omtrent som når en gutt anbringer en serviett eller flere under trøyen når han skal ha pryl) at jeg skyver alt dette mellom ordet og meg, og så gir disse fortolkninger og videnskapeligheter navn av alvor og sannhets-iver, og så lar denne sysling svulme opp til en sådan vidløftighet at jeg aldri kom til å få inntrykket av Guds ord, aldri kom til å betrakte meg i speilet».

Dette var direkte tale om fordringen, ord som nok for mange vil virke som håndslag i ansiktet. Det er mange som leser i Bibelen og med Jesus eser seg opp til skriftkloke og politikere. Makter hverken å se fordringer eller Kristus i perspektiv. Mange som eser seg opp i sine stemninger og betatthet også, uten at den kristne retningskraft er virksomme i dem. Jødedommen er en typisk lovreligion; fordi jødedommen ikke har den moralske og levende kjerne som Kristus skulle være bruker de istedet bokstaver og ritualer til å forvalte sitt samfunn, og utover det vil de aldri komme – før de ser og forstår sin Messias. Vårt samfunn er likeledes, enda vi påberoper oss Messias Kristus, troen – men vi forstår ham ikke, bedriver istedet politikk og tror det er enslags beskyttelse i det å kalle seg «kristne», mens livets forståelse og samfunnets organisering på alle områder overlates til dårskapen og tilfeldigheter. Setter Kristus ved et hastig blick på linje med et hvilket som helst partiprogram. Tar det for gitt at alt som til enhver tid er *tillatt* er hederlig og kristelig. Jødedommen korsfestet Jesus – hva er vi annet enn en videreføring av denne jødedom? Nei, jødedommen er ikke alene derom. Har vi innsett korsfestelsen? Og på hvilke måter er det vi viser vår tillit til den Kristus vi sier oss å tro på.

Og hva er forresten dette å tro? Vi må si at det innebærer å ha tillit til Jesu Kristi liv og lære. Og så? Etter at en tror det er noe i det kristne evangelium, å se om det stemmer, med sitt liv, lik en elev som går

C. BERING

til sin lærer. Troen fordrer et slikt tillitsforhold (men ikke falsk tillit), selv om tvilen likeså kan være den faktor som fremmet troen. Er en kommet dit hen begynner innlevelsen, etter at troen har fått fotfeste; muligheten til å strekke seg eller gå inn i den inntil en eventuelt finner den forkastelig, eller finner sine krefter der.

Dette er hva troen er. Den er en vei som slik åpner seg. Det er bl.a dette som menes med ordene: «Jeg er Veien, Sannheten og Livet». Troen er første skritt inn mot det kristne samfunn, og ved dette skritt er det hjertets oppriktighet som er det avgjørende. På denne vei skrutter en ikke videre uten at hele en selv er med. Det nytter ikke å fare med fark, da finner en hverken Sannheten eller Livet; da har en slett ikke funnet Veien, innsett den. Vi kan ta et eksempel fra Bibelen hvor vi ser at urmenigheten i Jerusalem for første gang får føling med dette problem.

«Hele forsamlingen av troende var ett i sjel og sinn. Ingen kalte noe av det han eide for sitt; allting hadde de felles. Og med stor kraft avla apostlene sitt vidnesbyrd om Herren Jesu oppstandelse. Alle så på dem med stor velvilje. Det var da heller ingen av dem som led nød, for folk som eide hus eller jord, tok og solgte det, og la betalingen for apostlenes føtter. Siden lot de så hver enkelt få hva han trengte». Senere, da tallet på disipler stadig økte måtte de velge ut syv mann til å gjøre tjeneste ved bordene; altså ha oppsynet med hva de enkelte trengte. Stefanos var en av dem, «en mann fylt av tro og av Hellig Ånd» – de andre skulle være «folk med godt rykte, åndsfulle og forstandige». En mann ved navn Josef eide et jordstykke, solgte det, kom med pengene og la dem for apostlenes føtter. Imidlertid skjer noe: «Men så var der en mann

ved navn Ananias; han solgte en eiendom, sammen med sin hustru Safira. Med sin kones vitende stakk han til side en del av salgssummen; så kom han med resten og la den for apostlenes føtter. Da sa apostelen Peter: «Ananias, hvordan kan Satan ha vunnet slikt innpass i ditt sinn at du vil bedra den Hellige Ånd, og holde unna noe av det du fikk for jordstykket? Var du ikke fri til å beholde din eiendom? og om du solgte den, kunne du ikke fritt bestemme over pengene du fikk? Hvordan kunne du finne på dette? Det er ikke for mennesker du har løyet, men for Gud»: Da Ananias hørte dette, falt han til jorden og utåndet på stedet. Og alle omkringstående ble grepet av age. Men de yngre blant mennene reiste seg, hyllet liket i et klede og bar det bort for å begrave det. Omkring tre timer senere kom hans kone inn; hun visste ingenting om det som var skjedd. Peter tok igjen til orde og spurte: «Si meg, hva fikk dere for jordstykket? Var det så meget?» Hun svarte: «Ja, det var det». Da sa Peter: «Hvordan har dere kunnet gjøre dette – enes om å friste Herrens Ånd! Men hør skrittene der utenfor: Det er de som har begravet din mann, som kommer for å hente deg». Da falt hun straks død om for hans føtter. Så da de unge mennene trådte inn, fant de henne død; og de bar henne bort og begravde henne sammen med hennes mann. Dyp age grep hele kirken, og likeså alle andre, da de hørte hva som var skjedd». (Fra Apostlenes gjerninger).

Hva var det som hendte her? Ananias og Safira forsøkte å bedra. De ville ha både i pose og sekk, Gudsriket og den verdslige verden. Troen ville de ha for nærmest å være på den sikre side i hensyn til sin fortrefelighet, men de så ikke at de samtidig ga troen fra seg. Ville ikke vise tillit – bare halvhjertet uforstand, for ikke å si helhjertet uforstand. Kompromiss. Et viktig avsnitt fra NT. Hva skjedde etterpå med Ananias og Safira? Jo, de datt begge døde om og ble begravet. Hvorvidt dette er ment bokstavelig skal her ikke utdypes – men meget av det som står i NT er ikke ment bokstavelig. Meningen er oftere at en skal forstå det som befinner seg bak ordene, og forfatteren sier tydelig at de begge etterpå ble betraktet som døde. Flere steder i Bibelen går det frem at de ufrelste ble betraktet som døde, som levende døde. I vår sammenheng kan vi si: Troen levedegjør, men ikke når en farer med fusk og bedrag, det er ensbetydende med å være død. Død i Kristi Guds øyne. Moralene er at med Gud skal man ikke bedrive politikk, da er det Gud og seg selv en bedrar. Å si at en har troen hjelper ikke hvis en ikke har den, hvis en ikke forstår den enkle forutsetning for troens vei; rent mel i hjertet.

Om å være levende død sies f.eks. i Kolosserbrevet: «Dere er døde, og deres liv er skjult med Kristus i Gud». Troen er en urolig ting, som Luther sier. Ved troens terskel ligger muligheten for frelse, til Liv. Paulus sier et annet sted til en forsamling i Kolosserbrevet: «Er dere da oppstandne med Kristus, så strev etter de ting som er der oppe, hvor Kristus sitter ved Guds høyre! Stem tanke og sinn etter dem, og ikke etter de jordiske ting. For dere har vært gjennom døden, og deres liv er skjult med Kristus i Gud». Liv og død er ikke det samme og er langt mer nyansert enn vi sedvanlig benytter disse begreper idag; og der ligger virkelig noe retningsangivende bak en slik nyansert ordbruk. Og ser vi nærmere på NT vil vi se at det er en meget presis bok, at det som umiddelbart kan se ut til å være mindre riktig likevel er det i sine forhold og nyanser. At NT virkelig er beåndet og at det stikker noe bak – en dyp kilde.

Det går tydelig frem av hele evangeliet at Kristus er en kultiverende kraft eller energi. At Kristus er ment som et direkte alternativ til tidenes skiftende politikk (og vår egen tids suppeblending marxisme/liberalisme, eksportvare). Ikke alene et alternativ, men rett og slett frelse. Imidlertid er kristendommen lite forstått og misforstått med vilje, stadig søkt kneblet og fortynnet til det ugjenkjennelige. Verdsligheten påberoper seg troen i Kristi navn med motiver som makt, heder, karriere, «levebrødet» og penger; en videreført korsfestelse til fordel for slaveriets mekanismer og stemningenes frihet/kaos. Et presteskap som praler av å forvalte «kristendommen» og dens sakramenter – som om ikke andre og de samme uansett ville ha gjort det! og bør gjøre det. I allfall: vi trenger idag et oppgjør med både den katolske kirke og med Luther, et oppgjør som går fra grunnen av og klarlegger grundig. Søren Kierkegaard, denne store danske som snakket alvor uten at han er blitt tatt alvorlig har alt påbegynt dette arbeide – han sier: «Da fremtrådte det en mann, Martin Luther, fra Gud og med troen; med troen (thi sannelig, hertil behøvedes tro) eller ved tro innsatte han troen i dens rettigheter. Hans liv uttrykte gjerningene, la oss aldri glemme det om Martin Luther, men han sa; et menneske frelses alene ved troen. Faren var stor. Hvor stor den var i Luthers øyne, jeg vet intet sterkere uttrykk for det, enn at han besluttet: for å få orden i saken, må apostelen Jakob skubbes tilside. Tenk deg en Luthers ærbødighet for en apostel – og så måtte våge dette for å få troen innsatt i dens rett! Imidlertid, hva skjedde? Det er bestandig en verdslighet, som nok vil ha navn av å være kristen, men ønsker å bli det for så billig

Søren Kierkegaard.
(Efter tegning af H. P. Hansen.)

pris som mulig. Denne verdslighet ble oppmerksom på Luther. Den hørte, av forsiktighet hørte den enda en gang, for at den ikke skulle ha hørt feil, derpå sa den «ypperlig, det er noe for oss; Luther sier: det er alene troen det kommer an på; at hans liv uttrykker gjerningene, det sier han ikke selv, og da han nu er død, så er det ikke mere en virkelighet. Altså tar vi hans ord, hans lære --- og vi er fri for alle gjerninger, leve Luther!» (Fra «Innøvelse i kristendom».)

«Ja, jeg sier dere, at det er lettere for en kamel å komme seg gjennom et nåløy, enn det er for en rik å komme inn i Guds rike. Sannelig, det blir ikke lett for en rik å komme inn i himlenes rike!» Vi tar med disse hans ord som en tilfeldig refleksjon til det ovenstående. Klare og dagligdage eksempler eller erkjennelser som springer frem av Kristusilden. Disiplene ble ytterst forferdet da de hørte disse Jesu ord står det i Matt. 19,24. Det var nok vår lutherske statskirke om de tok Kristus alvorlig også – det er slike ord så mange ved navn av «kristne» uten videre hopper over og forbigår med lukede øyne (ja; det er ikke det spor bedre innenfor den katolske kirke heller) ved å sove på «troen og nåden». Mysteriet Kristus vil de ikke trenge inn i, og hans enklere utsagn vil de ikke legge merke til. Hva gjenstår så av *kristendom*? Det er politikk de vil bedrive, synden er redusert til personlige meninger, kompromiss og en fjern samvittighet som de pakker i sekter, sekker, partier og sløvsinn. Deres kristendom sier den lutherske kirke engang for alle å ha i **den augsburgske bekjennelse** etter Luther, for den er passelig tvetydig og åpen for fusk, så sparer de seg umaken å lese Bibelen, eller å gå Luther nærmere etter i sømmene – for var det ikke Luther som f.eks. i sine «Bordtaler» sa at en jurist ikke er kristen. Og hvem av dere tar det høytidelig? Og var det ikke Luther som med så stor iver anbefalte **Mesterboken** (tilskrevet Johannes Tauler, men trolig ikke skrevet av ham) – og der står det jo

hva det virkelig vil si å være kristen i den rette ånd, med bokstaver av annet liv enn den knusktørre og simple (frastøtende) **Augsburgske bekjennelse**. Det er denne bekjennelse vårt lands teologer lærer utenat som en ABC ved Universitetene og Menighetsfakultetene, så også den kan forurense deres hjerter i passelig dose, så de kan være «kristne» uten virkelig å måtte være det.

Hva med den mere uortodokse men etablerte såkalte kristendom i vårt land? Typisk eksempel: For å bli medlem i Norsk Frimurervesen som betegner seg som «kristent», må en ha god økonomi og ikke tidligere være straffet (ifølge en fremstående leder). Syndere og fattige har ikke noe der å gjøre. Men fattige i ånden (som dog forstyrrer seg selv ved å tro det motsatte om seg selv) ser ut til å trives der: flere av vårt lands ledende politikere er medlemmer i Norsk Frimurervesen, til orientering. En har anledning til å undre seg over hva de forestiller seg å bedrive. Det er absolutt ikke fra slike steder en nødvendig forståelse for det kristne evangelium spirer. Livstegn i så måte har bare ytterst sjelden forekommet fra deslike kanter, omtrent aldri kan en si. Den finnes likevel på helt andre kanter, men det skal vi ikke snakke om akkurat her.

Kierkegaard gjorde fyndig og utvetydig oppmerksom på hva han med sine åpne øyne så:

ville det ikke bli plass til det i all verdens bøker, som det står hos en av evangelistene; og det er vel sant. Troen blir i den falske kristendoms hoder til noe annet enn i det kristne evangelium, blir forvrent, imøtegår ikke den kilde som Kristus er. Men vi kan feste oss ved at vi blir gjort oppmerksomme på dette flere steder i NT av Jesus, f.eks. Matt. 23-26: «Dersom da noen sier til dere: «Se her, se der er Messias» – da tro det ikke. For det skal stå frem mer enn én falsk Messias og mer enn én falsk profet, og gjøre store jærtegn og under, så selv de utvalgte kunne føres vill, om det ellers var mulig. Se, nå har jeg varslet dere! Altså, når noen kommer og sier: «Der ute i ødemarken er han», så gå ikke dit ut, – eller: «Han gjemmer seg i et lønnkammer» – så tro det ikke!» Til eksempel og sammenligning med vår såkalte kristendom kan vi se på et bilde fra urmenigheten omtalt i Apostlenes Gjerninger, for å vise hen til spirten i den tids kristendom. Vi kan se hvordan det videre gikk med Stefanos:

Fylt som han var av Guds nåde og kraft, gjorde han store under og jærtegn blant folket. Da opptrådte det noen fra «de frigitte synagoge» som den kalles, folk fra Kyrene, Alexandria, og noen fra Kilikia og Asia. De gav seg til å diskutere med Stefanos, men de var ute av stand til å stå seg mot den visdom og den åndskraft han talte ut av. Da bestakk de noen

Det Nye Testaments kristendom er ikke til En thesis – kun en eneste.

D. 25. Januar 1855.

S. Kierkegaard.

O, Luther, du hadde 95 teser: forfærdelig! Og dog i dypere forstand: jo flere theses, jo mindre forferdelig. Saken er langt forferdeligere: det er kun en thesis.

Det Nye Testaments kristendom er slett ikke til. Her er ikke noe å reformere; det, det det gjelder om, er å bringe lys i en gjennom århundreder fortsatt, av millioner (uskyldigere eller skyldigere) øvet kristelig kriminal-forbrytelse, hvorved man kløktig, under navn av kristendommens fullkommengjørelse, har litt efter litt søkt å franarre Gud kristdommen, fått kristendom til å være akkurat det motsatte av hva den er i det Nye Testamente.

De færreste er egentlig klar over hva slags bok Bibelen er og hva den inneholder. Selv om man kaller seg kristen eller akademiker så synes som at perspektiv over hva boken virkelig rommer å mangel fullstendig. Vårt «døde» presteskap legger også altfor stor vekt på de enkelte utsagn i Bibelen og fra Jesu munn, som de fremhever enkeltvis efter forgodtbefinnende (det har vist seg å være en av deres taktikker som holder stikk) uten at ordenes forhold til den talendes hjerte og perspektivet kommer frem med sitt innhold, d.v.s. uten at det presise og opprinnelig innhold kommer frem utvetydig. Skulle man fortelle om alt Jesus gjorde og sa, så

menn til å gå rundt og si at de hadde hørt ham uttale bespottelige ting om Moses og om Gud. Slik fikk de opphisset både folket, de eldste og de lovkyndige. Derpå gikk de løs på ham, rev ham med seg og stilte ham for Sanhedrin. Der førte de frem falske vidner som sa: «Denne mannen angriper stadig det Hellige Sted og Loven. Ja, for vi har hørt ham si at Jesus, denne nasoreeren, vil rive ned dette Sted og forandre de skikkene vi har fra Moses!»

Med «Gud med oss» på sin beltespenne berjet Hitlers tropper i Europa.

Stefanos holdt så en tale for Sanhedrin, som sluttet slik: «Å stivnakkede folk, hedninger av hjerte, hedninger av sinn! Alltid står dere den Hellige Ånd imot! Som deres fedre, så dere selv. Er der en eneste profet som deres fedre ikke har forfulgt? De som forutsa den Rettferdighets komme, dem drepte de; og ham selv har nå dere forrådt og myrdet. En gang mottok dere Loven av englers hender, men holdt den har dere ikke!» Denne talen gjorde dem så ute av seg selv at de til sist skar tenner av raseri mot Stefanos. Men han så opp mot himmelen, og fylt av den Hellige Ånd skuet han Guds herlighet og Jesus som stod ved Guds høyre; og han sa: «Nå ser jeg himlene åpne, og Menneskesønnen står ved Guds høyre!» Da skrek de alle høyt, og holdt seg for ørene; så stormet de inn på ham alle som en, og drev ham foran seg ut av byen, hvor de gav seg til å stene ham. Vidnene la fra seg kappene sine ved føttene til en ung mann som het Saulus. Så stenet de Stefanos; men Stefanos bad: «Herre Jesus, motta min ånd!» Derpå falt han i kne og ropte høyt: «Herre, krev dem ikke til ansvar for denne synd!» Og idet han sa dette, sov han inn. – Saulus var en av dem som bifalt dette mordet. Den dagen brøt det løs en voldsom forfølgelse av kirken i Jerusalem, og alle unntatt apostlene spredtes ut over bygdene i Judea og Samaria. Fromme mennesker begravet imidlertid Stefanos og holdt en stor dødsklage over ham. Men Saulus for-

søkte å tilintetgjøre kirken; han gikk fra hus til hus, slepte både menn og kvinner ut og sendte dem i fengsel». Den samme Saulus ble siden en sann Kristi apostel! etter en omvendelse (og ble hetendes Paulus). De som var blitt spredt, drog fra sted til sted og forkynte evangeliet. Og et problem ble også de falske profeter som apostlene traff på sine reiser. Falske profeter de traff da de la ut på sine mange reiser, som påstod å være «kristne» og ville frelse andre. Disse hadde likevel ingenting å stille opp mot apostlene som var fylt av den Hellige Ånd!

Ikke det å leve med troen, som et vedheng, men å leve i troen, det er saken, for derigjennom å erfare og se om den bekrefter seg. De første apostlene jattet ikke med troen, de var «lykkelige over å være funnet verdige til å bli vanæret for Navnets (Kristus) skyld», tross fengslinger, forfølgelse og pinsler, de gikk virkelig inn for troen med alle sine evner. I dag er det ordene i evangeliet som må kunne *leses* i sin rette sammenheng før vi kommer videre – han er ikke i vår midte på samme vis som dengang, Jesus. Det må ta slutt på den tid hvor vi lar oss blende av hans legeme eller av vrengebilder og bokstaver. Slutt på den tid hvor kristendommen forsøkes underbygget ved løse meninger, dogmer og sektarisme. Den lar seg meget vel utlegge ved erkjennelse, erfaring, viden, tenkning og bevissthet samt forskning og studier satt i perspektiv for åpen fordypelse. Det er ingen uoverstigelig kløft mellom tro, religion og viden, tenkning, annet enn de grenser en av dårskap setter. Jeg tror for å erkjenne, var det en av de gamle kirkefedrene som sa (Augustin). Han måtte forsøke troen for å erkjenne usannheter og sannheter. Han sa ganske nøyaktig: «Jeg erkjenner ikke for å tro – jeg tror for å erkjenne». Disse hans ord er det all grunn til nøye å overveie i vår tid. Hvis ikke har vi gjort all tenkning mekanisk, løst den bort fra sin organiske sammenheng via bevissthetslivet. I så fall går det nedennom med oss, når det bare er viljen til oppriktig orientering som mangler.

Er det så at jeg fremhever kristendommen fremfor andre religioner her? Mon tro det? Rudolf Steiner har i en annen forbindelse sagt om dette omtrent så: Når man betrakter hinduen, kineseren, buddhisten, når man går inn på hans vesens dypere elementer, så vil man overalt finne begynnelsen til kristendommen, uten at man behøver å nevne Kristi navn. I kristendommens vesen ligger igrunnen den sanne toleranse overfor ethvert religionssystem, den inneholder på en viss måte, om enn i en helt annen form enn andre religionssystemer, en forståelse som går ut over et begrenset religionsystem.

Samtidig karikaturtegning som viser Luther med svv hoder - sikter til hans mange tvetydige og motstridende utsagn.

Jesus kom i sine dager som et svar på hele jødedommen og Mosebøkene (etter Moses som utvandret fra Egypten) og på profetiene i den skriftsamling vi betegner som GT, ja, som et svar på all jordens nød og elendighet. Som jødene dengang og også vi senere har forneklet eller ikke villet lene øret til. Jødedommen tror ennude mangler Messias, fordi de ventet på en konge eller politiker, i ordets verdslige betydning. Derfor var det de fikk ham arrestert og korsfestet dengang for to tusen år siden; han den tids myndigheter og øvrighet betraktet som en svindler og bedrager. Slik døde han på korset. Han måtte dø der, for å fullbyrde sitt liv, sin renhet og uskyld (Lammets), det levende Ordet. Da han døde hadde han med sitt liv levedegjort Gud. Menneskesønnen ble til Guds fullbyrde vilje. Som han hadde sagt før korsfestelsen ved påskemåltidet: «Ve det menneske som Menneskesønnen blir forrådt av! For den mann hadde det vært bedre om han aldri var blitt født!» Jesus trodde ikke bedre om oss, han forutså korsfestelsen – dette drap. Rekkevidden av sitt liv var han fullt på det rene med, og sa at «når døden har beseglet min misjon, vil lovens tid være til ende». Det er ikke dom, men frelse han forkynner. Han er ikke kommet for å dømme mennesket, men for å hjelpe, for å gi det muligheter. Ikke uten grunn var han den fremste blant de fattige. Han sier, at når vi handler så vi stiller oss under dom, så er det fordi vi ikke ser frelsens mulighet, alternativ. At vi ikke trenger leve og handle sånn at vi påkaller oss *lovmessighetens dom*; men at vi kan levedegjøre rettferdigheten og harmoni ved vårt liv, gjennom vårt liv. Vi er allerede dømt hvis vi ikke finner frelse fra synden, dømt til å

være død blant levende døde. Å ikke øyne livets muligheter er å være død, for veien er der for enhver som har tilgang til evangeliet, for ethvert enfoldig hjerte som tror der hvor troen bringer sannhets frukter. Det var det falske ved Gudsforståelsen han måtte fjerne i seg selv. Ser vi derfor på hovedtrekkene (og inn til kjer- nen) ved Jesu liv og lidelse, så ser vi at GT forholder seg til NT som symbol til virke- lighet. Jesus legemliggjorde helt og hold- dent Guds åpenbaringer. «Ordet ble men- neske av kjøtt og blod, og oppslo sin bo- lig blant oss». Han levendegjorde Ordet og oppfylte loven, etter Guds vilje. Men som det står i begynnelsen av Johanne- sevangeliet: «Det sanne lys, det som opplyser hvert menneske, kom nå selv til verden. Han var i verden, og ved ham er verden blitt til; men verden kjente ham ikke». Muligheten for frelse er ennå ikke grepet, vi har ennå ikke begynt å heve oss fri fra synden; krig og det ene med det andre herjer fortsatt på alle kanter, ikke mindre i den enkeltes hjerte. Vår tids mennesker finner faktisk Gud lite trover- dig, har heller ingen tilnærmede forestil- linger om ham (særdeles i Europa), reflek- terer Gudsbegrepet liksom lite som det fak- tum at de lever. At Jorden går rundt So- len og rundt seg selv, det tar de for gitt. Ved den siste bevegelsen som fullføres omtrent 365 ganger i året oppstår dag og natt, og på grunn av den første oppstår de fire årstider – dette er soleklart. Men Gud?

Det er en ganske bestemt tro Jesus ved tillit forsøker å vekke. At der gies mu- lighet for frelse. Frelse fra hva? Frelse fra

døden og ifra synden, inn til nytt liv. Syn- den er kort sagt å leve (i «døden») – som «død». Kan vi på annet vis forstå synden? Når Kristus sier til apostlene: «Dra derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, ved å døpe dem til Faderens og Sønnens og den Hellige Ånds navn, og ved å lære dem å overholde alt det jeg har befalt dere. Og selv er jeg med dere alle dager, frem til verdens ende». – hva menes med dette? Absolutt ikke det som vår tids kirke praktiserer av tørre sakramenter, forkynnelse og dåp. Deres virke er i verste fall en blodig kriminalhistorie og i almin- nelighet en mentalitet som ikke unndrar seg slikt, eller dødfødte ord og ritualer. En kirke var på apostlenes tid i urmenigheten noe ganske annet, derom kan vi lese i NT. For dem gjaldt ånden i Paulus ord, sagt til en forsamling i Kolosserbrevet: «Jeg vil at dere skal bli styrket i deres indre, bli knyt- tet sammen i kjærligheten, og få en alt klarere og rikere innsikt, så dere når frem til full erkjennelse av Guds mysterium, det vil si, av Kristus. For i ham er alle visdom-

mens og kunnskapens skatter skjult».

Dåpen i den trefoldige Guds navn er en innvielse, hvor den som døpes forberedes det kristne fellesskap; det nye liv. Over- fladisk kan dette eksempelvis skisseres slik: Den som fornekter sin evne til opp- riktighet, sitt rene hjerte og sitt liv; han (eller hun) fornekter Faderen og mister mere og mere sin evne til erkjennelse. Den som lukker sine øyne, sine ører og hjerte for visdom, som lar visdommen (og med- følelsen) fare hus forbi; han fornekter Sønnen (eller Menneskesønnen), farer med sin vilje vill og fortaper sin kraft. Den som ikke søker lovmessighetene og kjær- ligheten, han fornekter den Hellige Ånd – Sanctus Spiritus – og forspiller sin evne til inspirasjon og bevissthet, i det hele den Hellige Ånds gaver. Ved dåpen ser en synden, hva som er synd, forlater den, mottar renselse, tilgivelse, og går inn til nytt, evig (uforgjengelig) liv. Syndens motsetning er rett og slett sann kulturut- vikling. Kristus er veien – det levende Ordet, som tar alle sjeler til seg når en er blitt som barn igjen (ren i hjertet – opp- riktig) i troen. Dette bare antydningvis for videre studium.

Jesu liv her på jorden både skjuler og åpenbarer. Skjuler ved at han var et men- neske som oss andre (av skikkelse). Og åpenbarer ved at det er mulig å trenge inn til hans hjerte og Gudsriket – veien. Vi kan tro på hans jordiske legeme, ved hvil- ket han måtte leve og lide, men vi må og se hva det har å åpenbare. Da kan vi se inn i Kristusilden, gjennomstrømmes av den i hele vår vilje og vårt liv. Dåpen angir retningen. Noen misforståelse ville Jesus

Dåp. tresnitt fra «Schweizerchronik», 1548.

ikke egentlig vite noe av. Det var derfor han måtte fullbyrde sitt liv. Han lot seg korsfeste for å overbevise. For å overbevise og for å vise vei, til frelsens mulighet, og for å bli ett med jorden vi lever på. For å vise hva mennesket er verdt og for å vise hvor umistelig Menneskesønnen er for oss alle, og at verdien bare kan bedømmes i Guds rike, i Faderens herlighet. «Guds rike er ikke av denne verden». Men det på og i jordens muld spiren ligger for menneskene, spiren til Gudsriket. Jesu lære er i seg selv grei nok. Det er ikke bare det som illustrerer hans lære det gjelder. Det det gjelder, for oss som for Jesus, er menneskets liv og samfunn under den trefoldige Guds åsyn, så vi ikke pådrar oss dom og synd. Kristus angir veien bort fra synden, er den kraft som trekker i livets retning.

Brødrenes martyrium, tresnitt, 1548.

Troen er inngangen, terskelen til veien, for den fordrer oppriktighet, men «troen er en urolig ting», som Luther sier. Det nytter ikke å bedra seg selv, for da går en feil. Og «dersom noen av dere mangler visdom, må han be til Gud, så skal den bli ham gitt. For Gud gir, uten forbehold, og uten bebreidelser. Men han må be i tro, uten å vakle; for den som vakler ligner havsbølgen, som kastes hit og dit med vinden. Den mann må aldri vente å få noe av Herren, splittet som han er og ustadig i all sin ferd» (Jakobs brev). Bønnen er også en kraft hvormed en kan arbeide på seg selv, gjøre seg åpen for visdommen. En form for dialog med det beste i seg selv under Guds vingers skygge. Kristus er verd oppmerksomhet i det han har å åpenbare og ved den kraft som får en til å si med Paulus: «Ikke jeg – men Kristus i meg!» Det er som Kierkegaard sier: «Det å være Sannheten, er ett med det å vite Sannheten, og Kristus hadde aldri visst Sannheten dersom han ikke hadde vært den; og intet menneske vet mere av Sannheten, enn hva han er av Sannheten». Det lar seg erfare, ved tillit, tenkning og erkjennelse. Å gå nærmere inn på dette, det kan jeg likevel ikke gjøre i denne korte fremstilling.

Så er vårt avsluttende spørsmål: Hva er *det femte evangelium*? Det går på vårt forhold til Bibelen. Å pirke på bokstaven hjelper ikke, heller ikke dette sløve, ubevegelige og døde, som så mange opp til

Kjetterbål i Gent. Skildringens realisme tyder på at scenen er opplevd - en øyenvitneberetning. Et bilde på kirkens utøvelser av nestekjærlighet og kristendom. Kobberstikk av Jean Luyken i «Théâtre des Martyrs», o. 1600.

våre dager har kalt troen. Det er troens gjenstand som er saken – men ingen gjenstand; en kilde, og Menneskesønnen som vi ikke må forråde. Troen må etterfølges av og gå inn i dåpen. Kristus er innesluttet i Ordet, inne i Ordet ligger dåpen, inn bak Jesu bryst, hvorfor han kan puste den Hellige Ånd på oss, slik han gjorde det på apostlene i urmenigheten dengang etter korsfestelsen. For å lese Ordet må en kunne lese; troen er ikke mulig uten tillit, tillit er ikke mulig uten tro, troen er ikke mulig uten at det virkelig er noe å tro – en grunn for troen. Til dette trengs i våre dagers perspektiv og fordyppelse. En tro som fremstod med levende og behersket tillit og antok bevissthetens former ville la tvilen falle der hvor den rettelig hørte hjemme. Og det er på høy tid ... Som Pascal sa: Il faut parier. – Prøv med kristendommen!

Det femte evangelium er nærmest å kunne se Bibelen gjennom Jesu øyne, også den del av den som er skrevet etter korsfestelsen og etter NT. Å tilnærmet kunne se gjennom hans øyne, føle og erkjenne den trefoldige Gud han bar i sitt hjerte. Lyttte til hans hjerte under pust av den Hellige Ånd, forsøke å se se Jesu liv i sin helhet og la ham åpenbare seg for oss, leve oss inn i hans hjerte, i medfølelse og med åpen kjærlighet som ikke hviler på fordommer og ubevegelighet skue med hans øyne. Det var bare bokstaver apostlene nedskrev om Sønnen, men bakenfor disse bokstavene og den person de omhandler banker et evig hjerte. Det er dit inn vi må komme. For kan vi egentlig komme utenom Kristus? Veien dit, er ved å makte å forstå Bibelen, denne gamle, men hellige og beåndede

bok. Dette kan vi ikke gjøre ved å la oss blende av Jesu Kristi inntagende legeme, vi må se hva det åpenbarer – ikke hva det skjuler. Så kan vi sammen ta til å organisere vårt samfunn, som et frø som kultiveres, spirer og blir til Det Nye Jerusalem – Israel. Bibelen er der, den kan ikke fjernes. Og Gud, Faderen lar seg heller ikke avskaffe (som «humanistene» later til å tro). Dette er i korthet «det femte evangelium», det samme som Johannes i sin Åpenbaring kaller **det evige evangelium**. Dette som må skrives i våre hjerter og i vårt samfunn. Jesus sier i Bergprekenen: «Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud». Ren i hjertet må en være. Den som har øyne og ører, han se og høre!

«Den tid er ikke fjern, da den videnskap som man i alminnelighet kaller historie, selv i de mest elementære skoler, selv i den mest primitive undervisning, vil bli fremstillet på en ganske annen måte enn hittil. Det vil nemlig ganske sikkert vise seg at Kristusbegrepet, Kristusforestillingen i fremtiden vil komme til å spille en ganske annen og meget viktigere rolle selv i den mest elementære historieundervisning, enn det til nu har vært tilfelle». (Rudolf Steiner, Oslo 1913).

Reidar Kråke

DEN EGENTLIGE OPPOSISJON SITTE IKKE PÅ TINGET

Av Ole-Jacob Christensen

Hva vil det i dag si å være i opposisjon? Spørsmålet virker kanskje unødvendig – ordet opposisjon er for lenge siden glidd inn i det politiske vokabular og fått sin strengt avgrensede betydning. Opposisjonen finnes i Stortinget hvor den utgjør et mindretall.

En slik definisjon er imidlertid mangelfull, ja, kanskje rett ut gal. Den ser nemlig bort fra hva ordet tapte da det ble dratt gjennom stortingsporten og bokstavelig talt satt på plass. Ved denne handling mistet ordet noe av sin opprinnelige dynamisme, det ble statisk i alle ordets betydninger. Opposisjonen ble valgt og definert i forhold til et eksisterende samfunn, et samfunn som praktisk talt blir værende uforandret hvis opposisjonen

engang kommer til makten.

Etterhvert som tiden går, blir det mer og mer tydelig at den virkelige opposisjon, den som ikke nøyer seg med å avsette nye fordommer til fordel for gamle, den finnes ikke i Stortinget. Denne opposisjonen står utenfor det politiske system, utenfor partivennens småkrangel og store reklametilbud.

Den virkelige opposisjon stiller ikke opp til valg, fordi den vet at «valget» allerede er en aksept av det samfunn den er i opposisjon til. Den vet at etter at de politiske idealer er forsvunnet, har den politiske debatt skapt sin egen idealverden, hvor gjensidig ros og smiger av velgerne har etablert seg som uinntagelige festninger.

For idealene er ikke, som man kunne

fristet til å tro, avløst av pragmatisme – det politiske spill, taktikken har overtatt idealenes plass; de holder politikken over bakkenivå, samtidig som de begrenser mulighetene og trekker opp planene for fremtiden.

Det som slår oss først ved dette system er dets uhyggelige stabilitet – det overrasker aldri. Det fortøner seg som en strøm av skiftende fordommer og moteidéer, det evner ikke å sette spørsmålstegn ved seg selv.

Det kan fortsette sitt løp fordi flertallet aldri behøver å legitimere seg – tradisjoner og fordommer ansees som sannheter helt til de blir motbevist (noe som nesten er umulig idét flertallet besitter aviser, radio, TV etc.). Og hvis flertallet ble nødt til å legitimere seg, ville det tilsynelatende ikke få problemer med det. For det første fordi dommerne alltid ville være flertallet selv. For det annet fordi flertallets viten akkumuleres daglig gjennom lesning av blader og aviser, gjennom radio og fjernsyn, gjennom reklame og samtale. Alt det den som prøver å vikle seg ut av fordommene må kjempe med på egen hånd har flertallet fått gratis. På samme måte som innbyggerne i et fremmed land får den kunnskap gratis som vi må lese oss til i geografibøkene.

Og sist men ikke minst: Som forsvarere av privilegier, som beskyttere av eiendom, har fordommene fått en materiell verdi langt utover hva de som idéer har kunnet representere. Der hvor skeptikeren viker for et nytt resonnement, hvor han er villig til å innkorporere en ny idé i sin konsepsjon eller sågar velte konsepsjonen for å begynne på nytt – der står vanen fast som en borg, sta. Vanemensket har nemlig festet sin eksistens til det uforanderlige. Tvinges han til å oppta en ny tanke, føler han at grunnlaget siger bort under føttene hans, at hans eksistens trues.

Skeptikeren, han som er i virkelig opposisjon derimot, lever i sin egen forandring, sin egen utvikling.

- Vi er alle gravide... skriver Henri Michaux, for han er kunstner og ikke politiker. Og dette vet vi alle hvis vi gidder å tenke istedenfor å lese valgprogrammer, hvis eneste forskjell er fargen. Vet vi at det politiker og markedsanalyser innkasserer som «flertallet», er et resultat av disses enerådende reklameframstøt, og at vi aldri kan «finne oss selv» gjennom disse, enten de tilbyr økede lønninger, vaskepulver eller folkedans.

Vårt «jegg» er noe langt finere, noe skjørt og samtidig kraftfylt, noe evig og likefullt øyeblikkelig, noe som slipper ut gjennom fingrene våre hver gang vi griper etter det. Etterhvert føler vi det bare litt sterkere, litt mer inderlig. Og hver gang litt annerledes fordi vi utvikles, lever.

Det er i denne utvikling den egentlige opposisjon finnes. Det er bevegeligheten som er den egentlige opposisjon til et samfunn som plasserer oss fast etter skolekarakterer og hvis bevegelighet representeres ved lønnsstigen.

- Kjærligheten, utskjelt som alt det

vakre, skrev Jaques Prévert, for han visste at det de styrende frykter mest er dem som elsker hverandre og ikke dem.

Kjærligheten med kropp og sjel, den som er utskjelt av både forfinede antimaterialister med myke verdier som av grossister i materiell lykke, er nemlig en vesentlig del av livet selv, en av de krefter som er antagonister til det sementerende, konstabler, militærvesen, skole og eiendom.

De som elsker hverandre, det skjønne og det gode, er derfor den egentlige opposisjon - den virkelige opposisjon mot et samfunn som har lokket oss ut av paradiset med bosparelån og ny villa.

De som elsker har funnet en del av paradiset i seg selv, og vet at selv om vi lever evig, har livet på jorden en mening i seg. Og de har en vakker drøm om et jordens paradisi som ikke er oppdelt etter landegrensener og børnoteringer.

Tidligere trykt i Morgenbladet (20/7 -81).

TRE DIKT

av Kirsti Birkeland
fra «Vent, dommer, vent!»

ALTERNATIVET. SPIREN

å våkne bak skall og stengsel,
ubendig bryte vei ...

å øke i styrke, farge,
hvert lyst sekund ...

å sprengre jorden, sprengre
med livets rett ...

VILKÅR

Fire er veiene i et kors,
kjenner du dem?

Den stolte risper pannen mot stjernene,
den vrangre til høyre og
den vridde til venstre
går snart av,

bare ned kan rot festes,
tre gro

SKISSE-TID

Å lafte et hus
det er som å folde hender
omkring en arne;

å dikte er
å lafte et hus
av ord
omkring et lys.

Der inne kan hjerter gro.

Tormod Berg:

Falsk forklaring?

Politiet har det med å arrestere folk. Årsakene kan være forskjellige. Kanskje sitter det en utvilsom forbryter der, en gråtende eller obsternasig, frekk skolegutt, tyv, innbruddstyv, vandal eller en som nekter å etterkomme visse krav - hva det enn er. Sitter der foran skrivebordet til en politibetjent eller to og skal avgi forklaring for det begåtte. Nå er det sånn at politiet helst vil se på deg som en forbryter; det er derfor du sitter der, de vil ha deg til å tilstå. Og de har sine metoder.

De setter deg kanskje i arresten, truer med å plassere deg der igjen, viser likegyldighet og setter din tålmodighet på prøve, lokker deg, vifter deg opp i nesen, truer deg med nevene eller på nervene, kort sagt: de har *mange* metoder egnet til å trekke deg for en tilståelse så de for sitt vedkommende kan avslutte saken og være fornøyd.

Det er ikke deres egen menneskelige moral du møter, i dens sted har de ved

egne følelsers hjelp innsatt Loven og det er gjennom dens øyne de ser på deg. De selv befinner seg mere og mindre makelig *innenfor* Loven; du står i øyeblikket utenfor. Hva som for dem gjelder er å få deg til å samtykke i at de kan ta hånd om deg, at du erkjenner deg straff skyldig som det så pent står skrevet - det er for dem tilfredsstillende (ofte med et flir), for så har de et dokument å vise tilbake til for å unnskyldre at de straffer deg og for å stadfeste Lovens kraft. En tilståelse vil for dem si at du angir ditt forhold til Loven og at de etterpå både kan vrudere og hevde Loven overfor deg, etter som de finner er best. Det de helst vil er å forflytte seg inn under Loven, gi eller påtvinge deg den gjerne, ved f.eks. å sette deg i et fangehull eller noe, ikke bare for din egen skyld, men også for alle dems skyld som opprettholder og skriver Loven. Dette mener de er til beste for alle, også for deg i det lange løp, selv om det kan fortone seg som straff. Derfor vil de ta hånd om deg. Det heter seg gjerne at du er *samarbeidsvillig* ved å avgi en grei tilståelse, innforstått heter det seg at du forstår hvorfor og at du skal straffes og at du godtar

dette, det gir dem et førstehånds vurderingsmateriale og sparer mye arbeide for dem – det er gjerne ditt samtykke de venter på.

Og her skal du få noen gode råd hvis du føler deg hjelpeløs i deres klør, hvis de er ekle mot deg eller noe.

Gode råd: Gi dem en tilståelse, underskrift og samtykke! Uten m.f. (med forbehold) foran ditt navn. Samme om det er sant eller ikke. Etterpå, når de har latt deg gå, kan du ombestemme deg, naturligvis, eller tilstå hvorfor du tilsto. Verre er det ikke; du hadde jo din gode og hederlige grunn til å gi dem falsk forklaring (tilståelse) med underskrift; det var for å komme deg derfra, ut i frisk luft! Og den underskriften gir du ikke fem øre for, den var din eneste dør vekk fra plagene der på politistasjonen, og nå er den kun ditt hjertes stempel på at du ville vekk derfra – og det er ditt hjerte som taler sant. Det var ikke din samvittighet som fikk deg til å tilstå den første gangen, men *Loven* som så på deg med umenne-

skelige øyne. Hvorvidt du skal lyve annen gang du tilstår, det får være en vurderingssak. Du skal også vite at fingeravtrykk *ikke* gjelder som bevis i retten i andre saker enn ran og mordsaker. Når de sier: Vi har jo fingeravtrykkene, bare tilstå», da er det mange som tilstår helt uten at det var nødvendig på et slikt grunnlag. La ikke politen knekke deg – men det er alltid viktig å føle seg uskyldig. Lykke til.

Motto: Idag er vi alle henvist til å være vår egen advokat, ingen andre forsvarer oss.

Tormod Berg

POSITIVE VIBRASJONER.

en collage av assosiasjoner over reggaemusikk og rastafarianer-religion, med vekt på de almenreligiøse aspektene.

Av Ola Aytal (også kjent som Jan Bojer Vindheim).

Over hele verden dukker nye religiøse erkjennelser opp, men sjelden i rein form. Menneskene er ikke istand til å oppfatte det åndelige direkte. Vi trenger bilder, symboler, myter som kan formidle de åndelige impulsene til vår dagsbevissthet. Men altfor ofte tar vi våre egne oppfatninger som den endelige og eneste sannheten, mens de som oppfatter gjennom andre bilder blir sett som hedninger, vantro, kjettere, idioter, djevledyrkere osv. Denne artikkelen er ikke for dem som avskriver Reggae som åndelig kanal,

fordi reggaemusikere har andre religiøse oppfatninger enn de sjøl sysler med.

Reggaemusikken er Guds musikk. Det er den samme Gud for Rastafarianeren Bob Marley, den kristne Vivian Jackson, muslimen Jimmy Cliff. Navnet er Jah. Det er det navnet Moses fikk oppgitt: «Eg er den Eg er. Såleis skal du svara israelittane: EG ER har sendt meg til dykk» (1) På hebraisk skrives JEG ER slik: JH, som blir JAH eller JEH. Det finnes også formen JHV som blir Jehova eller Jahive.

For rastafarianerne trengs hverken

kjerke eller synagoge. Jah er en positiv vibrasjon i mennesket som gir styrke til å overleve, stå imot og kjempe.

I'm not ashamed to say I love Jah,
for when I was down and out
He was the one who helped me out» (2)

Jah strekker ut sin hjelpende hånd til mennesket, og gir styrke til dem som kjemper imot Babylon, det undertrykkende systemet som styrer verden idag. Liksom jødene ble ført ut av Babylon for å bygge et nytt tempel i Jerusalem, liksom «exodus» førte dem fra Egypt til det lovede land, skal Guds barn idag føres til et bedre land:

*Open your eyes and look within
are you satisfied with the life you're living?*

*We know where we're going
We know where we'er from
We'er leaving Babylon
Going to our Father's Land
Exodus!*

*Movement of Jah people (3)
Synger Bob Marley.*

En samtale med Bob Marley

Under en pressekonferanse i Oslo i 1978 fikk Bob spørsmål om «Exodus». Er det snakk om en fysisk reise til Etiopia?

- Exodus er å leve rettferdig. Exodus er å gå nedover gata med et smil om munnen. Religioner og ideologier skiller menneskene fra hverandre. Det Babylon vi må forlate er de hvite regjeringenes verden, om de enn har alt: geværer, tanks, bomber. Det gjelder å ikke la seg knekke av dem.

- Men er alle hvite onde?

- Å være hvit har ikke noe med hudfargen å gjøre, det finnes ikke noe slikt som et hvitt menneske: Hvitt er et system, et ord fullt av hat. Hvite mann, det betyr hard atskillelse. Hvitt er å sperre seg ute fra livet.

- Hvordan står Rastas politisk?

- Politikk er mot Gud, mor Rasta. Rasta er en annen slags politikk. hvert menneske er Guds skapning. Rasta vil bygge opp et system der alle har samme verdi.

- Du blei skutt i Kingston for noen år siden. Hvem var det som skjøt deg?

- Det var systemet. Rastas som blander seg inn i politikken blir skutt. Vi trenger fred. Vi trenger å finne virkeligheten - ikke de falske lærdommene. Vi trenger Guds tid. Menneskene kan legge planer, men Gud stryker dem ut.

- Og har fredsørsla hjulpet?

- Det er mye roligere nå.

- Du røyker mye dop?

- Det er ikke dop. Urten (herb) er kontakt med Gud. Det står i bibelen at «urten skal bli landets legedom». Det er føde for sinnet, Gud har skapt det. Hvordan var det om alkoholen blei erstatta av urten? Å fyre opp sammen er å kommunisere. Urten gir bedre kommunikasjon. Den er forbudt fordi den er for bra. Den skaper kontakt mellom folk. Om vi drikker hva kan vi da prate om? Vi bare roter. Så alkohol er bra for makthaverne. Med urten kan vi gå i dybden. Derfor er den forbudt.

- Tror du at Haile Selassie er Gud?

- Ras Tafari er en inkarnasjon av Jesus.

- Så du trur på reinkarnasjon?

- Vi har alle kommet en lang veg, vi er satt ned på denne planeten for å delta i kampen idag. Det er nå den hardeste kampen står. Dette er vår siste inkarnasjon. Vi lever i ende-tida, da Guds krefter skal seire over det negative, det onde.

- Har du kjennskap til astrologi, antroposofi eller andre slike former for kunnskap?

- For Rastas tar astrologien form av læren om de tolv stammene i Guds folk. Jeg tilhører Josefs stamme, som tilsvarer Vannbærernes tegn. Men astrologien er langt ute, ute i verdensrommen, sannheten er inni oss. Antroposofi kjenner jeg ikke til. Jeg holder meg til Bibelen. Sannheten finnes i Bibelen. Alle mennesker stammer fra Noa. Den hvite mannen og hans teknologi stammer fra Jafet.

- Tror du Rastas aleine kan skape de endringene som må til på denne planeten?

- Det er mange som slåss for endringene. Vi står sammen med religiøse folk overalt. Sannheten er at Gud finnes i alle mennesker, men menneskene vil ikke vite at Han er der. Det begynner med kontakten med Gud.

Dette, og mye mere, sa Bob Marley til en håndfull journalister på et hotellrom i Oslo. Dagen før snakket han til mange flere. Han sto på scenen i Horten i øsende regnvær og ropte folk ut fra teltene:

Rastaman vibration, yeah!

Positive!

Og samme om regnet plaska ned hørte vi på ham:

If you get down and you quarrel evry day

you're saying prayers to the devil I say

*Say you just can't live that negative way
you know what I mean
make way for the positive day
cause it's a new day, new time, new feeling (4)*

BIBELEN PÅ TOPP 20

Reggae er redskap for et religiøst budskap. Et budskap om at Gud finnes. Et budskap om at alle mennesker er søsken i ånden. Det internasjonale gjennombruddet for reggae har ført religiøse budskap inn i kommersielle sammenhenger. «Rivers of Babylon» med det tyske Hansa-konsernets stjernegruppe Boney M (også kjent som Money B, nåja) lå lenge øverst på hitlistene. Teksten var henta fra Salmenes bok:

Ved Babels elvar, der sat vi og græt

når vi kom Sion i hug.

På piletre der i landet

lét vi våre harper hanga.

Der bad dei oss syngja,

dei som heldt oss fanga;

dei som plagde oss, kravde glede:

«Syng for oss av Sions songar!»

Korleis kan vi syngje Herrens song

på framand jord? (5)

Nå tok verken Boney M eller The Melodians (som lagde melodien) med slutten:

Babels dotter, du som er herja,

sæl er den som gjev deg att

for det du har gjort mot oss!

Sæl er den som tek dine småborn

og knuser dei mot berget! (6)

Ellers er ikke rastafarianerne kjent for å legge fingrene imellom når det gjelder å skildre dommens dag for politikere, pres-ter og andre agenter for Babylon. Ikke engang hunden som pisser på Babylons murer skal unnsnippe Guds dom, er et Bibelsitat (?) som dukker opp rett som det er, blant annet hos Ras Michael (7) som er en av de mest innflytelsesrike forkynnerne av rastabudskapet. Også den kristne reggaeartisten Vivian Jackson ser

Dommedag nærme seg. Han gir budskapet en økologisk overtone:

*King Pharaoh the plague is coming down
on your land*

*King Pharaoh your river is a turn to blood
King Pharaoh disease is eating all your
wheat*

your scientists cant help you

*the hands of Jah Obiah is writing on your
wall (8)*

FRED I GHETTOEN

Det ville være feil å tru at nestekjærlighet er mangelvare hos rastas. De mener at rettferdigheten mellom menneskene må gjenopprettes på jorda som et ledd i Guds plan, og rettferdigheten må begynne nærmest. Ghettoene på Jamaica har i mange år vært herja av blodige bandekriger, organisert av de politiske partiene. Uten tvil har dette bidratt til å skape rastafarianernes negative holdning til politikk, og deres nøkterne holdning til vold. Vold finnes, men la den heller rette seg mot undertrykkerne enn mot de undertrykte. Som the Mighty Diamonds synger i «Why, me black brother why?»: *What you gonna do when the voice say come remembering the day of judgment, pick up your guns and go to town see your black brother and shoot them down?*

Thats wrong! (9)

Cultures Joseph Hill:

Innocent blood shall not be shed

it's at sin against the Almighty.

*It's a shame to see the people fighting on
the streets*

*drawing guns at each other for nothing at
all (10)*

Bob Marley forlot Jamaica etter at han og flere andre ble skutt ned med maskingevær. Da han vendte tilbake etter to år, var det for å spille på en fredskonsert i Kingston. Lederne for de to store politiske partiene var tilstede. Bandlederne deres hadde lovet å slutte fred. Mange plater hyller denne begivenheten. Trinity synger: *If puss and dove can live in peace and Inity, then what's about humanity? Oh, it feels so nice to see my black brothers and sister live in peace and unity again! (11)* Og trass i enkelte «militante» tendenser har fred og ikkevold vært sentrale elementer i reggae og rastabudskapet. Max Romeo:

My brother, where is the love, tell me

where is the unity and the brotherhood

can there be peace if there's no love

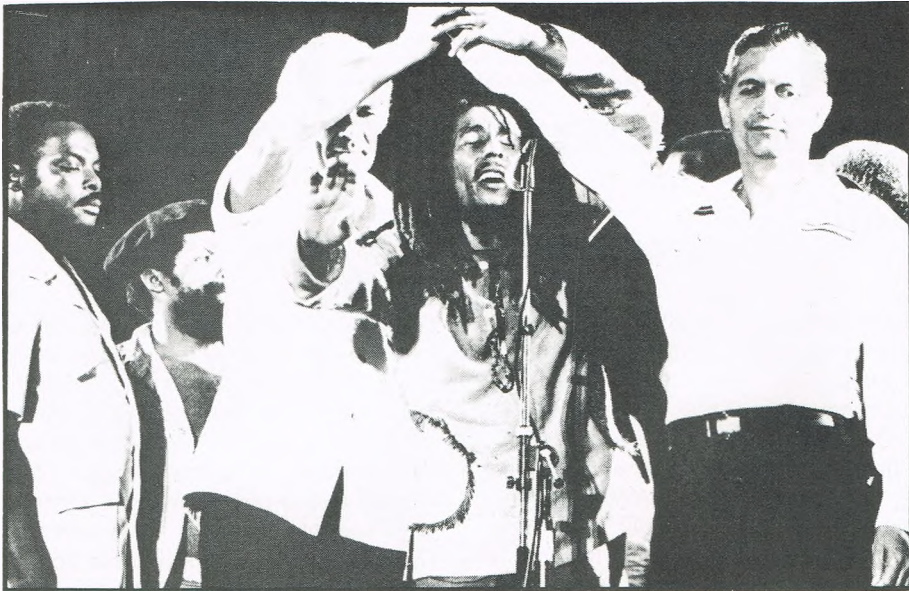
can there be unity without brotherhood? (12)

Guds kjærlighet viser at vår nestes velferd også er vårt ansvar, og om vi skal kjempe for at vår neste skal gi oss vår rett, må vi gi ham hans. Og i siste instans er det Gud som skal dømme, og tilmed for synderne og undertrykkerne er det håp om nåde:

Let them all pass their dirty remarks

there is one question I would really like to ask

is there a place for the hopeless sinners

Marley fra Peace-konserten på Jamaica.

who have hurt all mankind -?
spør Bob Marley, og svarer sjøl:
*One Love, one Light, let's get together and
feel alright!* (13)

For ulikheter, urettferdigheter, uenig-
heter er bare et skinn, en overflate på den
virkelige verden, der vi alle er ett.

*We are one in the spirit
we are one in the truth
we are one in Jah-Jah
we are one in the flesh
and together we'll give thanks and praises
to the Lord*

wiht our love (14)

Og demed er vi ikke langt fra George
Harrison som i 1967 hadde følgende bud-

skap til oss:

*With our love, With our love
we could change the world* (15)

For når nye impulser bryter fram på
denne planeten viser de seg snart på en
plass, snart på en annen, og kler seg i
ulike drakter, alt etter de lokale forholda.
Det forhindrer ikke at den grunnleggende
impulsen er den samme. Allen Ginsberg
karakteriserte den indre impulsen i beat-
musikken slik:

*Frydefulle stemmer og gitarer i elektrisk
afrika hurra for Jerusalem.*

Kunne det ikke passe (minst) like godt
på reggae?

Fotnoter til «positive vibrasjoner»:

- 1) 2. Mosebok 3,14
- 2) «I'm not ashamed», på LP «Two sevens clash» med Culture. Lightning Records.
- 3) «Exodus», LP «Exodus», Bob Marley & The Wailers, Island Records.
- 4) «Positive vibration», på LP «Rastaman Vibration» Bob Marley & The Wailers, Island.
- 5) Salme 137, vers 1-4
- 6) Salme 137, vers 8-9
- 7) I Europa er det gitt ut noen LPer med Ras Michael & The Sons of Negus på Trojan Records.
- 8) «King Pharaohs Plague» på LP «Chant Down Babylon Kingdom» med Vivian Jackson (Yabby You) and Prophet, Nationwide Records.
- 9) Fra LP «Right Time», Mighty Diamonds, Virgin Records.
- 10) «Innocent Blood» på «Africa Stand Alone» Culture, April Records.
- 11) «Peace Conference in Western Kongston» med Trinity. Vivian Jackson single.
- 12) «Where is the love» på LP «Reconstruction». Max Romeo. Mango Records.
- 13) «One Love» på Exodus-LPen.
- 14) «We are one in the spirit» Sister Frica. Rockers single.
- 15) Fra «Who be kind to» i samlinga «Planet News» av Allen Ginsberg, City Lights Books.

Robert N. Marley døde av kreft i juni
1981. Han blei fulgt til grava av hundre
tusen av mennesker i Kingston, Jamaica.
Hans kropp er død, men hans musikalske
budskap lever videre.

Fred over hans minne!

Rune L. Hansen:

Et spørsmål

lukker jeg øynene så
er du der, åpner jeg
dem så er du borte, jeg vil
ikke åpne øynene, men
gjørne vil jeg så likevel

Montro om jeg elsker?
Alltid – henne med vesken.
Redd jeg kan ta feil? (er jeg vel).
Intet er mere usikkert og sikkert.
Tro meg! drøm og virkelighet er ett.
resten er kjærlighet.

Lite portrett:

Et fotografi eller bilde av E.F.B. Horn har hverken Årstidenes redaksjon eller forfatteren, Rune L. Hansen, klart å fremskaffe. Er ikke sikkert det finnes noe slikt?

E.F.B. Horn og den organiske teologi

Danmark har sin Kierkegaard, Sverige har Swedenborg. Ikke mange vet at også Norge har sin store og særegne åndspersoneelighet! Det har vi imidlertid – og dette utgjør det nordiske trekløver på en måte. Det er langtfra en Ibsen eller Arne Næss jeg sikter til, men en mann av navn *E.F.B. Horn*. Hva kan det skyldes at denne mann er for nærmest ukjent å regne? Det har nok mange årsaker, at han aldri oppnådde noen fast lærerstilling ved universitetet (av politiske grunner), at vi her til lands helt og holdent mangler en åndelig og filosofisk tradisjon, hans samtids og vår tids fullstendige likegyldighet og selvgodhet overfor edle, originale og dype tanker. Det skyldes kort sagt den forakt og det sneversyn som er så innarbeidet i vårt samfunn på alle plan. Dengang som i dag. Det skal vi ikke stoppe opp ved her, men jeg vil gi et aldri så bittelite og sammentrengt riss av denne personlighet, nettopp i håp om nå å få nye øyne til å se nærmere på hans rike forfatterskap og begavede ånd.

Erik Fredrik Barth Horn (1829 – 99), født i Mandal, barndom og ungdom i Kristiansand, student i Oslo. Det ble prest utav ham. Han er blitt kalt «Norges originaleste teolog», noe som i beste mening uten tvil stemmer; det dødkjøtt vi ellers stort sett har hatt her tillands er jo for ingenting å regne – ikke så med Horn. Skal vi plassere ham i en rent historisk rekkefølge så kommer han mellom Kierkegaard (1813 – 55) og Rudolf Steiner (1861 – 1925), og meget treffende kan vi si at han er en åndsfrende av begge disse – for å antyde noe om hans legning bare. Han fikk nok hverken høre om eller treffe R. Steiner, så vidt jeg vet, men et slikt møte ville ha vært verd oppmerksomhet! Særlig sikkert for Horn må jeg vel tro. Han ble kremtet foraktelig og avvissende av blant sin samtids alvorlige menn, akademikere og desslike strebere. Det fantes jo nesten bare alvorlige menn dengang, foruten champagneberuste kunstnere og nihilistiske bohemer. Horn drev på for seg selv, d.v.s. skrev mengdevis bøker og forskjellige artikler i tidsskrifter, men svært få så eller forstod noe hva han egentlig drev med, at det var noe han ville denne allsidige teolog. Han var på naturligste vis ingen disippel av «store» tenkere eller åndsretninger av noe slag –

han var en kristen med alt hva det innebar for ham, og kristisk til alt billig, lettkjøpt og overfladisk.

La oss ta en snarvisitt inn i hans litteratur. Omtrent ingenting er skrevet om ham og hans forfattervirke, men en biografi er dog utkommet: «*E.F.B. Horn – Religionsfilosofen som innleder den nyere tids teologi og forkynnelse i Norge*» av Victor Hellern, Dreyer forlag, Oslo 1965. Denne bok er *ikke* skrevet i Horns ånd, men er likevel nyttig, fyldig og oversiktlig og inneholder en fin fortegnelse over Horns store produksjon. Jeg vil derfor først henvise til denne og derigjennom – det må jeg understreke, til Horns egne skrifter for den som vil stifte bekjentskap med ham, hente mange slags inspirasjon og perspektiver. I det følgende er hovedsaklig benyttet Victor Hellerns og Horns egne ord.

Troen

Troen er for Horn en erkjennelsesform som hverken er sansning eller tenkning i vanlig forstand, men som mere ligner den *intuitive erkjennelse*. Det som gjør det mulig for mennesket intuitivt å erkjenne eller tro på Gud, er slektskapet mellom Gud og mennesker og at Gud *er* i mennesket ved sin Hellige Ånd. «Uden et inderligt, følt slægtskab med sin gjenstand kan ingen intuition finde sted». Den intuitive erkjennelse er den *sympati* som man føler ved å se et levende vesen som er beslektet med seg selv. Det organ som oppfatter guddomstanken i en roses bygning, i en sonate eller i et bibelord, er den *sympatiske sans*. «Slægtskabet mellem det Guddommelige i os og Gjenstanden. (Ap.Gj. 17,28)». Det hersker enhet i den ytre natur og enhet i vår indre natur, sier Horn. Denne enhet kommer hverken fra naturen eller fra oss, men fra en *annen* kilde, i en sjel, et indre som både behersker naturen og kaster sine refleksjoner inn i våre sjeler. *Enheden er i Gud*. Troseveren må oppøves, «for at kunne voxesig stærk nok til at omfatte og tilegne sig sin Gjenstand». Men da hjelper det ganske visst ikke å sitte i en kirkekrok og døse imellom orgelklang, blendende lysprakt og berusende røkelsesduft. Dette er jo bare nytelser. «Der maa her netop et *Arbeide* til, nemlig først og fremst, at han er opmærksom Tilhører og omhyggelig

Gransker af, hvad den kristelige Aabenbaring byder, dernæst et stedse videregaaende Arbeide paa en Omskabelse af Hjertet og Tankerne, som Kristendommen giver Kraft til». Men under alt dette vokser troen, og kristendommen blir på denne måten en «erhvervet *Erfaring*». Man kan ikke «bevise» kristendommens makt til å frelse ut fra moralsk forsumpelse. «Det maa erfares, opleves. De, hvis Modtagelsesorganer for Musik eller for Botanik ere opøvede ved Studium og Arbeide i Faget, tvivle ikke længere paa Sagen. Det samme gjelder Kristendommen. Den maa erfares; og for at komme til denne Erfaring maa der foregaa et Arbeide. Den Erfarne er vis i sin Sag, men kan ikke meddele sin Forvisning til den, der endnu ikke har gjort noget alvorligt Forsøg». Horn hevder at *viljen er troens, vantroens eller overtroens innerste vesen*. Det er troen som omslutter tenkningen; himmelen som omslutter jorden, ikke omvendt.

I 1890 deltok Horn i en diskusjon om «Tid og Evighet» i Luthersk Kirketidende. Her reiser Horn spørsmålet om *materien* noensinne har eksistert og om den overhode *kan* eksistere. Horn mener at *materien* er en *illusjon*, at den har *relativ* eksistens i forhold til vårt «legeme». For den allvitendes øye oppløser *materien* seg i *ånd*. *Materien* består av atomer og et atom er et matematisk kraftpunkt som selv ingen utstrekning eller legeme har. «*Materien* er opstaaet af intet, den er derfor kun et Intet, d.v.s. en Illusion». Men vi mennesker kan aldri i evighet frigjøre oss fra *forestillingen* om *materie* og tid. Gjaldt nemlig *materien* for Gud som full virkelighet og ikke illusjon, fikk vi *to* guder: *ånd* og *materie*. «For Gud, den absolute Aand, maa altsaa *Materien* opløse sig i aandelige Kraftcentra, i Monader eller, hvad man nu vil kalde den». Horn sier at også *tenkningen* krever en enhet mellom *ånd* og stoff. Tenkning og erkjennelse er «optaget i troen, elementer i denne». Men det «gjælder at forstaa, hvad tænkingen er, og ikke tillægge den evner, den ikke har».

Naturlig religion

Horn ville bringe inn det *organiske*, naturlige element i den teologiske betrakt-

forts. s. 36

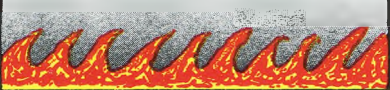
OBERLINS SYMBOLSKE KART

Tempelet i Jerusalem, et bilde av den tilkommende verden.

De avdødes boliger

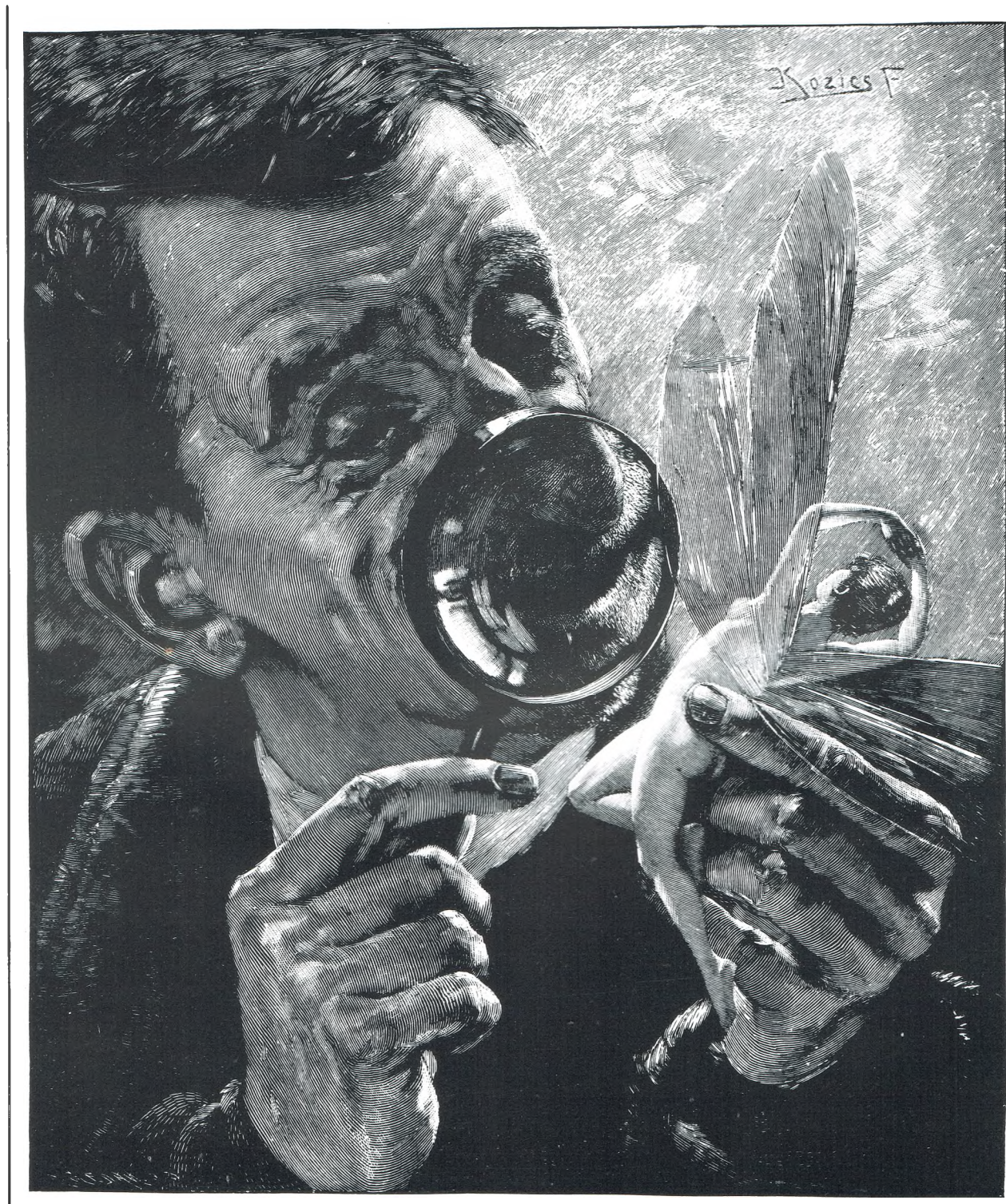
Forklaring

Tempelet i Jerusalem,
med dets omgivelser

7 6 5 4 3 2 1	<p>Nye Jerusalem.</p> <p>Åp. 21,2. 10-27. Tob. 13,10-22. Es. 24,23. 60,1-22. Gal. 4,26.</p>	<p>Guds majestets trone som blir åpenbar først ved ånden, etter alle revolusjoner i denne verden; ligger på berget Sion. Hebr. 12,22</p>	<p>Forbundsarken og nådestolen, mellom kjerubene i det aller helligste. 2. Moseb. 25,22. 2. Krøn. 5,7. Hebr. 9,5.</p>
7 6 5 4 3 2 1	<p>Berget Sion, eller Guds rike.</p> <p>Fjerde himmelen.</p> <p>Livets krone. Åp.2,20; 14,1-5. Es. 2,2,3; 24,23;35,10. Hebr. 12,22.</p>	<p>Boligen for dem som har kommet til åndelig fullmodenhet og i seg virkeliggjør Kristi hele fylde - de førstefødte - de fullendt hellige. Ef. 4,13.</p>	<p>Det Allerhelligste. 1. Kon. 6,16. 2. Krøn. 3,8. Hebr. 9,3.</p>
7 6 5 4 3 2 1	<p>Paradiset</p> <p>Tredje himmelen</p> <p>Livet Matt. 7,14 Joh. 5,24. Åp.2,7 Luk. 23,43. 2. Kor. 12,2,4.</p>	<p>Boligen for dem som har rent hjerte eller som fullstendig har avdødt fra sine lyster og begjær. Matt. 5,8. Mal. 3,3. Ef. 5,27.</p>	<p>«Det Hellige» hvortil bare prestene hadde tiltrede. 2. Krøn. 3,1-7. Hebr. 9, 2,6.</p>
7 6 5 4 3 2 1	<p>Havet.</p> <p>Andre himmelen</p> <p>Åp. 20,13 Kalles, Joh. 11,11, Søvnens. 1. Kor. 11,30.</p>	<p>Boligen for dem, hos hvilket nyfødslens og kampen mot synden har begynt, fra det første stadiet til fullkommen seier. Ufullkommen pånyttfødte.</p>	<p>Kobberhavet hvori prestene vasket seg innen de gikk inn i «det Hellige». 2. Moseb. 30,18-21. 1. Kon. 7,23. Det stod i forgården.</p>
7 6 5 4 3 2 1	<p>Døden</p> <p>Første himmelen.</p> <p>Rom. 8,13. Åp. 20,13,14; 1,18, Es. 25,8. Hos. 13,14.</p>	<p>Boligen for de helt og holdent naturlige menneskene, som hadde sinn for og fornøyer seg bare i jordiske ting og ikke søkte å bekjempe sanseligheten og synden, ikke heller å bli pånyttfødte - skjønt de iøvrig fryktet Gud.</p>	<p>Forgårdene 2. Moseb. 35,17. 1. Kon. 6,3; 8,64. Her var det Jesus belærte. De tre, Forgården, det Hellige og det Allerhelligste ble da tilsammen kalt «helligdommen». Matt. 21,12,13.</p>
7 6 5 4 3 2 1	<p>Dødsriket.</p> <p>Åp. 20,13,14;1,18. Hos. 13,14.</p>	<p>Boligen for de onde menneskene, som levde i hat, urettferdighet, gjerrighet, urenheter, høymod eller i andre laster, og så døde.</p>	<p>Kedrons dal En dyster dal, nedenfor tempelet. 2. Krøn. 29,16; 30,14.</p>
7 6 5 4 3 2 1	<p>Ildsjoen.</p> <p>Åp. 2,11; 19,20; 20,6,14,15.</p> 	<p>I denne kastes etter den Ytterste Dommen alle de hvilke navn ikke finnes skrevet i livets bok - eller alle de som inntil da ikke har villet bedre seg. Åp. 19,20; 20,10,14,15; 21,8. - Men de tre andre verdener, eller oppbevaringssteder, havet, døden og dødsriket, avskaffes, og deres regenter eller fyrster kastes i den brennende sjøen. Åp. 20,13,14; 21,1.</p>	<p>Hinnonms dal, eller Gehenna Neh. 11,30. 2. Kon. 23,10.</p>

Oberlins symbolske kart.
Vedlegg til Årstidene (nr. 1, 1981).

ÅRSTIDENES galleri

BILAG

Oberlins merkelige kart

På veggen i den salige Oberlins rom hang et stort, for det meste sammenrullet kart, nesten som et vanlig landkart. En type landkart var det også, men sannelig av en så merkelig art at mange som fikk se den vennlige gamle rulle det ut, tvilrådig måtte komme til å betrakte ham i undring. Det var en billedlig fremstilling av den kommende verden med dens ulike riker eller fylker, delt inn i sine områder slik som geografen inndeler jordoverflatens regioner. Hvert land og dets grenser var betegnet med bestemt farve. En fremmed som kom på besøk kunne bli nok så forbauset når han fikk være med på en lærestund Oberlin gav sine bønder. Der taltes om synlige såvel som usynlige ting, om jordbruk og plantenes natur, om fysikk og astronomi, om Guds daglige og evige forbarmelse. Og endelig fikk man se den vennlige gamle rulle ut kartet og fikk høre ham spørre bøndene: «Hvor mener dere vel at N.N (kanskje en nylig avdød fra forsamlingen eller noen velbekjent) befinner seg nu?» Bøndene svarte på dette like enkelt som noen med stedets lender og dets avstander velbekjent menneske skulle besvare spørsmålet: «Hvor mener du vel at din granne nu kan være?», i fall han på morgenen hadde sett grannen dra ut gjennom vestre byporten eller gjennom den østre. Man kunne merke på dem at de med sine tanker var nesten like hjemme «på den andre siden» som i Steinthal og dets omegn. Den fremmede kunne straks se fruktene av åndeskuingens underbare gave og hva den medførte for hele forsamlingen. Åndeskuingens gave meddelte seg til flere menn og enda flere kvinner i Oberlins forsamling, og ble så smått etter hvert liksom en skytsengel som fulgte de mennesker som gav akt på dens røst, inn i hjemmets alle kammer og inn i livets mest private forhold, og gjorde dem vant med i all sin gjøren og laden å tenke på ånden; på Kristus., dommeren over levende og døde, på sin frelse

og Herrens nåde.

Hvem er Oberlin? vil sikkert mange lure. Det er en pastor som ble født i Strassburg år 1740. Denne mann er innenfor den lutherske kirke kjent som en virkelig ærverdig «guds mann». Hans liv var i sannhet en «reformatorisk» virksomhet i omtrent seksti års tjeneste som sogneprest i en landsforsamling i *Steinthal*, beliggende i nordlige delen av Elsass. Der var han pastor i årene 1766 – 1826 i forsamlingen Waldbach i nevnte Steinthal, et bergdistrikt sør for Strassburg. En meget høyt aktet og beundret from mann blant den lokale befolkning og i sin samtid, en mann som utrettet meget og som på alle sett og vis var og er respektert. Steinthal ble gjennom Oberlins virksomhet forvandlet fra en villmark til en blomsterhage, i både åndelig og bokstavlig henseende og ennu lever hans minne der i velsignelse. Flere av hans etterkommere har også virket der i samme ånd som sin stamfar.

Her skal vi ikke fortelle mere om hans bakgrunn, vi kan for den interesserte på det varmeste anbefale en liten bok, trykt i år 1881 på A.V. Carlson forlag i Stockholm: «Drag ur J.F. Oberlins liv, utgivna av d:r G.H. von Schubert, gehejmråd og professor i München», en samtidig og hengiven venn av Oberlin. Det er skrevet mange bøker om den gudfryktige pastoren fra Steinthal, men ikke så meget om hans merkelige kart. For den som vil vite mere om dette efter å ha lest ferdig denne innføring vil vi henvise til den meget fine boken «Blickar in i evigheten» av professor Emeritus Vald. Rudin, Litteraturforlaget, Stockholm 1956, som her er benyttet som kildemateriale. Den forteller mere, dessuten sammenligner og viser overensstemmelsen med Origenes og Thomas Bromleys redegjørelser for dette vårt liv efter døden. Alt sammen betydelig lesestoff ikke bare for prester og kirkehistorikere.

Vi vet at vår lutherske kirke i sine bekjennesskrifter har forkastet den *katolske* «skjærsild-læren», i følge hvilken til og med etterlevende gjennom visse ytre gjøremål kunne, ja til og med for penger, *løskjøpe* avdøde mennesker fra idetminste noen del av dommen over deres synder. Denne lære var jo åpenbart forkastelig. Men på den annen side så har vår kirke aldri forkastet alle tanker på en slags overgangstilstand, og også Luther har flere bestemte ytringer som lar seg forstå slik. Vi må derfor få gjøre oppmerksom på at Oberlin i hele sitt liv og av hele sitt hjerte var den lutherske kirke trofast. Vi må også bemerke vår Frelses ord da han refset hedningen i Matt. 11,23 og 12,43. Det er heller ikke uten betydning at vår samme Frelser i Joh. 14,2 taler om et «faderhus med mange rom» – mange sikkert ikke bare i antall, men også i art og grad. Og Paulus snakker ikke bare om «tre himler», men og om «en frelse som gjennom ild», og som vel derfor, når den pågår må høre til et område utenom disse himler (2. Kor. 12,2; 1. Kor. 3,15). Videre taler som bekjent Gamle Testamentet gjennomgående om «dødsriket» («Hades», tidligere uriktig oversatt med «helvete»), dit også de fromme må vente seg å gå i døden, men hvorfra de dog kan håpe på en «forløsning», men der det også finnes plass for de onde (Salm. 49,15,16). Og ved siden av dette «Dødsrike» tales det om «Avgrunnen»,

OBERLIN.

men begge disse sfærer sies «ligge åpnebare for Herren» (Ordspr. 15,11; jfr. Slam. 139,8). Alt dette og mye annet gir jo anledning til mange tanker og spørsmål.

La oss anmerke at hele dette kart bør oppfattes som Oberlins «tanker» eller «hans ydmyke oppfatninger», som han og selv kaller det. Men han var uten tvil på det rene med at han derved stod på bibelsk grunn, som også formen for hans fremstilling helt og holdent er lånt fra Bibelen. Hans utgangspunkt for hele anskuelseren er den parallell mellom Det Mosaiske tabernaklet og et himmelsk urbilde som viste seg for Moses på berget Sinai (2. Moseb. 25,40). Nok kan hans fremstilling, som alt menneskelig, ha sin ufullkommenhet, fortrinnsvis i atskillige detaljer. Det må gjelde all menneskelig tale om det overjordiske. Vi bør huske på at det hele er kledd i symbolsk form. Det vil derfor ikke bli bokstavlig oppfattet, men som «ånd og liv», akkurat som Frelseren sa om sin egen fremstilling angående spisingen av hans kjød og drikkingen av hans blod (Joh. 6,63). Men vi bør kunne være viss på at vesentlige sannheter gjemmer seg bak den Oberlinske oppfatning, sannheter som bør kunne bli en tenkende kristen til virkelig hjelp og oppbyggelse.

Kartet

Dets billedlige fremstilling omfatter syv oppholdssteder for de henfarne, hver og en av disse er delt i syv avdelinger eller grader.

Den høyeste av boligene er det *Nye Jerusalem*, (i overensstemmelse med Åp. 21,2; 10-27; Es. 24,23; 60, 1-22; Gal. 4,26); det er sete for Guds majestet, beliggende på berget Sion, det som hører til den høyere verden (Hebr. 12,22). Dette himmelske Jerusalem skal ved slutten, etter alle revolusjoner i verden, bli åpenbart. Slik som hele templet i Jerusalem var et avbilde av himmelen, ifølge Hebr. 12,22, så avbildedes det Nye Jerusalem i det innerste av dette tempel gjennom forbundsarken og dens lokk kalt «nådestolen», som hadde sin plass mellom kjerubene i det «aller helligste».

Den nest øverste av de syv boliger er i Oberlins tegning *berget Sion* eller *Guds rike* tilsvarende «det aller helligste» i tempelet. Det er det fjerde av de saliges oppholdssteder, eller den fjerde himmelen, kalt livets krone, Åp. 2,10. (Es. 2,2,3; 24,23,35,10; Hebr. 12,22; Åp. 14,1-5). Her er deres boliger som har nådd «sin fulle vekst og i seg virkeliggjør Kristi hele fylde»; de førstefødte, de fullendt hellige, Ef. 4,13.

Den tredje av boligene, ovenfra regnet såvel som nedenfra oppover, er de saliges tredje himmel, *Paradiset*. Et annet navn på den samme er *livet*. Jfr. Matt. 7,14; Joh. 5,24; Åp. 2,7; Luk. 23,43; 2. Kor. 12,2,4. I Jerusalems tempel tilsvarende «det hellige» hvor bare prestene fikk tiltrede. *Paradiset* er de sjelers bolig som har rent hjerte eller de som har fullstendig avstått fra sine lyster og kjødelige begjær (Matt. 5,8; Mal. 3,3; Ef. 5,27).

Den fjerde av boligene, eller den andre himmelen er *Havet*, Åp. 20,13, hvilket også kalles *søvnen*, Joh. 11,11; 1. Kor. 11,30. Denne bolig tilsvarende i Jerusalems tempel Kobberhavet hvor prestene vasket seg innen de gikk inn i det hellige. Her bor de ufullkomment pånyttfødte sjelene hos hvem nyfødselen og kampen mot synden har begynt, men ennå ikke kommet til fullendelse. Etter gradene av indre fremskritt, fra kampens begynnelse til den sluttlige seier, bebor de her værende sjelene de syv avdelingene eller gradene i denne bolig.

Den femte boligen, eller den første himmelen, tilsvarende templets forgårder, i hvilke Jesus belærte, kaller Oberlin *Døden* (Rom. 8,13; Åp. 20,13,14; 1,18; Es. 25,8; Hos. 13,14). Her oppholder sjelene seg til de avdøde som visstnok *fryktet Gud*, men som likevel på jorden levde som helt naturlige mennesker som bare hadde sinn for jordiske ting og fornøyelser og ikke søkte å kjempe mot synd og urenheter eller å bli pånyttfødte.

Det sjette oppholdsstedet tilsvarende Keddrons dal som lå nedenfor templet (2. Krøn. 29,16; 30,14), omfatter i Oberlins tegning *Dødsriket* (Åp. 20,13,14; 1,18; Hos. 13,14). I dets syv avdelinger av kval og angst bor etter skilsmisshen fra kroppen de onde mennesker som har levd i hat, urettferdighet, gjerrighet, urenheter, høymod eller andre laster – og så dødd.

Det syvende er de avdødes tilkommende oppholdssted, tilsvarende Hinoms dal eller Gehenna (Neh. 11,30; 2. Kongeb. 23,10) er *Ildsjøen*, Åp. 2,11; 19,20; 20,6,14,15. I denne kastes etter den ytterste dommen alle de hvilke navn ikke da befinnes skrevet i livets bok – eller alle som enda inntil da ikke har villet bedre seg. Åp. 19,20; 20,10,15; 21,8. Men de tre øvrige verdner på den andre siden,

eller forvaringsrommene: havet, døden og dødsriket, avskaffes, og deres regenter eller fyrster kastes i den brennende sjøen, Åp. 20,13,14; 21,1.

Så mye fra det merkelige landkart angående et for øyet skjult åndenes land, hvilket den salige pastoren i Steinthal, Johann Friedrich Oberlin, så ofte utviklet og forklarte for bekjente og ubekjente, for sine forsamlingsbarn og for fremmede. Men vi bør anmerke at de ulike avdelingene på Oberlins kart, er betegnet med ulike farver. Derved har han utvilsomt villet antyde at «farve» – som jo egentlig er et «lysfenomen» – har betydning også i den kommende verden. Den har det sikkert mere enn vi her kan ane. Hver skikkelse har sannsynligvis alt her en indre «farve», åpenbar for den usynlige verden. Og denne bærer han med seg inn i en annen tilværelse. Og denne hans farve er, liksom annet som han fører med seg, hans selvklare «dom» innenfor evigheten. *Årstidenes* trykkeri vil forsøke å gjengi disse farvene på Oberlins kart, men hvis det ikke lykkes eller skulle bli for dyrt så kan jo enhver selv farvelegge for hånd.

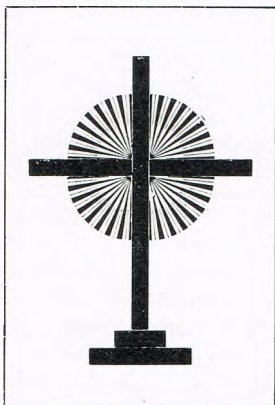
Nå kan det være på sin plass med en aldri så liten *advarsel* mot utidig og ubetentt begjær etter å komme i direkte kontakt med ånde verden. Man vil derved sannsynligvis komme i kontakt med lavere stående ånder, som så gjerne står rede til å imøtegå et slikt begjær. Det skulle være unødvendig å si at man dyrt kan få angre for et slikt møte!

Åpenbarelsener fra den gode ånde verden kommer i regelen usøkt, er det all grunn til å anta, og er forunnet fromme mennesker, dels som nådefulle beskyttelse i vanskelige situasjoner – og dette særskilt som takk fra henfarne til ennå levende for velgjerninger som de før i tiden har mottatt fra dem – og dels som oppmuntring i tålmodig åndelig arbeid osv. Visse naturlige *betingelser* er i alminnelighet nødvendige for oppnåelse av gode åndeåpenbarelsener. Dertil fordres en viss enkel *barnlig åpenhet* for meddelelsener med den høyere verden, en slik man oftest møter hos barn – som derfor ikke

sjelden har sine små berøringer med engleverden, som de eldre gjerne ler av – eller hos mindre kultiverte mennekser, hvor deres erfaringer vanligvis møtes med forakt av dem som mener seg selv å stå på et høyere plan. Dertil fordres også gjerne en spesiell nær *kjærlighetsrapport* med bortfarne ånder, og fremfor alt et bestemt «anlegg», hvilket man like lite kan befale seg til som andre anlegg. Stundom oppnås et slikt bare for en tid og for bestemte åndemål. Utenforstående kunne sjelden i slike tilfelle ha noen virkelig kompetanse om åpenbaringenes verdi. Det er med dem som med et helt umusikalsk menneske i forhold til musikken. Eller, som Oberlin ved et tilfelle sier da det blant noen unge prester var spørsmål om skilnaden mellom vanlig drøm og virkelig visjon: «Det er som å førsøke gjøre tydelig for en blind forskjellen mellom ulike farver». Noen lurer også på hvorfor slike åpenbarelses *så sjelden forekommer*. Til det kan vi si, at det dels beror på mangelen av de nevnte betingelser, dels også og hovedsaklig, at vår egentlige og normale berøring med ånde verden her i tiden skal skje gjennom Guds ord, bønner og den Hellige Ånds indre ledelse og undervisning. Hertil kommer skikkelser i den ytre verden, som ikke sjelden får tjene mennesker som røster fra Gud.

De begge verdener, den synlige og den usynlige, utgjør forskjellige områder med hver sine lover, egenskaper, oppgaver og gjøremål. De som kommer inn i den usynlige verden må lære seg å avvenne sitt øye fra solens og stjernenes skapte lys, for etterhvert å kunne venne seg til det lys som umiddelbart utflommer fra Ham som er lysets kilde og fader. For de høyere medborgerne i den usynlige verden er ikke belyst av lyset fra vår sol og måne men fra et annet lys, hvilket vel allerede her nede virker på vårt hjerte og med sine varmende stråler erfares av dette, men for hvilket vårt jordiske øye ikke har noen synskraft, fordi det er skapt bare for et lavere lys.

Oberlin sier ved en anledning: «Det er en stor Guds nåde at vi må bo her nede i

denne verden, full av prøvelser og bedrøvelser. Her kan man, om man er trofast mot nåden, på ett år komme lengre frem på helliggjørelsens vei enn under lengre tidsom i de forberedende boligene på den andre siden». I mange av våre åndelige sanger, som ellers kan være gode og veldig fine, tales om Guds barns fullendelse i og gjennom døden. Og så mener enhver i noen monn fromt menneske, at man bare behøver å dø for å være ferdig til å «skue Gud». Denne forestilling og innbildning har gitt mange sjeler når de kommer over på den andre siden, til den plass som motsvarer deres stilling, anledning til de bitreste klager. Og Oberlin sier om dette: «Livet i kjødet har for den pånyttfødte kristne, liksom for en hver, en uskattelig verdi, fordi det gir oss anledning til å nedlegge en rik utsikt for evigheten. Da den tidlig bortgatte salig Fricker (også en württembergsk gudsmann) etter døden åpenbarte seg for en av sine venner gav han tilkjenne at om han riktig hadde forstått den høye verdien av et lengre liv på jorden for vår evige salighet, så skulle han alvorligere enn han hadde gjort bedt Gud om forlengelse av sitt liv. For dere skulle forstå (tillegger Oberlin), at her på jorden, der jeg har min kropp, der kan jeg da også for min Herre våge denne kropp med hud og hår, våge liv og blod. Og jeg har annet jordisk, som jeg her kan gi og forsake for min Herre; den ene har den urette Mammon, den andre verdslig ære og anseelse, som han også kan føre med i kampen. De sjeler igjen, som er i de forberedende stadiene på andre siden har ikke mer slikt å på dette vis oppgi. Med allehånde åndelig urenheter som er klebet fast i deg kan du ikke engang utholde luften i de høyere, saligere boligene og i Guds nærvær. Du får intet med deg inn i himmelen annet enn den grad av kjærlighet for hvilken ditt hjerte her på jorden har åpnet seg. Det er denne kjærlighet som der bestemmer din rang og din plass. Bare der har vi vår skatt».

Endelig sier Oberlin til dem som vil holde alt snakk om slike ting for drøm og innbildning «at de gjerne for hans del må gjøre det. For troen på åndeåpenbarelses er ikke den tro som gjør et mennesker salig. Han må anta den eller vise den fra seg og kan i begge tilfelle være en trofast kristen av samme verdi».

Bør vi ikke lytte til den røst der taler til oss gjennom Oberlin, som en røst fra Gud? I det minste bør vi vel, i følge Pauli ord «ikke forakte den», om vi enn bør «prøve den». Det er kravet til vår gjøren og laden her på jorden, om vi vil gjøre alvor med Oberlins anskuelser – hvilke forøvrig så fullkomment overensstemmer med den bibelske grunnsannhet: «Uten helliggjørelse får ingen se Herren» (Hebr.

12,14).

Oberlins anskuelser fremtrer ikke med krav på å være absolutte sannheter. Hvordan skulle et jordisk bilde av det kommende kunne være det? Må vi ikke stadig erkjenne vår jordiske innskrenket-het i alle våre forestillinger om den kommende verden? Særlig gjelder dette fremstillingens *form*. Og dog burde vi lett kunne erkjenne det tiltalende i denne form; sammenstillingen av Jerusalems tempel med den himmelske verden. Derigjennom får hele anskuelsen et bibelsk preg. Og man føres jo i den, som vi har sett, ytterst tilbake til den grunnsannheten at Salomos tempel, eller dets urbilde «tabernaklet», var dannet etter et himmelsk mønster som viste seg for Moses på Sinai. (Vi henviser igjen til 2. Moseb. 25,40). Og dette himmelske urbilde møter oss også i Åpenbarelsesbokens syner (Åp. 6,9; 11,19). Også disse bilder i Åpenbarelsesboken, endog bildet av det Nye Jerusalem i kap. 21,22, med dets murer av edelstener og dets gater av gull, bør jo på samme vis oppfattes som «symboler» av himmelske virkeligheter, hvilke ikke kunne uttrykkes med noen menneskelige ord. Vi kan jo oppfatte Oberlins kart som et lignende «symbol». Bare bør vi ikke glemme, at bak det ene som det annet av symbolene gemmer seg store virkeligheter.

Den evige Dommers arm er en mektig forbarmelse som ikke tar slutt og som, selv om det kan virke smertelig som en fortærende ild, dog også lutrer, smelter og skikkeliggjør til høyere løftning.

Til slutt her skal vi heller ikke glemme advarselen som ble oss gitt: «Mange som er de første skal bli de siste» (Matt. 19,30).

Rune L. Hansen

Goethe ved inngangen til evigheten: (1832 e.Kr.) «Åpne luken og slipp inn mere lys!»

Goethe.

T.A. Edison (1931): «Så vakkert det er der!»

BRENNESLE *

Spis den! (den må naturligvis kokes/tørkes først) – brennesle er både god og sunn mat, dens næringsverdi er mere enn dobbelt så stor som gulrotens. Den serveres kokt, som suppe eller stuing, som spinat eller som grønt til annen mat (f.eks. i omeletten). Vanlig STORNESLE (*Urtica dioica*) eller bare nesle som den blir kalt, er sikkert vår aller mest verdifulle ville grønnsaksplante og har svært mange anvendelsesmuligheter. Ypperlige grønnsakretter som i velsmak og matverdi kan konkurrere med de beste en får fra kjøkkenhaven, kan en lage av den. I tillegg er den en fin medisinplante, og: den er gratis!

Tidligere har brennesle hatt betydning som tekstil- og forplante og som nærings- og medisinplante. Den fortjener idag en renessanse både som nærings- og medisinplante, og i husdyrholdet. En fortreffelig plante på så mange vis ...

Ut og plukk nesle

Den vokser nesten overalt og er ikke vanskelig å finne. Det er fortrinnsvis bladene en bruker som mat, men tidlig på våren kan enda hele det 10-20 cm høye, overjordiske skudd. Innpå sommeren blir stengelen trenet, mens bladene blir grove og bitre utover ettersommeren, de får da en lett avførende virkning. Bruk derfor helst toppen med de unge, lyst grønne blader, som ikke er seige. De unge skudd og blader er det tilstrekkelig å koke opp bare et øyeblikk; men de kan gjerne få koke noen få minutter. Er bladene en benytter ikke helt unge, kan en forlenge koketiden (under lokk) inntil en 20 minutters tid. Men: det er slett ikke nødvendig å slå bort vannet den er kokt i under noen omstendighet. Litt av den karakteristiske velsmak og sikkert også litt av næringsverdien går tapt om en gjør det. De stoffer som forårsaker vabler på huden har fullstendig mistet sin virkning etter koking – de helt unge skudd er det forresten ingen eller lite «brenn» i.

Men en bør passe på å hakke neslen smått under

kokingen eller også å finmale den på en kvern etter å ha gitt den et oppkok. Og aller først må en huske å skylle ... om en har passet på å rense den på plukkstedet (ikke langs trafikkerte gater og hvor det er forurenset) så er det en enkel sak å skylle under vann når en kommer hjem; alt grønt bør skylles før det tilberedes. Best er det å ha et par gamle hansker på hendene og dessuten bruke en saks når en skal ut og hente nesle. Den er forresten en såvidt verdifull plante at en gjerne bør ha den voksende ved sitt hjemsted, det kan være praktisk. «Brenningen» kan en bli kvitt med det samme om en foretrekker, ved å gni den i en plastpose.

Ved å bruke saksen kraftig, eller ved å bruke ljåen av og til og slå bort de eldre skudd kan en få stadig ettervekst av nye skudd hele sommeren igjennom. Når planten tørkes forsvinner også «brenningen».

Neslen hører til de grønnsaker som det er lett å tørke til vinterbruk, men husk at den bare har den riktige verdi når grønnfargen ikke går tapt. Klipp den av med saks, med ljå eller sigd og heng den til tork på et luftig sted! Knus eller

finmal deretter bladene mellom hendene (hele blader trekker lett til seg fuktighet igjen), og oppbevar dem i boks. En har da et «neslemel», som er like godt til suppe og stuing som de friske plantene. Det kan brukes som grønt på samme måte som spinat, grønnkål, persille eller mangold og kan også blandes i brøddeig.

På grunn av næringsverdien egner nesla seg ypperlig som barnemat og er et meget godt supplement/alternativ til de vanlige korn- og grønnsakretter, grøter og pureer. den er lett å tilberede som grøt eller stuing av neslemel og litt vanlig, finmalt mel, og den kan brukes hele året. En kan også hermetisere de unge skuddene til vinterbruk. SMÅNESLE (*Urtica urens*) kan benyttes på samme måte som stornesle.

NB: Det er fine små hår som gjør at vi «brenner» oss på neslen, men de inneholder ikke noe farlig stoff som må trekkes ut med kokende vann først. Skal vi spise neslen rå (som salat), må den hakkes eller males meget fin. Men det

blir best hvis vi først gir den et oppkok og så etterpå hakker og maler den. De små stikkende hårene taper meget av sin kraft under kokingen. Vi bør likevel aldri servere nesle som ikke er finhakket eller finmalt. Og spis for all del ikke gamle blader rå; det kan forårsake nyreproblemer.

Beskrivelse: Slekten nesle omfatter i alt ca. 30 arter, spredt over de tempererte strøk av kloden. *Urtica* kommer av urere, som betyr brenne, og ble allerede i det gamle Rom brukt som navn på nesle. Urens betyr brennende og *dioica* betyr særbu, d.v.s. at smånesle er tokjønnnet, mens stornesle er enkjønnet med egne han- og hunplanter. I Norge har vi bare to arter av nesle – smånesle som er ettårig, og den flerårige stor nesle.

Smånesle (*urtica urens*) blir opp til 40 cm høy, bladene er lyse friskgrønne og ovale til elliptiske. De er grovtannete og endetannen er omtrent like stor som sidetennene og er besatt med brennehår. De uanseelige, enkjønnede blomster sitter i

Enkle oppskrifter - forslag

Neslesuppe eller -stuing, som er mest brukt, lages på samme måte som suppe/stuing av spinat, karvekål eller grønnkål.

Neslesuppe

Nesle børstes ren for alt tørt rusk ute samtidig som den plukkes. Så kan den legges i vann og skylles til den er ren. Legg aldri nesle i vann med tørre strå og rusk på. Det kleber seg fast når det er vått, bare jord og støv løsner i vannet. Når neslen er ren, settes det på vann for koking, og samtidig rører man ut en liten jevning av hvetemel og vann i en bolle til den er klumpfri og fin og tynn. Når vannet koker røres jevningen i, og den får et lite oppkok. Den hakkede neslen has i. Ung nesle kan stå og trekke, mens eldre nesle kan stå og koke litt. Tilsett litt olje eller smør, og salt suppen. Om ønskes kan den krydres litt.

eller:

En liten kurvfull brennesleskudd skylles og hakkes, gjerne sammen med litt grønnkål. Del hele helles i en gryte hvor en løk har kokt i vann i ca. 5 min., og jevnes med to skjefulle mel rørt med 3 spiseskjeer olje og karry. Krydres ytterligere etter smak.

Gulrot kan være godt til neslesuppen, kanskje litt fløte og rosmarin. Til litt grovere nesle gjør det seg med en anelse sitron i suppen. Fløten gjør suppen rundere.

Bladene hakket kokes opp i litt hvit saus som stuing.

Bladene hakket i en ovnstekt soufflé.

Bunnen av smurt ildfast form dekket med hele blad i flere lag. Over neslekålen krydrede fiskefileter og noen smørklatter. Tar omkring kvarteret i varm stekeovn.

Neslegrateng

3/4 kg rensset, frisk nesle eller ca. 150-200 g tørket, 2 ss smør, 6 ss mel, 4 1/2 del melk, 2 egg, 1 ts sukker, salt, pepper eller muskat.

Neslebladene forvelles og hakkes når vannet har rent av. Smør og mel røres over varmen, spes med melken og koker under visping til jevningen slipper kasserollen. Settes til avkjøling, hvoretter eggene røres i. Tilsett salt, sukker og pepper eller muskat og til slutt den hakkede nesla. Det hele slås i smurt, ildfast form og stekes ca. 45 min. i god varm ovn.

Stornesle
Urtica dioica

små nøkler i bladhjørnene, han- og hunblomster mellom hverandre. Blomstrer i juni – september. Finnes oftest én og én på eng og som ugras i hager.

Stor nesle (*urtica dioica*) derimot kan bli opp til 2 meter høy, har et rikt forgrenet rotsystem. Storneslas blader er også grovtannete med lange endetenner, og de er egg- til hjerteformete, mørkt mattgrønne, besatt med brennehår. De uanseelige blomster sitter i akslignende stander i bladhjørnene, han- og hunblomster altså på hver sin plante. Blomstrer i juli – august. Vokser alltid i større grupper, ofte ved uthus og gjerder, på fuktig skogbunn, i steinurer, i utkanten av kulturmark, ved forlatte gårder. Den vokser over hele landet, og i høyden går den opp på

høytliggende setre. Trives hvor det er jern i jorda eller hvor det har ligget kugjødtsel. For at brenneslen kan få de stoffer den har bruk for, planter den seg hvor stoffene finnes. Derfor kan vi ofte finne den på plasser hvor det har ligget jern eller hvor det stadig ligger. Jernet forvitrer, trenger med regnvannet ned i jorden hvor det blir forarbeidet av mikroorganismer og overført til brenneslens røtter og oppsugd med plantesaften herfra. De livsviktige småvesener vi kaller regnormer finnes og trives i den gode humusjorda ved neslens røtter.

Innholdsstoffer: Nesle inneholder mye C-vitamin, en del mer enn spinat f.eks. Undersøkelser har vist at frisk nesle har et så høyt innhold av C-vitamin som ca. 140

mg. pr. 100 g! Den inneholder flere av B-vitaminene, bl.a. den viktige panthothensyre. Den er rik på karotin (karotenoider: forstadier til A-vitamin). Den inneholder også et stoff som stimulerer fordøyelsen. Det finnes ingen norsk vekst som er så rik på næringssalter, fosfor, kalium, kisel, kalcium og jern. 2,3% mineralsalter, derav også mangesium, natrium, mangan, samt bor, silisium og flere andre sporstoffer. Den inneholder karbohydrater, og har et ganske stort alkalisk overskudd og er også derfor svært sunn. Og den er rik på proteiner. Proteininnholdet i tørket nesle kan komme opp i 24%, i frisk nesle er det 5–6%. Den inneholder videre plantehormoner, som virker på blod-sukkeret, maursyre, garves-

toffer, slim og voks.

Nesla har fine hår på bladene og stammen. Disse inneholder maursyre og «neslegift». Annemarta Borgen skriver i sin urtebok om «brenningen»: Når man «brenner» seg på brenneslen er forklaringen enkel. Den er utrustet med en masse brennhår som er hule og væskefylte. Veggene i brennhåret er stive og sprø, fordi de er innsatt med kiseltsyre og kalk. Øverst utvider hårkana-len seg til en skjevtsittende kule, som brekker ved minste berøring. Den nederste delen blir øyeblikkelig til en injeksjonsprøyte fordi den blir skrått tilspisset på bruddstedet. Ved den minste berøring av mennesker eller dyr trenger masse sprøyter med letthet gjennom overhuden og avgir sitt brennende inn-

hold. Undersøkelser har vist at den sviende smerten man føler skyldes et samspill av de to stoffene, histamin og acetylcholin. Jeg tenker meg at grunnen til at brenneslen har utviklet disse skrekkelige forsvarsvåpnene sine, er at den inneholder så mye fint; den ville ikke ha chance til å vokse opp uten dem. For å få stå i fred og kunne bli voksen så den kan spre frø til nye planter, har den funnet på dette. Men det finnes en måte å lure den på: brennhullene er jo skråttstilte, så om man stryker planten nedenfra og oppover, brenner man seg ikke.» Skulle likevel «uhellet» være ute er det kan hende lurt å vite at giften kan nøytraliseres ved å gni huden med springfrø (Impatiens) eller medlemmer av syrefamilien (f.eks. rabarbra).

Smånesle
(urtica urens)

steder et par minutter daglig med nyplukket brennesle, noe som i flere gamle urtebøker sies å skulle ha en fantastisk helbredende evne. Videre: Neslebladene støtes med salt til plaster. Dette plaster tjener til å rense og lege forgiftede sår, kreft, knuter, kolde hevelser, skabb osv., og fordeler hevelser i milten eller bak ørene etc.

Saften: Rekonvalesenter, vorde mødre og svake mennesker anbefales nypresset neslesaft. Nesleblader males på kvern etter å ha vært vasket godt. Vri kraften av dem gjennom et stykke ren gas. Ta en spisekje slik kraft pr. dag, og drikk den nylaget, eller bland den rå i annen mat. Medisinsk brukes den friske saften til å stimulere fordøyelsen, den sies også å kunne stille blod i urinen. Visse steder brukes saften presset av de unge planter som «vårøppkvikker», hvorav det taes et lite glass om morgenen. Saften er naturligvis næringsrik.

Blad-te er benyttet, og skal være gunnlig mot nesten allslags sykdommer, særlig kronisk hoste, hudutslett/eksem, kronisk og akutt leddreumatisme, mangel på A-vitamin, forstoppelse, sterk menstruasjon, hemorroider, og den er både bloddannende og blodrensende. Et godt slimløsende og vandrivende middel. Den stryker tannkjøttet. Og den fremmer melke-

yelsen ved lite melk hos diegivende kvinner. Dessuten lungehinnebetennelse, tuberkulose, urinbesvær og sjenerende natesvette. Den er blodrensende og virker derfor gunstig ved diverse former for eksem, både innvendig og som avkok til å vaske utslettet med. Anvendes også ved brystsykdommer, blodspytting, gulsott, neldefeber og epilepsi. På grunn av sitt gode jerninnhold er den ypperlig mot for lav blodprosent. Oppløser slim i bryst og lunger og renser magen, hovedsaklig gjennom vannlatingen. Uttrekk til te: 2 ts tørket nesle pr. kopp vann trekkes i 5 min. 1 kopp drikkes 3 ganger daglig.

Smånesle har samme anvendelse som stor nesle, men brukes dessuten til sårbehandling. 50 – 100 gram av den tørrede, skårne plane kokes med 1 liter vann i ca. 1/2 time. Det silede uttrekk brukes til avvasking av og til omslag på brannsår.

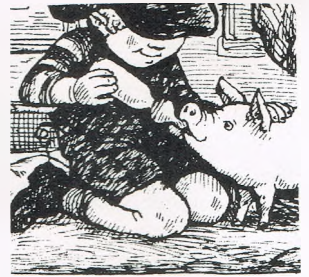
Blad-teen kan også nyttes til å vaske håret, noe som stimulerer hårveksten. Kamille har alltid vært kjent som et godt middel for lyst hår, mens brennesle ble brukt når håret var mørkt. La teen stå tilden er lunken. Vask håret og skylt flere ganger med urteblandingen. Før en skyller siste gang med rent vann skal urteoppløsningen gnis godt inn i håret, og en skal ikke skylle før etter 10 minutter.

Mot håravfall og til fjernelse av fregner er anbefalt 100 gram blader kokt med 1/2 liter vann og 1/2 liter eddik i 1/2 time.

Et bad for trøtte føtter: Bruk en kopp tørkede blader til en mugge varmt vann. Etter 10 min. siles væsken, og en har et fotbad. Sett føttene i badet og sørg for at blandingen når opp til anklene. Sitt på en god stol og la føttene hvile i badet i 10 min.

Rottene virker kraftigere enn bladene, enten en anvender dem frisk oppgravd om sommeren eller tørkede om vinteren. De sies å utrense alle de råtne safter i det indre. Mot hoste og bronkitt brukes 1 spiseskje full av den tørkede, skårne rot uttrukket med 1 glass kokende vann og søtet med honning eller sukker. Denne «hostesaft» taes spiseskjefullvis 4 – 5 ganger daglig. Rotten settes på sprit, står i 3 dager og renser gamle sår.

Froene kokt i vann eller melk er et godt middel mot mark i magen.

Husdyrfôr: Som husdyrfôr må den naturligvis også kokes først. Brennesle var lenge i Norden (og andre land) et viktig kreatur- og hønsefôr. Når kyrne spiser brenneslehøy, får de mer og fetere melk. Smøret blir gulere og vitaminrikere. Hønsene fikk neslefrø. Man mente de verpet flittigere da. Småkyllinger elsker nesle-biter; disse er næringsrike og fungerer som middel mot skadelige bakterier og diare hos fjærfe. Hester trivdes godt på neslefrø. Høy av nesler var altså et ansett husdyrfôr og man slo brennesler tre ganger i løpet av sommeren. Nesle som har ligget i vann i 2 – 3 dager avsiles og gis til husdyr ved utøyt i fordøyelsen.

Som humus- og kompostplante

Nesle stimulerer humusdannelse i jorda. Det kan være spesielle avsondringer fra røttene som stimulerer liv og nedbrytning, men også bladene og stammen til denne planten gir en ideell humus i kompostblandingen; den sikrer en god omsetning i kompost- eller gjødselhaugen.

Nesle som gjødsel og sprøytmiddel

Brennesle-uttrekk virker styrkende og stimulerende på en rekke kulturplanter og forebygger angrep av sopp, jordlopper og andre skadedyr. Jeg har kikket i bøker (se litteraturlisten) og funnet flere anbefalte fremgangsmåter – her er tre:

1 – Insektmiddel. 1 kg neslepulver eller noen never friske eller tørkede brennesler røres ut i 50 liter lukent vann. Neslene bør helst ha vokst på et solrikt sted. Brygget må stå noen dager, og røres i nå og da. En må sile fra hvis en brukere friske nesler, og spe ut etter behov. Til gjødsling brukes vann av

Som medisinsplante

Nyere vitenskapelige undersøkelser har vist at brennesla stimulerer utskillelsen av urinsyre fra nyrene og dermed senker blodets innhold av urinsyre samt at den virker løsende på urinsyreavleiringer i vevet og fører urinsyren over i blodet, hvor det blir utskilt. For å oppnå denne virkning må imidlertid nesla brukes regelmessig i lengre tid, f.eks. som te. Nesle har i stor utstrekning vært brukt ved urinsyregikt, men erfaringene har vist at den også har positiv virkning ved andre reumatiske lidelser. Og den har utvilsomt en svak, men gunstig virkning på stoffskiftelidelser.

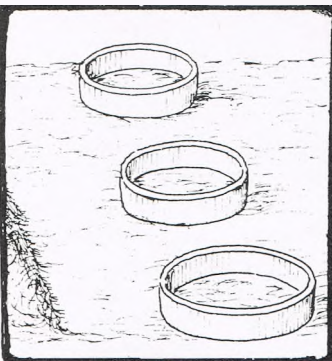
Nyplukket brennesle: Den som lider av reumatisme og ikke blir kvitt den, skal visstnok også kunne bestyrke de smertefulle

nesle som har ligget og gjæret i 37 dager. Plantene blir da kraftigere og grønnere.

II – For å lage et sprøytemiddel (som også kan kalles gjødsel) må neslene legges i vann i ei tønne e.l. og stå i tre uker. Neslene har da gitt fra seg alle sine gode egenskaper til vannet, som ved sprøyting stimulerer plantevekst og beskytter plantene mot skadedyr og sykdommer.

III – Denne metoden er den som Peter A. Thaysen anviser i sin bok om biologisk-dynamiske dyrkningsmetoder: En trenger en eller flere store ringer av betong (som vist på tegningen). De graves ned i jorden, og som bunn legges et tynt lag leire som stemples så fast at det med sikkerhet er vanntett. En tretønne eller en balje av tre kan også anvendes, men erfaring har vist at uttrekket omdannes hurtigere og blir mere virksomt hvis bunnen er av leire. Bruk viltvoksende

brennesle. Har en kun én beholder, er fremgangsmåten følgende: plantene avskjæres ved deres rot, og alt kan benyttes; stengel, blader og blomster. Best er imidlertid brenneslen å benytte før den går i blomst. Etter avskjæ-

ringen av plantene skal de ligge i et par dager for å visne. Så ligger alle plantene i beholderen. Forholdet skal være 1/4-del planter til 3/4-del vann (regnet i rommål) – helst regnvann, og hver gang skal det røres rundt i vannet, bl.a. for å få luft ned i vasken. Etter den 4. dag fylles en spadefull muld eller fin kompostjord i væsken, igjen under grundig omrøring. I begynnelsen vil det fremkomme en sterk lukt, men etter ca. 15 dager er væsken nesten luktfri og kan anvendes. Den sterke lukt fremkommer ved gjæringsprosessen og når en under denne rører i væsken. Den kan gjemmes og benyttes helt til etteråret. Det er bedre å røre mange ganger rundt i plantsaften enn for få; hver gang en rører kommer det luft inn i den. Når planteuttrekket er ferdig har en fått et høyst virksomt middel til å regulere planteveksten, – f.eks. hvis den er gått i stå, hvis det er oppstått meldugg, og hvis det kommer angrep av bladlus og andre skadedyr. Dessuten tjener planteuttrekket som virksom ekstra-gjødsning, især for alle krevende planter. For ytterligere å øke verdien, kan en ha leire og basalt i vannet sammen med omtalte spadefull muld og røre rundt. Det finnes neppe en plante som inneholder så mange livsviktige plantenæringsstoffer som brenneslen som en nettopp kan frigjøre under gjæringsprosessen og innforlive i uttrekket. Andre planter som kan benyttes og tilberedes sammen med brenneslen

i betongformene er: kamille, legevendelrot og kjerringrokk, noe som ytterligere kan øke verdien.

I samplanting

Nesle hjelper naboplanter til å vokse seg bedre motstandsdyktig mot sykdom. F.eks. så vil tomater som vokser nær ved nesle gjøre at tomatene holder seg bedre – med mindre mugg eller forråtnelse. Det er påvist at neslen fordrer den kjemiske prosess i naboplanterne. F.eks. så skriver F. Lippert, som for lenge siden hadde ansvaret for en urtehave tilhørende et apotek, at brennesle som naboplante økte innholdet av olje opptil 20% i legevendelrot (valeriana), over 80% i kvanne (Angelica archangelica), 10-20% i merian, 10% i salvie og 10% peppermynnte.

Annen anvendelse av nesla

Dens korte, underjordiske stengeldel har fra gammel tid vært brukt til gulfarging.

I krigstid med mangel på lin og bomull, har man brukt neslens fibre til å veve tøy av, men det er blitt gjort langt tilbake i tiden både i Norge og andre land. Nesleduk, den

ferdige vevnaden, ligner en mellomting av bomull og lin. I eldre tider ble i Norden også knyttet fiskegarn av brenneslefibre. En kan forøvrig også lage øl eller vin på brennesle.

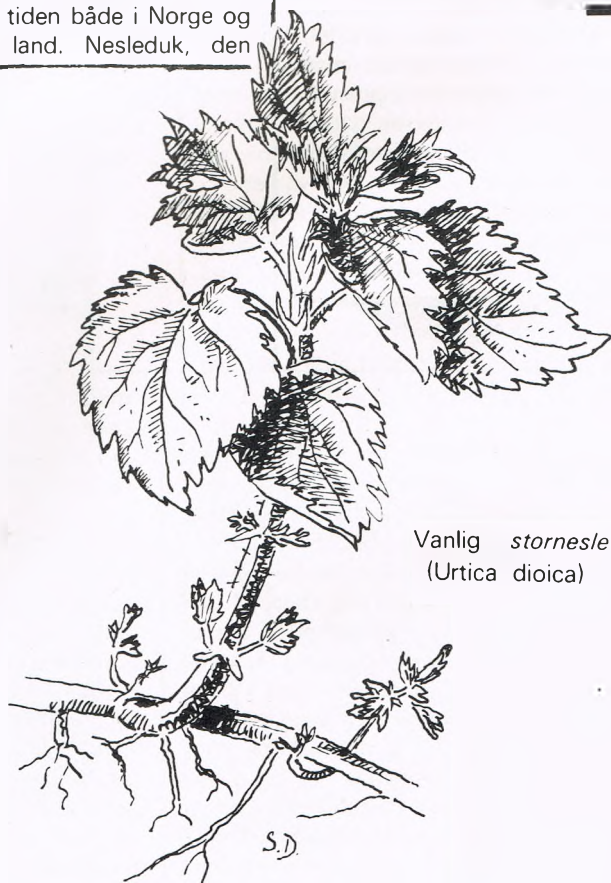
Noe kulturhistorie:

I skandinavisk mytologi var brenneslen Tors vekst. Det er sagt at den beskyttet mot lyn. Og Culpepper skriver at brenneslen tilhører guden Mars.

De gamle romere brukte den til suppe og stuinger. Plinius (1. årh. e. Kr.) anser den som en av vårens største delikatesser, men rynker litt på nesen og sier at den uten tvil egentlig er en bondespise. Apicius gir en oppskrift på neslepuré og neslesaus. De romerske soldatene hadde neslefrø med seg til England.

Da man fant restene av Kvalsund-båten fra omkring år 500, fantes der en stor bunt neslestenger. Og Osebergdronningen hadde neslefrø med seg i båten. Da den norske kolonisasjon begynte på Island omkring år 900, hadde innvandrerne nesleplanter og frø med seg.

På 1600- og 1700-tallet

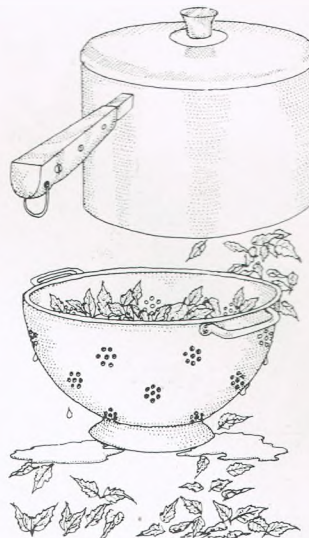

Vanlig stornesle (Urtica dioica)

fantas store brennesle-planter på Hedemarken, Voss, i Nordfjord og Telemark, i Trøndelag og i Nord-Norge. Manufaktursystemet kom til Norden omkring år 1700, og det vokste opp en innenlands tekstilindustri. Den trengte råstoff og agiterte for utvidet nesledyrking. Brenneslen fikk en storhetstid, men så kom bomullen noe etter år 1800 og brenneslen ble mindre verdifull som råstoff, forsvant etterhvert fra tekstilindustrien i Norden. Dyrkingen av den sluttet de fleste steder. Imidlertid ble den stadig brukt i husdyrholdet og nyttet på annet vis. Så sent som under første verdenskrig var det stordyrking av brennesle i Tyskland til tekstilindustrien. Fremdeles dyrkes den som spinnplante i Sør- og Øst-Europa. Neslenavnets røtter tyder på at den har vært en spinneplante fra eldste tider.

Herbalistene skriver meget om brenneslen og gir oppskrifter på bruken av den, både innvendig og utvendig. Det finnes ikke den sykdom eller plage den ikke hjelper mot. Noen steder har man forresten endog brukt å legge planteren i sengen om dagen for å fordri lopper, og i Helgeland i Norge pisket man seg med nesler. St. Hansnatt for utøy! I flere av de gamle medisinal-krydderbøkene er neslen den planten som omtales først. Således også i Årstidene ...

Rune L. Hansen

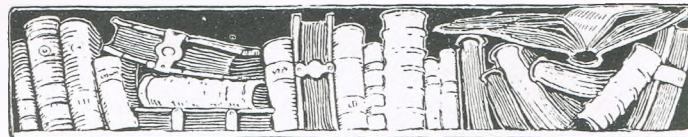

Koking av nesle

▲ Bruk hansker når du plukker nesle. Du trenger mye av de unge, gul-grønne bladene. Unngå stilken og gammelt, mørke-grønt bladverk.

▲ Vask bladene godt og tørk dem i en sil i 5 min. Legg neslebladene i en tykk kjele og dekk med tett lokk.

▲ Kok på svak varme i 10–15 min. Sil av væsken og bruk den til kraft. Rør i revet muskat, ha i smør, salt og pepper.

Benyttet litteratur:

Annemarta Borgen: *Urtehagen på Knatten*, Gyldendal 1979.

Jens Holmboe: *Gratis mat av ville planter*, Cappelen 1941.

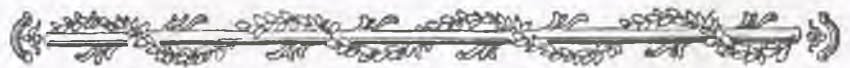
Peter A. Thaysen: *Haven i naturlig balance*, Borgen 1978.

Philbrick & Gregg: *Samdyrking - plantenes gjensidige innvirkning*, Regnbueforlaget 1979.

Bernt Rognlien: *Helios produktinformasjon nr. 20 - Nelse*.

Jack Harvey: *Lær deg selv om - Urter til husbruk*, Bladkompaniet 1978.

M. Marcussen: *Helbredende urter*, Forlaget ny tid og vi 1951. og mange flere bøker & skrifter.

fra s. 28, E.F.B. Horn og den...

ningsmåte. (Teologi, d.v.s. vitenskapen om det guddommelige). Begrepene i dogmatikken (d.v.s. troslæren) blir ellers for døde og stive. Det blir for liten organisk sammenheng mellom det religiøse liv og det moralske-kulturelle, mellom den guddommelige og menneskelige sfære. «Naturlig teologi» og «naturlig kristendom» er uttrykk man treffer på i hans produksjon, men med «naturlige religion» mener Horn langt fra det samme som opplysningsfilosofiene. De ville gjøre religion «naturlig» ved å befri den for overtro og prestebedrag slik at religionen kunne bli forståelig for fornuften. Horn mener

med naturlig religion, en religion i noe dyper, en religion som tar tilbørlig hensyn til menneskets naturside, at livet er organisk og ikke mekanisk, at det religiøse skal leve i nær forening med det moralske, med andre ord: at det kunstige skille mellom verdslig og åndelig skal brytes og religionen gjennomtrengre *alle* livets forhold. Det døde stoff må bort, kristendommen sees i relasjon til det liv menneskene har fått i oppgave å leve: naturen må underlegges og omskapes til kultur. Men forutsetningen for et slikt arbeid er at man ser det verdifulle i første trosartikkel: Gud er skaper og opprettholder, han er i sitt verk. Kristendommens mål er i det vesentlige det samme som kulturens: de

møtes engang i et uendelig fjernt sentrum: «Personlighedens Fuldendelse». I de gamle systemer fikk man bare vite at menneskets mål er «frelse», «salighet». Sant nok, sier Horn, hvem vil benekte det? Men når en frelst er blitt salig, hva skal han så ta seg til i all denne evighet.

Dette betyr ikke at han sluttet seg til den optimistiske fremskrittstro som er så tidstypisk. Vantro vitenskap og uren kunst kan lede hele generasjoner ned i en sump av umoralsk råttenskap, fordi kulturen blir en *nytelseskultur*, og ikke et arbeid med å foredle naturen. Samtidig med at vitenskapen unektelig gjør fremskritt, mister mennesket mer og mer det

forts. neste side

SAMTALE & DEBATT

«Samtale & debatt» er ment å være navnet på en fast side, eller flere i dette blad. Her kan det gå an å kommentere, antyde, fremme eller utveksle idéer, gi uttrykk for synspunkter, reflektere og kritisere - men mest kanskje å gripe fatt i enkelte saker og emner å drøfte inngående og saklig, for å få frem nye momenter og forståelse, for å fjerne fordommer og feiltagelser av betydning og å korrigere orienteringen på de forskjelligste områder. Dessuten vil Reidar Kråke som redigerer siden, forsøke å svare på spørsmål og knytte kommentarer til innleggene nå og da. Plassen står åpen til neste nummer!

Det er en fordel om innlegg merkes «Samtale & debatt» på konvolutten, og at innsenderne benytter sitt hele navn.

intuitive blikk, den sympatiske sans. «Man maa nemlig slet ikke tro, at Menneskelægtens Fremgang, om den nok finder Sted i videnskabelig Henseende, i lige Grad ogsaa gjælder det moralske Omraade. Hans hovedanklage mot samtidens kristendomsform var at: den makter ikke å forene de religiøse følelser med det virkelige liv. Det religiøse og moralske liv står i en sørgelig indre splid med hverandre. Hans mål var å åpne menneskets øyne for betydningen av å utvikle og danne sin personlighet. Personlighetens fullkommengjørelse, gjenreisningen av Guds bildet i mennesket. Å sprengte dualismen mellom privatliv og samfunnsliv for at «Christendommen kan komme til å reflekteres i det hele Menneskeliv og Verdensliv». Kristendommen skal nettopp forsøke å holde «Kunsten, Skjønhedssansen ren for ai Besmittelse, Politikken fri for Løgn og Opvigleri, Videnskabeligheten fri for Ufølsomhed og Forfængelighed».

Han sier at vi trenger en naturlig teologi, til religionsfilosofiske studier, hvorved kristendommen kan komme til å reflekteres i det hele menneskeliv og verdensliv overhodet, så at det kristelige sproguttrykk, som jo er hentet fra den naturlige sprogbruk, skal kunne bli forstått, at talen kan bli ikke en tale med tunger, som ingen skjønner uten den talende og knapt nok det, men en virkelig forstandig tale, som ikke vekker uklare, forvirrende instinkter, men sikkert og dypt rammer viljens og samvittighetens innerste, en tale, som forplikter med ubønn-

hørlig autoritet, på samme tid som den befri og befruker ved å åpenbare Guds uendelige kjærlighet.

Det mekaniske i samtiden

Det er det organiske og personlige synspunkt Horn legger størst vekt på når han snakker om kristendom, som en bevisst reaksjon mot det mekaniske og abstrakte i samtiden. De åndelige kaffe- og temøter, sier han, er latterlige. Her kommer de sammen, kvinner og menn, og diskuterer spissfindig og ulærd, dunkle begreper som forsoning, rettferdiggjørelse, lednes rekkefølge i saliggjørelsens orden, spørsmålet om statskirke eller frikirke, istedenfor å gå ut i dagens gjerning og «gjøre noe for de minste iblant eder», utvikle personligheten, arbeide på fullkommengjørelsen): stadig oppta Kristi bilde i seg gjennom troen, som Horn også kalte en kanal hvorigjennom Guds kraft - den Hellige Ånd - kan hjelpe mennesket til å gjøre de gode gjerninger som det nok ville gjøre, men som det mangler kraft til å gjennomføre. Når nå mennesket tror på Guds positive verdensstyrelse, levende føler eller sympatetisk fornemmer Guds frihet og styrelse, opplever det også sin egen fulle frihet. Dette betyr at mennesket fornemmer evolusjonslovene, skjønt en lov og altså en nødvendighet, som frihet. Når mennesket på denne måten oppfatter overgangen fra dualisme til monisme, fra nødvendighetstrykk til fri evolusjon, vil det samtidig oppleve overgangen fra lov til evangelium: «Åndens lov, som gir liv i Kristus Jesus, har frigjort meg fra syndens og dødens lov». (Rom.

8,2). Istedenfor kamp og motsetning, splittelse og ufred, råder «i Kristi Fred, Fred mellom Gud og Mennesker, mellom Mennesker innbyrdes, mellom Nationer og Stænder, en Fred, som selvfølgelig kun langsomt arbeider sig frem, eftersom Dualismen overvindes».

Frihet og Kristus

Horn sier bl.a. om Jesus: Det menneskelige hos Kristus var ikke at han vokste som andre, var sulten, redd etc. For alt dette er bare «endeligheter», resultat av Guds skapervirksomhet. Det menneskelige hos Kristus, det var ikke at han følte hunger, men hans frie forhold til hungeren. At Kristus videre foretrekker hungeren fremfor ulydighet mot Gud, det er et guddommelig trekk og beror på enheten av menneskelig og guddommelig i hans person. Kristus valgte fritt, men i lydighet overfor Gud i enhver situasjon. I menneskets frie forhold ligger muligheten for frelse.

Synd og soning

La oss gå litt mere inn på dette: Hvorfor, spør Horn, er ikke Gud forsonet med menneskene? Fordi mennesket ved sin synd har løsrevet seg som et egoistisk ledd, som et dødt fragment fra den levende enhet i Gud. Denne enhet kunne ikke mennesket selv gjenskepe, fordi det var dødt i synden. I Kristi guddommelige personlighet er denne enhet tilveiebragt; og det er vårt håp og mål som mennesker å bli et ledd på Kristi legeme: bli integrert i ham. Kristus opplevde i sitt liv menneskenes synd mot Guds bildet, og han har da, under deres ondskap - «fornemmet den guddommelige Vrede». Men han fornemmer ikke selv straffen, bare straffen gjennom synden. (1. Pet. 2,24). Men strafflidelsen som sådan er ikke tilfredsbringende for menneskene. Ved å korsfeste selve Guds bildet, har menneskene begått det endelige selvmord. Derfor kommer det noe mer i tillegg: den aktive lydighet,

forts. neste side ➔

- - Ska detta bli lov lyt nok vi sitte heime, kjære.

Stein Jarving:
SYVSTJERNEN

Science Fiction
Kriminal Roman
Fra Fremtiden

Handlingen foregår i høyt tempo en uke i februar 1982, hvor den ikkevoldelige aksjonsgruppa Syvstjernen blir konfrontert med et tungt bevæpnet politi.

Stein Jarving – kjent fra kollektivbevegelsen og fra flere tidligere bøker – kommer her med sin første roman.

Boka er 1. akt i en roman-trilogi.

Kjøp den hos Narvesen, i nærmeste bokhandel eller bokcafe, eller bestil den direkte fra forlaget:

FUTURUM FORLAG
Hjelmsgt. 3 – Oslo 3

Øbs!

Våre danske/svenske lesere oppfordres særlig til å holde brevkontakt med Årstedene.

Avis i elefantformat

Tor Gabrielsen - Avis 1980's redaktør i arbeide. Er han igang med neste nr. av avisa?

Avis 1980 heter en fascinerende nyskaping innen avisverden, en ukeavis med Tor Gabrielsen som redaktør og utgiver. Jeg var iøvrig innom redaktørens kontor i Oslo ifjor og fikk en prat. Han gjorde et positivt inntrykk: hadde sannsynligvis sitt eget hode på skuldrene. Avisen er hittil kommet i 7 nummer - men det siste kom i fjor sommer. - Hvor er nr. 8? Hva er skjedd? Er det stopp? Jeg vet ikke. I så fall er det beklagelig. Det var med overraskelse jeg så de første nummer utkomme, i elefantformat, velegnet for kjøkkenbordet, med et innhold og en holdning som fikk meg til å stusse. Et hyggelig, nokså personlig preg over den og temmelig ulik alle våre dagsaviser, men likevel lagt opp etter samme standard i det ytre når en bortser fra formatet. En litt underfundig avis; hvor redaktøren f.eks. innrømmer at han forsøker å unngå bilder av menn med slips, og at formålet er å forsøke å skape en trivelig arbeidsplass for seg selv, og for andre. «Avhengig av lesarar og skribentar - elles uavhengig av det meste» står som motto. Blant de faste bidragsytere legger en merke til forfatteren Reidar Jensen (kjent for sine science fiction-bøker med noveller).

utsoningen: døden og oppstandelsen, selve gjenopprettelsen av syndeskaden: *Gudsbildets gjenskapelse*. Kan vår synd vendes til et gode, oppheves Guds vrede. Den synd Kristus har båret, er synden som *skade*, og straffen er Guds *påførte straff*. Synden som ond vilje har ikke Kristus båret, og kan heller ikke bære, fordi han da selv måtte ha *blitt til synd*. Selvstraffen er enda ikke bragt til opphør, og hvorfor ikke? Det er bare den synd som er *begått*, som Kristus har sonet, ikke den vi har i sinne å begå. Med andre ord: synd som present ond vilje, kan – så lenge den fastholdes – ikke sones, fordi det er umulig å ta bort synden fra en som fritt vil beholde den. Kan man ikke ta synden bort, kan man heller ikke ta bort straffen. Kristi forsoning gir oss *mulighet for forløsning*, gjenfødelse. Forsoningen innebærer en *mulighet*, men det er den *fri* oppgivelse av synden som present ond vilje som gjør forsoningen til *virkelighet* også for det enkelte menneske. Det er her

troens nødvendighet kommer inn, troen som en *betingelse* for frelsen: «Troen er nemlig intet Andet end en Opgivelse av Egenwillien og Gjenstridigheden». Ved sin død og oppstandelse har Kristus vist Gud sin absolute, hensynsløse lydighet – han har bekreftet seg selv i lydighet uten å gi tapt og brutt igjennom til en ny, høyere og uendelig fruktbar tilværelsesform som menneske.

Forkynnelsen

En av de viktigste årsaker til at forkynnelsen forfeiler sitt mål, er, sier Horn, at man har en uklar forståelse av hva kristendommens sentrale budskap egentlig går ut på. Den kristne tro trenger derfor til å gjennomtenkes på ny. Kirken trenger til en fremstilling av kristendommen, hvor den viser seg i sitt *hellige alvor* og i sin *sunne naturlighet og menneskelighet*.

Forskjellen mellom Gud og mennesket er den, sier Horn, at «Gud raader over al Virkelighed, medens Mennesket ikke raa-

der over noget andet Virkeligt end sin egen Villie».

Men la oss her avslutte dette lille gløtt inn i en side av Horns så frimodige forfatterskap; bredden av hans skrifter vil jeg ikke forsøke å si noe om, han skrev om alt «mellom» himmel og jord. For Horn var Gud noe mennesket kan *oppleve*, virkelig kan erfare og erkjenne, og Kristus en sann kraft. Men troen og tilliten kreves. Vi er gitt muligheten til å virkeliggjøre Gudsriket, i vårt hjerte og i vår kultur; til virkelig å kunne foredle vår og Guds hele natur. I sitt liv var han ellers forankret i sitt virke som kirkeprest, på ingen måte noen opprører. Men dypest sett en reformator som i dag, som dengang, har svært meget å si. Det han ville var en dypere forståelse av mennesket, natur, religion, kultur og alt som for mennesket og samfunnet er viktig. La derfor hans ord oppleve å se dagens lys. Apropos «oppleve»: Det er interessant å se hva «Norsk Riksmålsordbok» skriver under ordet *opplevelse*: E.F.B.

I første nummers leder (16. mars 1980) står følgende: «Alle aviser i Norge, skal ha eit program, ei målsetjing. Det er det dårleg stelt med i denne avisa. Rett nok skal vi skrive leiarar på denne plassen og ta standpunkt til saker og ting, men på eit generelt spørsmål om kva «1980» står for, vil vi ha dei største vanskar med å svare, ja vi **kan** kort og godt ikkje svare på det, anna enn seie at «1980» står for det kvart einskilt nummer inneheld. Analyserer ein stoffet i dette første nummeret, kan ein kanskje finne ut at haldningane som kjem fram i «1980» er dei og dei. Analyserer ein eit seinare nummer, kan ein kanskje finne ut noko anna.

PRESSEHISTORIE

Går Avis 1980, er det pressehistorie i Noreg. Korkje meir eller mindre. Utan Fader Stat, uten «velviljuge» særinteresser, utan eksentriske millionærar eller annan økonomisk stønad frå noko hald, utan fem øre i investeringar, ligg denne avisa føre - denne veka, om 14 dagar og så kvar veke frametter.

Korleis det let seg gjøre? Eit snilt trykkeri, det veit vi frå mange års røynsle, men pengane dei treng, skal dei få. Ein del idealisme er det kanskje i dette, men det er og forretning - elles går det ikkje.

Det er berre ein måte å få det til på: Å skaffe nok tingarar. Fem tusen i løpet av dette året, så går det, på minimumsbudsjett. Ti tusen, så blir det ei skikkelig avis med rimelege vilkår for dei som då skal arbeide her. Det svarar til minimum 125, maksimum 240, abonnentar pr. veke i snitt. Skal det gå, må du tinge avisa og du må sende oss namn og adresser på folk du meiner vil ha interesse av produktet (gjærne folk vi kan helse frå deg). Kjdebrev-metoden er marknadsføringsprinsippet vårt. Det er einaste måten det kan la seg gjere på. Det er eigenleg så lite som skal til. Ver med på å skape norsk pressehistorie!»

Det første jeg legger merke til når jeg åpner en avis jeg ikke har sett før er alltid sportsidene, og dem var det ingen av i Avis 1980 (på et selvfølgelig vis) - helt i min smak. I Portugal har man egne aviser for sport, og ikke sprøstoff i dagsavisene. Sånn burde det vært i Norge også med alle aviser som gjør krav på å bli tatt alvorlig! Men som vi vet så er det fattigslig stelt med kvaliteten på norske aviser, de fleste er lugubre talerør for høyre-venstre politikk - svart/kvit-tenkning. Deres lesere skal underholdes - ikke tenke. Ikke så å forstå at jeg er motstander av real aktivitet, men . . . det burde la seg forstå hva jeg mener.

Men Avis 1980 ser/så ut til å kunne brøyte frem for noe originalt og nytt. En bedre holdning. Da spør det hvordan denne avisa blir mottatt, om vi er mange nok til å holde den levende. Og om den har overlevd startfasen?? Uansett, så har den uten tvil alt skapt pressehistorie! Noe de årvåkne har lagt merke til.

Reidar Kråke

Hvem kan gjeste Herrens hus?

En Davids-salme (fra Salmenes bok, 15, i GT)

Herre, hvem kan gjeste ditt telt, hvem får bo på ditt hellige fjell?

Den som gjør rett
og er hel i sin ferd
og ærlig i tanke og tale
som ikke bruker sin tunge
til sladder,
ikke gjør ondt mot sin neste
og ikke vanærer sin frende,
som ser med forakt
på den som er forkastet,
men hedrer dem
som frykter Herren,
som holder den ed
han har sverget,
selv om de skader ham selv,
som ikke tar renter
når han låner ut penger,
og ikke tar imot bestikkelser
til skade for en som er uskyldig.

Den som lever slik,
skal aldri røkkes.

Ufødt et sted

polisen vokter
ved mitt øre
køllet englene ned
en brakende stillhet
ikke som visdommens fylde
og hva visste vel jeg!
men en slapp forbi!
en flokk diabolitos
gned ufyselig
rompene sine
mot dagens avis
i den svale vinden
kunne jeg være eimen
fra lortklattene
solen i en appelsin kunne jeg se
åpenbares
ja blomstens jordsøkende stilk
i en vase
stillhetens ruvende hymne
drømmenes lengsel
og stenens hemmelige tanke
det uendelig lille og stille
i fuglens ufødte sang
alt kunne jeg høre og se
som ennå er ufødt et sted

Reidar Kråke

Horn er visstnok den i Norge som først har brukt ordet!

ved Rune L. Hansen

Gyldne morgener

Gyldne morgener i sjelens verden, tanker som hvite måker under himlen i ubesværtet flukt - til det håp står vi opp hver dag.

Og det ligger til deg å virkeliggjøre det, det ligger ikke i «været».

Alf Larsen

Nytt nummer

Arken

Tidsskrift for ny kultur

Kan vi være mennesker i atomalderen?

Fåes i Narvesen,
Bokhandlere og bokkaféer
eller direkte fra

ARKEN
Postboks 2547 Kronstad
5000 Bergen

Motto:

Men ved midnatt skjedde anskrik.

Matt. 25,6.

Dette skal sies; så la det da være sagt.

Dette skal sies; jeg forplikter ingen til å gjøre derefter, dertil har jeg ikke myndighet. Men ved å ha hørt det er du gjort ansvarlig og må nu på eget ansvar handle som du mener å kunne forsvare det for Gud. Kanskje skal en høre slik, at han gjør hva jeg sier, en annen slik at han forstår det som Gud velbehageligt, mener å vise Gud en dyrkelse ved å delta i å løfte et skrik mot meg: ingen av delene vedkommer meg; meg vedkommer kun, at det skal sies.

Dette skal sies; så la det da være sagt:

Hvem du enn er, hvilket liv for resten, min venn, – ved (hvis du ellers deltar i den) å la være å delta i den offentlige Gudsdyrkelse, som den nu er (med påstand på å være det Nye Testamentes kristendom) har du bestandig en og en stor skyld mindre, du deltar ikke i å holde Gud for narr ved kalle det Nye Testamentes kristendom, hva der ikke er det Nye Testamentes kristendom.

Hermed – ja, o Gud, skje nu hva din vilje er, uendelige kjærlighet! – hermed har jeg talt. Skulle en tvetydig klokskap, som best vet med seg selv sammenhengen, finne det klokest, om mulig, å late som ingenting: jeg har dog talt – og det bestående dog kanskje tapt; thi man kan også tape ved å tie, især når forholdet er som det er, at ikke få vet mere eller mindre tydelig hva jeg vet, kun at ingen vil si det; thi når så er, behøves blott én, et offer, en til å si det – og nu er det sagt.

Søren Kierkegaard

Des. 1854.

Årstidene har fått en kort redegjørelse om Alternativt Parti og hva meningen er, fra initiativtager (og vår medarbeider) Rune L. Hansen. Vi lar det hele tale for seg selv:

Hva er «Alternativt Parti»?

Skal jeg presentere AP trengs egentlig et helt lite hefte eller en folder, og det er nettopp idéen. Men ennå er et slikt hefte ikke skrevet. Hvorfor ikke?

Et slikt hefte er ment å kunne orientere og presentere AP for folk, derfor bør det også være såpass fylldig at det besvarer de umiddelbare og viktigste spørsmål en leser finner på å stille seg selv om han eller hun er interessert.

For å gjøre det hele oversiktlig var tanken slik: Å dele «samfunnsprogrammet» eller heftet ad i to hoveddeler. Først en kort presentasjon (som Årstidene trykker i dette nr.), som både sier det meste og som står som en innledning til den annen og mere løselige hoveddel som utdyper nærmere alt etter som det finnes nødvendig. Begge hoveddelene må stadig stå åpne for bedre forståelse og perspektiver, derfor også selve presentasjonen om den må endres eller gjøres bedre. Tilsammen slik:

Første hoveddel (som er den du ser på neste side): Presentasjonen.

Annen hoveddel (som ennå ikke er skrevet): Utdypelse av emner og ting ifra presentasjonen alt etter som det er ønskelig. Erfaringer og forståelse som vi har som sammenfattes lettforståelig og presist oppsatt (dvs. mere forklarende), f.eks. punktvis. Under punktene kan enkelte emner utdypes for å unngå at første hoveddelen, altså selve presentasjonen, blir for lang.

Hvem avgjør hva som skal stå i «samfunnsprogrammet»?

- Ikke noe flertall eller system etc.: men enhver som arbeider for å fremme målene som går frem av presentasjonen er slik bidragsyter i så måte.

Hva er vitsen med AP? Hva kan AP brukes til?

Etter min mening et interessant spørsmål, som kanskje har flere gode svar. Mitt forslag til å begynne med er, å få offentlig godkjent et «politisk» parti rundt AP. Hvorfor? - Ja, hvorfor ikke? Hva jeg her fremsetter er ett enkelt konkret forslag, men gode idéer kan sikkert unnfange flere....

Rune L. Hansen

Alf Larsen i Babylon

Jeg har ofte fornemmelsen av at jeg befinner meg i en ren skyggeverden, når jeg går her på jorden blandt menneskene og især i byene. Jeg synes jeg kan forstå en blomst, et tre, havet, skyene, ja til og med stenene. Men overfor et betongbygg eller en bil står min forstand stille. Dette er ikke sant! Jeg tror heller ikke på dem, disse utrolig dumme mennesker som ikke fatter annet enn dette! De må være av samme art som disse ting: døde, mekaniske, trukket opp av en fremmed hånd, ikke bevegbare i seg selv. De har også allesammen et sært spøkelsesaktig useende, og hva de sier lyder omtrent som motorsurr; noen mening har det ikke, jeg kan iallfall ikke begripe det, og ikke gjøre meg forståelig for dem.

Hades, tenker jeg, og føler meg som Dante ved Vergils hånd.

Alf Larsen

ALTERNATIVT PARTI

«Samfunnsprogram» - ikke partiprogram:

Kultur er å handle utfra forståelse og visdom, gir rom for det skapende i oss, til virkeliggjøring av det beste i den enkelte. Men søker å begrense de frie krefter som virker ødeleggende inn på samfunnet - ikke ved fordommer og vold, men ved innsikt og fred. Det gode i mennesket er den eneste byggesten som kan skape kultur i samfunnet og foredle vår natur. Halvløsninger og kompromiss er som oftest skadelige. Vi vil orientere oss hele tiden imot det vi med sikkerhet vet er godt, bort fra det som skader og trygt kan gjøres bedre. Vi ønsker en organisk kultur med utgangspunkt i det menneskelige, til beste for alle og enhver og uten å forstyrre og forurense vår natur. Vi vil orientere oss mot en organisering av samfunnet som på alle måter er menneskelig, menneskevennlig, i pakt med naturen og forståelig for oss på alle plan.

Nyorientering

Vi arbeider for alternativer og nye idéer, av ovenfor nevnte grunner. Frem for de gode, «myke», grønne og åndelige verdier - de varige verdier. For at sann kultur, helse og harmoni skal bre seg i vårt samfunn må nyorientering, alternativer og idéer fremmes. Ikke voldtekt, fortielse og makt.

* * *

Hva er mere naturlig enn at all kulturutvikling bør skje i pakt med tilværelsens hovereregeler. Å bryte dem vil si å underminere vårt grunnlag. Ved fremme av perspektiver vil en se at disse kan skjematisk sies å være av trefoldig art: åndslovene, naturlovene og tankelovene. Ikke sant? Innenfor disse vår virkelighets tre aspekter må vi fremme virkelig kultur. I den indre såvel som den ytre side av vårt øye. Her hjelper ikke med usunn politikk.

* * *

Vi ser det som en naturlig oppgave å fremme forståelse for den Gud som Kristus forkynte. Det vil si: en oppriktig og grunnleggende respekt for mennesket, Moder Jord og Fader Vår.

Sammenfatting

Jesus skrev intet partiprogram, han skrev kun i sanden. Vi har heller ikke noe slikt program, men enkelte ting kan og bør likevel presiseres, som f.eks.: (*Se mere utfyllende derom innunder de enkelte punkter - annen hoveddel - i vårt «samfunnsprogram»*):

Menneske- og naturfiendlig industri, vitenskap etc, bør helt og holdent unngås. Vi går fortrinnsvis inn for kultiverende små- og hjemmeindustri. Nyttiggjøring av naturen ved fordeling i pakt med hele naturen, ikke forgiftning og forurensning av noe slag. Vårt mål er et desentralisert samfunn. Selvberging og selvforsyning vil således også bli lagt vekt på. I den kristne ånd slik den absolutt er ment støtter vi opp om ikke-vold og sivil ulydighet når dette er påkrevd. Menneskets iboende og omkringliggende natur kan slik beskyttes, vernes og taes vare på. Kjærlighet og rettferdighet må få opplyse vår forståelse - vår oppgave er å forsøke å yte dette på alle livets områder.

Alternativt parti

Alternativt parti vil ikke søke å gjennomføre noen eller noe politisk program i vanlig forstand. Hva vi forsøker er å samle erfaringer og forståelse, oppstille dette, sammenfatte og presentere kortfattet, oversiktlig og greit. Og så et åpent udogmatisk arbeide for å oppnå positive resultater i dette.

Alternativt parti har ikke politikk, ideologi eller valgkamp som formål. Men vil spre informasjon og opplysning, arbeide for nyorientering, forståelse og enighet - fred og trivsel i samfunnet.

* * *

Beste hilsener

Murveggenes poesi

av Billy Swansea

Hvis noen spør meg hva det første jeg of-fentliggjorde som forfatter var, så vil jeg med stolthet svare: at jeg debuterte på en murvegg. Det er ingen skam å ha sin poetiske fortid på betong. Ikke når man er født i Trondhjem. Slett ikke. Du kan komme til Trondhjem en helt alminnelig høstdag, eller når som helst på året. Løsrevne ord fra byens dagsaviser blarfrer i vinden og legger seg som brosten med eksos utover gatene og i luften. Du får en kule i hjertet og øynene fulle av arvesynd. Neseborene blir naturligvis proppet med svart møkk. Men det hjelper å snyte seg innendørs. Gatene, husene, institusjonene og hva det alt kalles er et storslagent, opprivende system av tanker og følelser, og sett ovenfra ser det hele ut som en himmelstormende, men dog i naturen beliggende, labyrinth. Å rusle rundt i dette Babylon er en opplevelse. Som alt annet i virkeligheten er en opplevelse. Ja, jeg sier det like ut: det er skjøgen Babylon, slik hun er beskrevet!

Som du rusler der kan du også få øye på noe, i avkroker, likesom en art av spiren eller kimen til samvittighet, bortgjemt på et plankegjerde, en fengselsmur eller en gravstøtte du finner på en kirkegård, eller i en bakgate midt i skjøgens mekanisk, begjærlig pulserende hjerte og årenett. Det kan inntreffe at du med ett opplever et poetisk øyeblikk, blir stående ansikt mot vegg med det, og at du føler innerst inne i deg selv: i samvittigheten har Gud fått øye på meg, og nu er det

gjort meg umulig å glemme at dette øye ser meg. Det, at Gud så på meg, gjorde at jeg måtte se og må se på Gud. Nøyaktig dette var det en danske opplevde da han var her på besøk (Søren Kierkegaard). Men kanskje snur du deg for å gå videre, inn i dette som man kaller for hverdagen. Ikke før du vet ordet av det, så er den der igjen, skriften på veggen, som et irritasjonsmoment – med all sin slagkraft, nesten som et slag i ansiktet. Du trøster deg selv og sier at det er da bare bokstaver. Alfa og Omega. Hva er det det står på denne veggen? «All makt til anelsen». Den vil du vel dog ikke gi den minste makt, denne *anelsen!* sikkert noe foraktelig noe. Det er jo bare slagord, som ungdommen skriver, helst barn kanskje. Hva var det det stod på den veggen du så forleden dag? «Lidelsen er vårt proletariat» ... var det ikke det det stod ... du trodde nå helst at det var arbeiderklassen eller noe som var vårt proletariat, det er jo det de sier disse -ismene ... og en annen vegg du syns å huske? «Vår mentalitet er vår skjebne»; det var det. Og der borte: «Stillheten ser deg». Det er bare toskeskap, det hele!

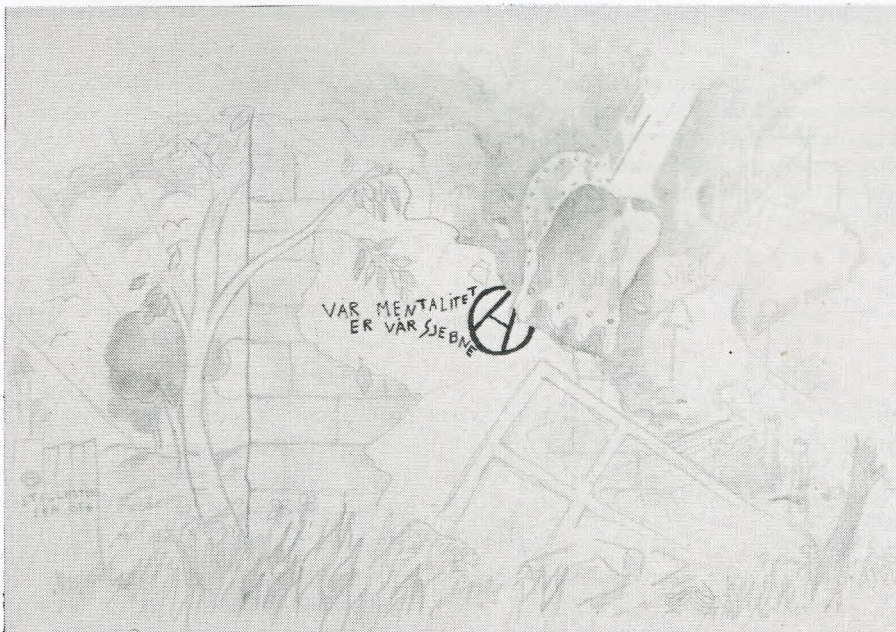
Ja, men for forfatteren så har det en viss betydning, hvem han/hun nå enn måtte være. Umake seg slik! Kan jo bli arrestert og bøtelagt av politiet. Kan det bli honorar ut av slik skrijving? Det er da ikke mere enn et par år siden det ble tatt noen, her i Trondhjem. Det ble vel en kostbar fornøyelse kan jeg tenke meg, særs upo-

pulær er jo denslags skrijving, og ikke tjener den noen politisk retning heller. Men jeg medgir altså at jeg selv har vært ute; det var nok for å gjøre min plikt, ja, jeg ble litt grepet av denne samvittigheten, falt pladask for en slik uegennyttig og handlekraftig, usynlig «forfatter», måtte nesten gjøre noe, selvom det var «ulovlig» og strengt tatt kanskje litt komisk. Det går jo an å reise fra byen hvis man ikke liker seg i den, til Milk Wood foreksempel. Det var ikke så mye jeg skrev, kun en A med ring rundt, Alfa og Omega, så kan folk legge hva de vil i dette, tenkte jeg, hele alfabetet om de vil; for meg var det mest en poetisk ytring, jeg fant ikke på noe mere å skrive akkurat da og nå har jeg sagt mitt, tenkte jeg. For det ligger en viss glede i engang å kunne ånde absolutt fritt. Det er ellers ingen større mulighet for slikt her i Babylon. Åpne veggtavler for hvermann finnes ikke i byens midte. Når man snakker i Babylon skal man slik det blir anbefalt, smigre og smiske. Joda, jeg er stolt, for jeg sa hva jeg hadde på hjertet, uten forbehold. Man kan jo ikke regne med å få snakke i radioen heller, og det ville ikke ha blitt det samme. Nå er jeg opptatt av andre uttrykksmåter, men jeg ser at det ligger kraft og saft i *skriften på veggen*, uten tvil. Verdien ligger ubetvilsomt på et langt høyere nivå enn simpel reklame og ideologi.

Akademikerne har gitt dette fenomenet et eget fagnavn. De kaller det *grafitti*. Uten at jeg skal forsøke å utlegge dette nyskapte ordet i akademiske vendinger. For meg er det skrifter på veggen, som vidner om poetisk bevegelse; eller om bablende babelske hoder når det er snakk om «slagord», slike politiske knoterier og fraser. I begge tilfeller sier den noe om livet i Babylon, noe om dets samvittighet og om forvirringen. Skjøgen selv kan man lese som en åpen bok når man skuer nærmere på fasaden, da ser man, for det første at hun er meget stygg, for det annet at hun er gammel av dage.

Noe uhøytidelig og nytt som har sett dagens lys i Trondhjem i det siste er en frisinnert og åpen organisering ved navn *Trondhjem Blåse & Grafitti-ensemble* (TBG). Representanter derfra har faktisk også vært med i et lite radioprogram på NRK. Noen har kanskje sett og hørt dem.

Jeg var å reiste ifjor – Madrid i Spania og Tanger i Maroco. I Madrid var det mye grafitti over hele byen, både skrift og tegninger. Endel god fantasi og poesi, mye «anarko-feministiske» skriverier og død-

fødte fraser undertegnet CNT. «Politiet myrder» var imidlertid noe som gikk igjen overalt i Madrid. I Tanger var det ikke særlig mye å finne, men etpar steder fikk jeg øye på «Allah er stor!» (Allah d.v.s. Gud) skrevet på arabisk! Og nede på strandpromenaden der fant jeg en enslig og meget overraskende anarkist-A, rød og påmalt en husvegg. Er det andre som har merket seg slike ting og har rapporter å gi?

Jeg kan fortelle hvorfra det bevingede ord *skriften på veggen* egentlig stammer. Det står fortalt i Bibelen (Dan., kap. 5). Der beskrives et gjestebud som ble holdt av kong Belsasar i Babylon. Festen ble tilsynelatende holdt for å vise all den prakt og glans som kongeriket kunne oppvise, men i virkeligheten brukte Belsasar den som en mulighet til å vise sin egen storhet. Det var en fest hvor tusener av de fremste menn og kvinner i riket var tilstede. Men ved denne anledning så fant de på at de skulle vanhellige de karene som var tatt fra Templet i Jerusalem ved å bruke dem til uverdige formål: De drakk vin av dem, og de skålte for sine avguder av tre og sten, sølv og gull. Materialismen og alle skjøgens begjær bugnet. Plutselig kom fingrer av en menneskehånd til syne og skrev på veggen den dom som Gud uttalte over Babylon. «MENE, MENE, TEKEL, UFARIN», skrev hånden. Det berettes at da kongen så dette «ble han blek i ansiktet, og hans tanker skremte ham. Han ble veik i hoftene og skalv i knærne. Kongen ropte høyt at de skulle hente åndemanerne, stjernetyderne og tegntyderne». Bare profeten Daniel kunne tyde skriften for kongen, og sa noe slikt: Dine dager er talte, du er blitt veiet på en vekt-skål, og funnet for lett, delt er ditt kongedømme og gitt til mederne og perserne. Natten etter gjestebudet ble Belsasar drept.

Fehoder tramper inn hvor engler nødig trår. Men var det likevel en engel som skrev på veggen i Babylon?

Billy Swansea

fra s. 49, Stevie Wonder i biologiens . . .

For en gammel hippie varmer det også om hjertet at ei låt har fått titelen «Power Flower» – og at den har en tekst som burde uroe alle jordbundne skeptikere som nekter å løfte ansiktet mot universets uendelighet av liv, og derfor heller ikke kan se kosmos speile seg i hver blomst og hvert tre. «Du får aldri se det du nekter å se, krafta i synet er troen», som Stevie uttrykker det.

Hva mere kan jeg si? Stevie spiller de fleste instrumentene, kanskje litt mye

elektronikk, men også elektronikken kan være følsom. Og følelsene er ekte nok. Bravo, Stevie! måtte mange høre og forstå!

ola aytal

JORDBRUKS- OG NATURPRODUKTER A.L

BIOLOGISK- DYNAMISKE MATVARER

**Grønnsaker
Komprodukter
Frukt
Krydder**

**Poteter
Safter
Urtetée
Brød og kjeks**

SAMT...

**Naturlig kosmetikk
Trekammer**

**Miljøvennlige vaskemidler
Litteratur**

. . . disse varegruppene og en hel del flere finnes i Heliosbutikkene. Be om komplett vareliste!

Oslo: **Universitetsgt. 20, tlf. (02) 33 08 66**
Wilhelmsgt. 8, (ved Bislet) tlf. (02) 69 15 86
Kirkegårdsgt. 16, (ved Trondheimsvn.) tlf. (02) 37 81 71

Bergen: **Fosswinkelgt. 9, tlf. (05) 24 70 20**

Haugesund: **Sørhauggt. 88.**

Trondheim: **Bispegt. 8, tlf. (075) 282 50**

Kontor og engroslager: **Theresesgt. 31, - Oslo 3, tlf. (02) 11 35 03 - 69 37 59**

Demeter-merket
er garantien
for biologisk
dynamisk dyrkning

Helios er norsk distribusjonssenter for biologisk-dynamiske matvarer.

En prat på Kilden

Reidar Kråke har vært på KILDEN i Trondhjem og hatt en prat med Jan Erik Iversen, den ene av de to initiativtagere og hovedansvarlige til dette spisestedet. Deres virke er videre enn kun å være et spisetilbud ...

RK: Hva er Kilden?
JEI: Det er det første og eneste vegetariske spisested i Midt-Norge. Vi begynte som alternativ bokhandel i Innherredsveien 17, senere flyttet vi hit for å komme mere sentralt og for å utvide til også å omfatte det vi mener med Kilden. Vi innså at behovet for åndelig føde og sjelelig næring går på flere plan, stikker dypere. Det er på tide med et skikkelig ernæringstilbud i Trondhjem, nettopp på et sted som dette – i store, lyse trivelige lokaler. Her er plass til samvær av forskjellig art; kurser, foredrag og diverse kulturelt.
RK: Ja, det er trivelig her. Hva kan du si om den kulturelle aktivitet her nede?
JEI: Vi arrangerer f.eks. «Kildenkvelden». Det vil si forum for nye idéer – strømninger som er viktig i tiden; i en sosial sammenheng isteden for et vanlig intellektuelt forum som ikke byr på slike eksponeringsmuligheter. Her kan publikum komme med idéer i forskjellig form og være med på å utforme Kildenkvalder, på den måten bidra til at det som mangler av kulturelle muligheter og forståelse ellers kan realiseres. – Vi har f.eks. inntil nå hatt tre Kildenkvalder. Den første hadde «Heksetro og trolldomskunst i Norge» som tema og emne; det dreide seg om forskjellige tradisjoner innen folkemedisin. Så har vi hatt to Kildenkvalder om utnyttelse av planter og urter til mat, drikke og medisin. Vi er sterkt opptatt av kunnskaper om hvordan utnytte naturen (i dårlige tider, som sannsynligvis vil komme; det må vi regne med) – slik kunnskap er i det hele viktig for å over-

leve.
RK: Du mener det er berettiget å snakke om dårlige tider nå i vårt velferdssamfunn?
JEI: Ja, de dårlige tider står på lur rett rundt hjørnet. Jeg er ingen dommedagsprofet, men historien viser at den sier det samme. Et av våre mål må være å gjøre folk ikke så avhengig av den sentraliserte matvareforsyning.
RK: Folk flest vet kanskje knapt hvor maten de kjøper i supermarkedene kommer ifra?
JEI: Jeg kan nevne et illustrerende eksempel: Om Neslés fabrikk plutselig ble nedlagt – tenk på alt skral som da ville komme! Kilden motarbeider den voldsomme fremmedgjøringa når det gjelder ernæring. Kunnskap om hva de forskjellige vekster i naturen inneholder, hvordan de virker og bør benyttes, det kan faktisk utvikle folks bevissthet generelt. Jeg vil våge å påstå at det kan forandre meget. – Det som serveres på Kilden kan bidra til å vise folk utnyttelsen av grønnsaker, som alle egentlig kan dyrke selv.
RK: Du mener kanskje også at alle burde dyrke grønnsaker?
JEI: I allfall alle som åpenbart har mulighet til det.
RK: Er det noen særlig måte grønnsakene som serveres her dyrkes på?
JEI: Vi bestreber oss på i størst mulig grad å servere biologisk og biodynamisk dyrket mat.
RK: Hva betyr det?
JEI: Kort sagt; biologisk vil si at en ikke bruker kjemiske sprøyte-

midler – mens biodynamisk har basis i det samme som biologisk, men at en også tar hensyn til vekstsyklusen i naturen, planetenes innflyelse f.eks., ved hjelp av en såkalender. En såkalender viser oss gunstige sätider etc. En slik såkalender blir utarbeidet for hvert år av kyndige folk og kan og bør forsåvidt anskaffes av alle. – I og med det her så beveger vi oss inn på jordbrukspolitikk. Vi ser på det som svært viktig å fremme samarbeidet mellom produsent og forbruker.
RK: Nettopp. Hva med leveransene hit til Kilden?
JEI: Det ser ut til å gå bra. Problemet er at det ennå er få som dyrker biologisk, og iallfall biodynamisk. Det pågår et stadig arbeide for å stimulere dette forhold. Det hjelper lite om folk kan lese om hva som er riktig å spise, hvis en ikke kan få kjøpt det. Jeg vil oppfordre produsenter og også potensielle produsenter til å ta kontakt med Manu Mu/Kilden, det er vi takknemlige for.
RK: Hvordan er folks reaksjon på maten de får servert?
JEI: Det er allslags folk som kommer – de blir positivt over-

rasket over hvor delikat og smakfullt grønnsaker kan tilberedes, selv de mest skeptiske. Det er såvisst håp om at nordmenn kommer over mors kjøttkake-komplekset.
RK: Er det meningen at vi bare skal spise grønnsaker?
JEI: Hva vi forsøker, er å få folk til å legge om sine kostvaner. Kjøttspisingen er en av årsakene til sulten i verden, som vi jo vet. Arealer og energi som idag brukes til kjøttproduksjon kunne gi flerdobbelte med tilsvarende og mere riktig plantekost, som ernæringsmessig er bedre. Dette ville dessuten bringe sivilisasjonssykdommene kraftig på retur. Det er en utrolig mengde sivilisasjonssykdommer som bunner i kosthold som årsak.
RK: Teen smakte virkelig! Hva er det?
JEI: Det er salvie-te. Folk bør advares mot apotekenes urter; som gjerne sprøytes fra fly over homogene vekstkulturer, prepareres feil, er for gamle, i det hele tatt ofest av dårlig kvalitet.
RK: Men her kan en få en god

forts. neste side ...

Kilde, Seb. Münster, 1615

kopp te, drikke og god mat. Det er sikkert. De gulrotkaken jeg spiste isted – jeg skulle gjerne hatt oppskriften! Nam-nam, aldri smakt bedre bakverk. – Dere har bilder på veggene ...

JEI:
Det er vårt galleri. Vi har en

jury som velger utstillinger og har lang kø på interesserte, både kjente og ukjente kunstnere som ønsker stille ut.

RK:
Noen tekniske data?

JEI:
Manu Mu startet som sådan våren 1979, mens Kilden kom til og åpnet i juli 1980. Her har vi nå spisestedet som holder åpent hver dag, også på kveldstid, og annen aktivitet som inngår i det hele, dessuten bokhandelen som også har klær, enkelte urtepreparater m.m.

RK:
Det hele lever i beste velgående, eller?

JEI:

Både og. Økonomien er ikke den sterkeste, men inspirasjonen levende og livskraftig til å utvikle videre. Foretaget er nå aksjeselskap, er i den forbindelse interessert i kontakt med aksjonærer. Vårt mål er etter hvert å omgjøre til andelslag eller stiftelse. Vår tanke er også å sette igang alternativ bankvirksomhet hvor grunnlaget byr på finansieringskilder for den nye tids kultur. Det er av største betydning at alternative virksomheter også samarbeider økonomisk.

RK:
Stedet byr på frisk sjøluft ved kanalens fiskebåthavn, tvers over for jernbanestasjonen...

JEI:
Ja, alle er velkommen til et inspirerende måltid i Fjordgt. 60. Som et svar på ditt første spørsmål: Kilden vil være et utgangspunkt, med levende kildevann, d.v.s. utvikling.

RK:
En nydelig oase; etter hvert forhåpentligvis en enda mere pulserende livskraft i en riktige kultur ...

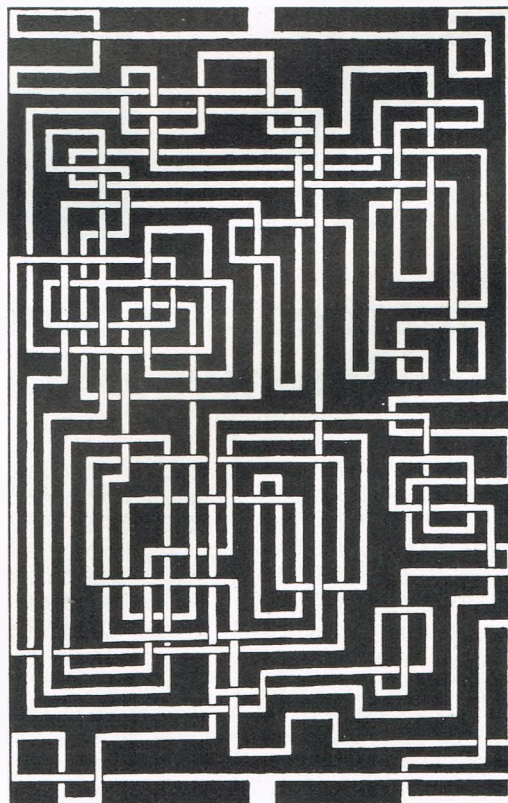

LEK & GRUBLERIER

LABYRINTEN

Finn den korteste veien som fører fra øverst til nederst gjennom labyrinten! Kun for moro skyld.

Bla om >>

«...lek & grublerier

FARVE-
LEGG

Det Fagerbergske problem - terningens mysterium

For en del år siden besøkte jeg i Provence av og til et av de Sannsynlighetens Templer som her og der på kloden kan være nesten like så prektig utstyrt som en kirke og som kan ha et publikum som hungre nesten like mye etter frelse, selv om frelsen kanskje er av mer jordisk enn av himmelsk art. Jeg gikk dit en og annen kveld, av og til om ettermiddagen. Luften var ladet av spenning; sedler, kort og merker byttet eiere, croupierne messet som prester de formularene det tilkom dem å uttale, og den lille elfenbenskula i porfyrskåla løp rundt og rundt, saknet farten, nølte som en liten redd mus og smatt til slutt inn i en bås, rød eller svart. Vekslingen mellom fargene var mer regelmessig om ettermiddagene, forekom det

meg, før lokalene ennå var fylt av mennesker og nervøsitet. Det var en illusjon, antar jeg. En kveld full av trengsler, utålmodighet og tobakksrøyk noterte jeg meg at kula havnet på rødt 14 ganger på rad, verdensrekorden skal tilhøre en kule i Monte Carlo, som en gang «valgte» samme farge 29 eller 33 ganger etter hverandre.

Mine egne beskjedne innsatser plasserte jeg etter prinsippet at jo nærmere kula kom det hittil eksemplifiserte «taket» med 33 ganger i rekkefølge på samme farge, desto mer sannsynlig måtte det være at den neste gang skulle havne på motsatt farge. Resonnementet ser ut til å være galt - jeg har aldri forstått hvorfor - og noen sikre praktiske resultater gav det

i alle fall ikke.

En croupier forklarte at hver kveld er det en av fargene som står for tur. Det var han spilleteori.

Men over fra ruletten til terningen. Jeg tar to terninger, en svart og en gul, og kaster dem 1200 ganger, begge terningene i samme kast. Det høyest mulige poengtall pr. terning skulle være 7200 (6 x 1200), det laveste 1200 (1 x 1200). Middeltallet av dette er 4200. Mine terninger holder seg nær opp til middeltallet: den svarte terningen gir 4188 poeng, den gule 4801. I begge tilfellene altså et ubetydelig avvik fra idealtallet. Ellers forekom ikke noe annet merkelig under kastingen, bortsett fra at jeg en gang fikk seks toere i rekkefølge.

Både terningspillet, ruletten og mynten har sin gåte og sin filosofi. En forfatter som også er sivilingeniør, Svein Fagerberg, har i en liten betraktning festet oppmerksomheten ved den:

«Tärningen skall kastas, men vad blir resultatet? Det kan man inte veta på förhand. Om tärningsmakaren har gjort sitt arbete utan fusk, har alla seks sidorna like stor chans att komma upp.

Men kan man ändå inte veta något? Om till exempel sexan kommit upp tre gånger i följd, är det inte då i det närmaste otroligt att också det fjärde kastet blir en sexa? Visst inte. Tärningen har inget minne, den fjärde kastet blir en sexa? Visst inte. Tärningen har inget minne, den vet inte vad som hänt med den tidigare. Sannolikheten att sexan kommer upp är precis lika stor som vanligt, det vil säga en sjättedel. Varje kast är något för sig, något unikt, en helt ny händelse vars utgång är omöjlig att förutse».

Fagerberg kaller dette konklusjon 1, og går over til konklusjon 2.

«Vi kastar tärningen tusen gånger, lägger ihop alla de tal som kommit upp och dividerar med antalet kast. Vi gör om denna långa serie ett tiotal gånger. Egendomligt! Varje gång vi räknar ut medelvärdet av de tusen kasten får vi en siffra som ligger

nå 3,5. Tar vi tid på oss og kastar en million gonger, kommer vi med stor sannolikhet ånnu nærare vurdert 3,5.»

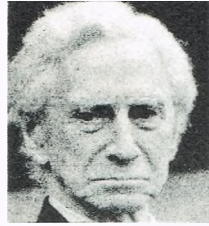
Mine kast motsier ikke Fagerbergs beregninger. For den svarte terningen får jeg middeltallet 3,49, for den gule 3,40, tall som jo ligger svært så nær opp til 3,50. Og altså: Hvordan kan middeltallet av et antall kast som hvert og ett for seg på ingen måte er bundet av matematiske lover eller ordensregler, alltid og overalt blir omtrent det samme, forutsatt at det er tilstrekkelig mange kast?

Dette er, om jeg forstår det hele riktig, det Fagerbergske problemet.

Man kan si at problemet er uløselig, noe som enten betyr at problemet er galt reist eller at ressursene for vår tanke og vårt språk ikke er tilstrekkelig kongruente med virkeligheten til at vi kan finne noen løsning. Kanskje er det ikke bare et særproblem for spillere og spilleteoretikere, men del av en gåte som ser ut til å angå praktisk talt alt det som vi kaller tilværelsen utenfor tenkningens, bevissthetens og viljens område.

Hvordan man møter problemet i atomforskningens verden og hvordan også

denne verdenen på en måte danner et stort kasino, som på en gang og i samme forbindelse er tilholdssted for både uberegnelighet og reglmessighet, har Bertrand Russell gjort rede for i det følgende:

Bertrand Russell
(1872—1970)

«Det finnes regler som styrer de forandringene atomene undergår fra et utviklingsnivå til et annet, men disse reglene strekker ikke til for at man skal kunne bestemme hvordan et individuelt atom skal oppføre seg innenfor grensen av visse atskilte muligheter. Reglene er imidlertid tilstrekkelige for at man skal kunne bestemme den gjennomsnittlige atferd (the average behavior) hos et stort antall atomer. Forholdet er beslektet med det vi har å gjøre med når det gjelder terningkast: Med to terninger er det 36 muligheter, og er terningen riktig laget, vil alle de 36 mulighetene realiseres omtrent like ofte

innenfor rammen av et meget stort antall kast. På samme måten er det med atomene: Tenker vi oss et svært stort antall atomer, alle i stand til et visst antall forandringer eller overganger (transitions), kan vi nesten eksakt si i hvilken proporsjon hver enkelt mulighet vil realiseres, selv om vi ikke kan si hvilken mulighet hvert enkelt atom vil velge. Følgelig er forholdet statistisk sett determinert når det forekommer i massesammenheng, til tross for at hvert enkelt atom kan bevise en hvilken som helst av et visst antall «transitions».

Forholdet er beslektet med det vi har å gjøre med når det gjelder terningkast - det er Russells ord. Massesammenhengen er statistisk determinert, men hver enkelt del av sammenhengen kan (synes å) oppføre seg udeteminert.

Olle Holmberg i boka

«Den usannsynlige virkeligheten», Gyldendal 1973.

BØKER

«Underet i de tomme hender»

En velbegrunnet mistanke om at Georges Bernanos (1888 - 1948) bøker er verdt å lese ga meg en gledelig stund med den franske forfatterens roman om «Underet i de tomme hender».

Romanen handler om en enfoldig landsens prest med en skrøpelig helse som stadig svekkes av sykdom og vel også av «ubevisst» selvforsakelse; gjennom sin dagbok viser han oss sitt elendige liv som sognepar, gjest i sin kirke som han selv i all beskjedenhet uttrykker sitt virke, og om hans sjels streben under Guds nåde. For selv om det er en beskjeden og stillferdig, ja nesten ynkelig skikkelse, denne landsens prest, her er ikke snakk om tomme fraser eller om å hvile på nåden. Av hans få eiendeler er en gammel lavendelduftende «Kristi Efterfølgelse», en bok arvet etter sin mor. Hans liv er viet Guds kjærlighet og sitt virke

som prest, noe som for ham på et barnlig og naturlig vis er ett og samme og setter ham i et kristent forhold til omgivelsene. Dette forhold er stemningen i hele boken, d.v.s. dagboken, gjennom dette blir andre forhold belyst via den unge prestens sjelkamp og korte liv med sykdom, med skulende øyne og uforstand fra sognets barn hvor mennesket er sin egen lumske og hemmelige fiende, som ellers i verden. Nestekjærlighet er ikke det verden tror, sier han, og det er dette boken som en rød tråd går ut på, å sette nestekjærligheten i sitt rette relieff. Vi har ikke oppfunnet kjærligheten, sier han, og Gud er ikke kjærlighetens herre. Han er selve kjærligheten. *Still dem ikke utenfor kjærligheten, hvis de vil elske.*

Det er hans indre liv og verdens leve-måte som skildres. Verden er ikke så bra som den tilsynelatende kan fortone seg for mange, den trenger sårt til frelse. Ingenting er som en forlatt sjels fryktelige fred, som er den frykteligste, mest uhelbredelige og minst menneskelige av alle former for fortvilelse. Da barna lærte å uttale ordet kjærlighet for første gang, forteller han, var det allerede latterliggjort og tilsølt, og akkurat som de kaster sten etter froskene, ville de like gjerne ha forfulgt dette ordet hylende og leende. Senere kommer alle de bitte små løgnene, utfluktene og tvetydighetene som langsomt krystalliserer seg rundt samvittigheten. Dette panseret føyer seg noenlunde etter det det dekker, i tidens løp vender selv mindre skarpsindige mennesker seg til et eget sprog, som er utrolig abstrakt. Noe slikt får presten til å skrive

Georges Bernanos.

ved en anledning: Jeg blir fort trett, når ikke en hemmelig sympati får meg til å forgripe den talendes tanker. Om renhet sier han, at den er ikke pålagt oss som straff - men den er en av de mystiske, uunværlige betingelser for å kunne kjenne seg selv, kjenne seg selv i Gud, d.v.s. å tro. Vi tror vi er bærere av sannheten, men det er sannheten som bærer oss. Hans Gud er ikke hedningenes eller filosofenes Gud (det går ut på det samme for ham), men en levende Gud som også gjennomstrømmer hans legeme, idet han stadig i sitt liv stiger inn i Guds kjærlighet og ikke bort fra den som mennesker (og prester) flest i møtet med det som for dem blir virkeligheten.

Her skal vi se hvordan vår prest videre får belyst dette i sin dagbok: «I de siste dagene har jeg tenkt meget på synden. Jeg tror det er temmelig overfladisk å definere den som en krenkelse av Guds bud. I århundre etter århundre har legene dis-

forts. neste side

kutert sykdommene. De ville ha vært enige for lenge siden, hvis de hadde nøydt seg med å definere dem som en unntagelse fra sunnhetsreglene. Men de studerer dem hos de syke for å kunne helbrede dem, og det er nettopp det vi prester også gjør». Det han forsøker å få frem er oppfattheten av symptomene, mens den indre virkelighet, det friske, gjennomstrømmende og egentlige, går i glemmeboken. Hvem er klar over dette idag? Her fikk han samtidig sagt noe om legestanden, og dette er det som gjør boken så god, så satt i perspektiv, at den på forskjellig vis får stillet seg i forhold til viktige fenomener i tiden i en slags kontrast til det egentlige og betydningsfulle, men dessverre altså skjulte, bak løgnens overflate og fasade. F.eks. om penger, rik/fattig, rettferdighet, soldaten/militærvesenet, psykiatri, arbeidsindustrien osv., sånn at det hele plasserer ham som en god kjerne av et elendig, for verden ubetydelig menneske, i sin avstandtagen til det vi både sympatisk og innlysende kan føle som urettferdighet (og rettferdighet) – den urettferdighet og det hykleri som kommer til uttrykk, også «automatisk» virkende, gjennom *synden*. Alt uordentlig har samme opphav, sier han, nemlig løgnen, og det er bare en form for virkelig liv, nemlig kjærlighetens. Siden syndefallet har det vært menneskets lodd å se alt som foregår i og utenfor oss under lidelsens synsvinkel. Men det er kjærligheten som er den bærende kraft – som løfter vår prest og lar ham virke i sitt lille sogn, ved Guds nåde. Den kristne impuls er ett med hans vilje til uegennyttig kjærlighet og erkjennelse – Gud; det er den nådens himmel som lyser og virker i ham. Han sier om seg selv i en inspirert samtale i boken: Presten merker seg bare lidelsen hvis den er ekte. Ordene som forsøker å gi uttrykk for den, betyr ingenting. Ja, selv om de ikke var sanne ... Til dette får han høre: – Jo, jo, løgn og sannhet i samme bås, det er en fin moral! Da svarer presten, at han ikke er lærer i moral. Det er såvisst heller ikke en moralpreikende prest vi lærer å kjenne i denne dagboken, men en som av all kraft forsøker å trenge inn i troen og dens bakenforliggende virkelighet, den virkelighet hvor troen og Jesus Kristus er gitt og hvor han selv lever. I den ser han alvorlig, ydmykt og inderlig på sin oppgave som menneske og sjelsesørger. Dette er hans arbeide og liv.

Han er ingen reformator eller vismann, men skulle hans tanker og hva hans erkjennelse peker på fått sparke fritt så ville mangt og meget ha fått et saftig spark i rævva. Om sine kolleger og medprester sier han at «deres selvsikkerhet forferder

meg. Ingen av disse menn ville kunne tenke seg at kirken var i fare. Min tillit er sikkert ikke mindre, men av en annen type». Kristus har ikke fordømt noen av våre gleder, sier han, bare synden, Men vet dere hva synden er?

Angående rettferdighet f.eks. bruker han det samme enkle bilde til å anskueliggjøre sine tanker, av samme slag som det ovenfor nevnte med legestanden, også her. «Ulykken er at den menneskelige rettferdighet alltid setter inn for sent: Den undertrykker eller straffer handlingene uten å kunne gå lenger enn til dem som har begått dem». Hans enkle utgangspunkt er *synden*, rett og slett. Rettferdigheten er noe mennesket har et forhold til; og som alt annet angår også dette Gud, den gjennomstrømmende og bærende kjærlighet. Gud er ikke noe løst hengende i luften, men selve vår egentlige virkelighet, livslovene og naturlovene i alle aspekter, noe en kan erkjenne tilstedeværelsen av såvel som oppleve. En dag skriver han disse ord i sin dagbok: Man tror psykiaterne på deres ord, men helgenes enstemmige vitnesbyrd er det ingen som tar noe hensyn til. Meget i boken gir slike fine, noen ganger svakt ironiske bilder, som tilsammen utsier hårdt følte ord over vårt Gudsforhold, våre divergerende bånd til virkeligheten. Ord fremkommet ved sjelskamp.

Det er en ting å lide urett, en annen ting å ligge under for den, sier han videre.

Antydninger om forholdet fattigdom/ rikdom-penger: Ikke noe samfunn får bukt med den fattige. Noen mennesker lever av sin nestes dumhet, hans forfengeligheit eller laster. Den fattige lever av *nestekjærligheten*. For et vidunderlig ord! Det er lettere for en kamel å komme gjennom et nåløye, enn for en rik å komme inn i Guds rike, sa Kristus. Om dette sier vår prest at, Vårherre skulle ha skrevet med egen hånd på pengesekkene: Berøring livsfarlig, som elektrisitetensverkene skriver på høyspenningsanleggene! Vårherre taler kjærlighet til de fattige, det er sant,

men det er fattigdommen han forkynder for dem. Problemet kan sies å være å gi den fattige det som med rette tilkommer ham uten å gi ham makt. Den kristne lære er et fattigdommens evangelium.

Småborgerens moral: Det de kaller forretninger betrakter de som et spesielt område, hvor arbeidet helliggjør alt, for arbeidet er deres religion. Enhver er seg selv nærmest, det er småborgerens moral. Det kan ta århundrer å opplyse dem, det står ikke til oss å ødelegge den fordommen at handel er en slags krig med krigens privilegier. En soldat på slagmarken betrakter ikke seg selv som morder. På samme måten synes ikke en forretningsmann som får en ufortjent stor profitt av sitt arbeide at han er en tyv, for han vet han er ute av stand til å ta ti kroner ut av en annens lomme.

En av prestens venner sier i boken: «Efter tyve århundres kristendom burde man dø og pine ikke skamme seg over å være fattig. Eller må dere ha forrådt deres Kristus. Gode Gud! Dere har alle midler til å ydmyke den rike og sette ham på plass». Det er *den frivillige fattigdom* som Jesus Kristus forkynte, dette understrekes flere steder i romanen, men også den kraft som kristendommen burde være ladet med. Vår prest betror oss forsiktig i sin dagbok: Alt det gale kommer ikke av deres lære, men av den oppdragelsen de har fått, og som de overførte på oss uten å forstå at det gikk an å tenke eller føle på noen annen måte.

Det er mange mennesker som påstår de holder på samfunnsordningen, og så er det bare gamle vaner de forsvarer. Ja, ofte er det bare et ordforråd, hvor uttrykkene er så slitte og utviskede av bruken at de kan stå for alt mulig uten noensinne å oppfordre til diskusjon. Videre:

Jeg beundrer de revolusjonære som tar alt arbeidet med å sprengte vegger med dynamitt, når de kunne ha gått rolig gjennom dørene med borgerskapets nøkler uten å vekke noen.

Nestekjærlighet er ikke hva verden tror. Rettferdighet er ikke hva verden tror. Og det ligger på en måte usagt bak ordene i boken: Kultur er ikke hva verden tror. Virkeligheten er mere virkelig enn hva mange tror.

Gjennom disse spredte og litt tilfeldige innsyn er det å håpe at noen ønsker å lese

dagboken, det er en utmerket og innlevelsesrik roman. Og om man av dette ikke riktig skjønner hva «underet i de tomme hender» er, så kan jeg absolutt be dem lese boken – der sier vår prest: For et under at man kan gi bort noe man selv ikke eier. Det er et vidunderlig mirakel som skjer med våre to, tomme hender. Og som et PS kan nevnes at ifjor utkom en essaysamling av Georges Bernanos: *Alt håp til rebellene* (på Gyldendal også den), som iallfall jeg gleder meg svært til å få lese. Bernanos har nok mye saftig og kraft å uttrykke i essayets form, det overbeviste denne romanen om. En stor og viktig forfatter med vektige ord. Som sagt (så hastig her): Anbefales på det beste.

«Underet i de tomme hender», roman, Gyldendal norsk forlag 1966.

Reidar Kråke

Ny bok fra Stein Jarving

Dvs.: Det er Stein Jarving som har oversatt boken «Tørk det selv!» av amerikanerinnen *Gen Macmaniman* - en håndbok i tørkekonservering av mat. Og en slik bok trenger vi: for ikke alle visste vel at tørking er et rimelig og godt alternativ til frysing, sylting og hermetisering, og at omtrent all slags mat virkelig kan tørkekonserveres - uten tilsetningsstoffer eller kostbart utstyr: bare en vet hvordan det bør gjøres.

Apropos: Jeg var i Oslo i vår og bodde flere dager på et rom hjemme i alternativmannen Ulf Bygdin Christensens hus - undret meg en tanke over all den tørkede mat som stod fint på kjøkkenet i hyller og skap; det så innlysende mere naturlig ut enn de flestes kjøkken og gjorde et godt inntrykk. Han fortalte at også dette var en måte å spare energi på og at det i tillegg hadde mange fornuftige fordeler, at han egentlig ikke trengte hverken kjøleskap eller fryseboks; at dette kunne være noe å tenke på for flere, altså mulighetene. Det er det utvilsomt.

Det er en interessant bok - og det skjønner med en gang den som har lagt merke til Stein Jarvings bragder på området bøker: Ifjor romanen «Sylvstjernen» som lot Norge være skueplassen for en tenkt og tankefull samfunnskonflikt på grasrotplanet mellom kulturbærende mennesker, derav «helten» Karl Rennert (betegnet som anarkist og filosof), og kontra våre materialistisk forpestende nordmenn - en bok med realistisk fantasi, spennende og megetsigende, så en virkelig kjenner seg igjen i landet Norge, i formen lagt an som en Stein Riverton-kriminal, men bare langt mere innholdsrik og bedre - spirituelt, og rett og slett aktuell. Den som ikke har lest den har gått glipp

av noe. Dessuten har Stein Jarving skrevet bøker om alternativt jordbruk og økologisk strategi - «Grønt liv», om «Likevektssamfunn» og en «Håndbok i organisk hagebruk, for amatører og uerfarne», m. fl. Og det var han som tilrettela og oversatte John & Sally Seymours store bok «Sjølbergning» for norsk publikum. Alt arbeide Stein Jarving har gitt fra seg har vært betydelige bøker og kvalitet, vektige og interessante ting. Om disse må en besemt si at er bøker det norske samfunn trenger og vil ha bruk for. Han var også med i tidsskriftet *Arkens* redaksjon fra det startet til å begynne med.

Og nå nettopp «Tørk det selv!» som forteller hvordan en skal tørke alt fra ertesuppe til frukt-kompott og fisk, og mye annet praktisk å ha greie på. Vi refererer fra omslaget på boka:

«Tørket mat? Javisst! Fisk, kjøtt, tomater, bær, frukt - alt kan tørkekonserveres. Lett og rimelig. Bedre næringsbevaring, bedre smak, bedre holdbarhet, alltid klart til bruk (tilsett bare vann). Tørkede råvarer kan brukes i mange spennende og nye såvel som i gamle og velkjente retter. Uovertruffent som hytte-, ferie- og turmat. Hvorfor dresse rundt på masse tungt vann, i et land som Norge?

Boken er full av oppskrifter, forteller deg i detalj om fremgangsmåter for tørking og behandling og beskriver dertil grundig hvordan du kan bygge ditt eget tørkekabinett. Enkelt å bygge - enkelt i bruk. Om du selv ikke har ambisjoner som snekker, kan du bestille et kabinett fra forlaget.

Forfatteren er en amerikansk husmor og hagedyrker som selv har årelang erfaring med tørkekonservering. Boken hennes har blitt en formidabel suksess i USA, og presenteres nå for første gang på norsk, oversatt og tilrettelagt av Stein Jarving.

Gen Macmaniman: «Tørk det selv! Håndbok i tørkekonservering av mat»,

Themis Forlag 1981.

Rune L. Hansen

abonner!

- MILITÆRNEKTING
- MILJØAKSJONER
- NORGE UT AV NATO
- KVINNER OG FORSVAR
- URBEBOLKNINGENS KAMP
- IKKEVOLD I TEORI OG PRAKSIS
- NEDRUSTNING ● SIKKERHETSPOLITIKK

er bare noe av det du kan lese om i

ikkevold

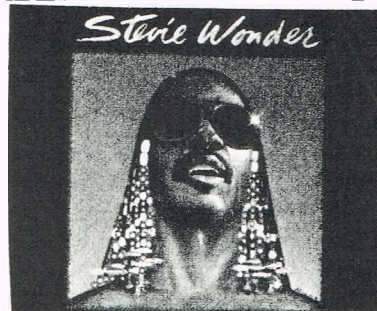
utkommer med 10 nummer i året
Leselig gjennom bokkaféer, gateleseger og i en del Narvesen-kiosker.

Navn:

Adresse:

Sendes: FMK, Gøteborggt 8, Oslo 5
Kr40,- betales når jeg får regning.

MUSIKK

Stevie Wonder i biologiens kosmos

en berømte boka om «plantenes hemmelige liv» er nå blitt film, og filmen har fått musikk av Stevie Wonder. Tamla Motown har gitt ut en dobbelt-LP der

denne musikken presenteres. Mulig det gjør seg bedre til filmen, men personlig synes jeg det hele kunne vært stramma inn til en LP - som isåfall hadde blitt et enormt mesterverk. Nå er perlene blanda ut med mye skit. Men la oss se på perlene.

Først: «A seed is a star» - titelen spiller på tradisjoner hos Dogon-folket i Mali (Afrika). Det vesle frøet til komplanten Po, symboliserer for dem ei usynlig stjerne - Po Tolo - som går i bane rundt Sirius den kraftigst lysende av himmelens stjerner. (Po Tolo blei første gang observert av moderne astronomer i forrige århundre, og først fotografert i 1970, da under navnet Sirius B). Dogonene hevder at Po Tolo er universets midtpunkt, at den er ytterst liten og ekstremt tung, går rundt Sirius på 50 år. De kjenner dens elliptiske bane samt Sirius' plassering innafor denne banen. Astronomer kan bare bekrefte disse tradisjonene utfra sine iakttagelser. Hvor Dogonene har sin kunnskap fra tier vitenskapen om, sjøl mener de at vesener fra Sirius har fortalt dem om dette og mere til.

Stevie Wonder synger - slik han ser Dogonenes innvielsessermoni for seg:

«Hver femtiende år feirer vi Po Tolo vår stjerne der den roterer om enn uendelig liten er den likevel tyngst av dem alle - et frø er ei stjerne, ei stjerne er et frø er ei stjerne ei stjerne er et frø ...»

Denne musikken, disse tekstene er fulle av djup innsikt i livets mysterier, de kosmiske sammenhengene - gjenspeila i planteriket og i vårt forhold til det.

forts. s. 43 ...

Meditasjoner

Thomas Traherne (ca. 1636 – 1674) var en engelsk prest sannsynligvis av walisisk herkomst, født i nærheten av Hareford. Bortsett fra et par lite kjente oppbyggelige skrifter var han et glemt navn inntil det i et Londonantikvariat rundt år 1900 ble funnet en pakke med gamle håndskrevne manuskripter av en mann som snart fattet pakkens rike innhold. De tekster som her gjengis er hentet fra manuskriptet «Centuries of Meditations» som består av mange korte prosastykker.

*
Du nyter ikke verden riktig før havet selv flyter i dine årer, før din kledning er himlene, og du er kronet med stjernene og erkjenner deg selv som eneste arving

og tronfølger til den hele verden, ja mere enn det, fordi verden er full av mennesker som hver for seg er eneste arving til den like så meget som du. Før du kan synges og fryde deg og gledes i Gud som den gjerrige over gullet og en konge over sin makt – før nyter du ikke verden.

*
Vil du vite hva som er opprinnelsen til vissheten om denne opphøyde og himmelske herlighet? De rene og uskyldige forestillinger jeg hadde fra moders liv og det guddommelige lys jeg var født med har til den dag i dag vært de beste midler jeg har hatt til å erkjenne hele universet. Som en gave fra Gud fulgte de meg inn i denne verden, og ved hans nåde husker jeg dem ennå. Ja, sant å si betrakter jeg dem som de største gaver hans visdom kunne skjenke meg, for uten dem hadde alle andre goder vært døde og til ingen nytte. De kan ikke erhverves ved granskning i bøker, men jeg vil prøve å lære hvordan man kan erfare dem. Be inderlig om dem, for de vil gjøre at du blir som englene, ja som de himmelske vesener. Det er sikkert at Adam i Paradiset hadde ikke deiligere og inderligere oppfattelse av verden, enn jeg, da jeg var barn.

*
begynnelsen syntes alt nytt og merkelig, ubeskrivelig selsomt og overmåte deilig og skjønt. Jeg var en liten fremmed som ved min inntreden i verden ble hilst med

og omgitt av utallige gleder. Min viten var av guddommelig natur. Ad anelsens vei besatt jeg den viten som jeg senere etter mitt frafall atter måtte samle ved fornuf-

tens hjelp. Selv min uvitenhet var en fordel; jeg levde som i en uskyldstilstand. Alt var uplettet og rent og strålende deilig og dyrebart, ja og dertil fullkomment og alldeles mitt eget! Jeg visste ikke det var noe som het synd eller lovbrudd. Jeg drømte ikke om fattigdom, strid eller laster. Alle tårer og alle bekymringer var skjult for mine øyne. Alt var i hvile, i fred, fritt og uddødelig. Jeg visste intet om sykdom eller død eller om krav og avgifter til skatt eller brød. Og i stedet for alt dette gledet jeg meg som en engel over Guds verker i all deres glans og herlighet; jeg så alt som det var i Edens haves fred. Himmelen og jord sang min skapers pris og kunne ikke ha sunget skjønnere for Adam enn for meg. All tid var evighet og en uendelig helligdag. Er det ikke merkelig, at et lite barn således skulle arve hele veden og de mysterier som aldri åpenbares i de lærdes bøker?

*
Det første lys som skinte for meg i min spede barndom med dens enfoldige uskyld ble helt formørket og slukket, og jeg ønsker bare jeg kan finne det på nytt. Hvordan ble dette lys formørket? spør du. Simpelthen ved menneskenes seder og skikker, der som er ugunstig vind blåste det ut; ved en talløs masse av brutale, tarvelige og verdiløse ting, der som like så mange lass jord og skitt ganske tildekket og begravde det; ved den rivende strøm av villedede ønsker og begjær hos alle og enhver jeg så eller kjente, som førte meg med seg og fjernet meg fra det; ved et helt hav av andre saker og bekymringer som oversvømmet og druknet det, og endelig ved den dårlige innflytelse av en dårlig oppdragelse som intet gjorde for å fremme og vedlikeholde det. Alt hva menneskene tenkte og sa dreide seg om noe annet; de roste nye ting jeg ikke hadde drømt om. Jeg var som en fremmed som ikke visste hva de talte om. Jeg var liten og bøyde meg for deres kunnskaper. Jeg var svak og lot meg lett lede av deres eksempel og var ærgjerrig og ønsket å vise meg for dem. Og da jeg ikke av noe menneskes munn hørte så mye som en stavelse om de sanne ting, svant de litt etter litt bort for meg, og mine tanker – og hva er mere flyktig enn en tanke – om dem opphørte. Og tilsist var alle de himmelske, store og varige skatter og herligheter, til hvilke jeg var født, så fullstendig glemt som om de aldri hadde vært til.

*
Kornet var gyllent og uddødelig hvete som aldri skulle høstes og ikke heller var blitt sådd; jeg trodde det hadde stått der fra evighet og til evighet. Veiens støv og ste-

ner var så kostelig som gull. Gårdsporten var i begynnelsen verdens ende. Da jeg første gang så de grønne trær gjennom porten henrev og fortryllet de meg, deres sødme og sjeldne skjønnhet fikk mitt hjerte til å danse, ja gjorde meg ute av meg selv over at det var så selsomme og vidunderlige ting til. Og menneskene! Som ærverdige og uddødelige kjeruber forekom de gamle meg, og unge menn som strålende engler og pikene merkelige serafiske former for liv og skjønnhet! Gutter og piker som tumlet der ute på gaten i lek var levende juveler. Jeg visste ikke at de var født eller skulle dø, men trodde at alle ting beroede evig, hver på dens rette sted. Evigheten åpenbarte seg i dagens lys, og det var som om noe uendelig lå bak alle ting, noe som på den merkeligste måte rørte ved mine forventninger og lengsler.

Byen syntes å ligge i Edens have eller å være bygget i himmelen. Gatene var mine, kirken var min, beboerne var mine, deres klær og gull og sølv tilhørte meg like så meget som deres strålende øyne og lyse hud eller rødmusede ansikter. Himmelen var min, og det samme gjaldt solen og månen og stjernene, hele verden var min, og jeg var den eneste som betraktet og frydet meg over det alt sammen. Jeg kjente ingen elendige eiendomsforhold eller grenser eller skiller, men eiendom og alle ting var mine, alle skatter og deres besittere.

Så det kostet meget møye og styr før jeg ble fordærvet og fikk lært verdens billige knep – dem som jeg nu prøver å glemme igjen, for å bli som et lite barn på nytt, så at jeg kan inngå i Guds rike.

*
Du nyter ikke verden riktig før du våkner i Paradis hver morgen, ser at du er i din Faders slott og føler en usigelig glede over himmelen, jorden, luften og samtidig omfatter dem med en stor ærefrykt, som om du hørte til blant englene.

Thomas Traherne

Intet nytt

under solen

En av punkrockgruppa *Sub-Rocks* låter, teksten er skrevet av Jan E. Olufsen, bassist, høsten 1980.

En annen vals

Han har spist sopp, eller kanskje det var en tripp og ser oss gå rundt og vrir våre gummiansikt. Og vi fester vår blikk langt utenfor andres vi tør ikke se!!

Ær det rart han har tatt seg en tur opp og vill vill ikke ned.

Noen sier han oser av magi og lever i fornuftens periferi. Andre sier han fikk fornye, ble gal derfor ær han så slitsom og asosial.

Kan du ikke se han forsøker å si oss sannheter med våre daglige – drøvtygde ord.
Kan du ikke se han har lengtet siden den dagen han krøp ut av sin mor!!

Han har engang vært en jeger men en by ær ikke stedet for jakt. Dær materialismen har seiret for evig mann og visjon har mistet all makt!
Vi går rundt og eter og eter og har forlengst gitt faen i hva vi tror, Vi gir et hån til en som leter og alle sier de har et krek til mor!!

Han har spist sopp, eller (osv.)

S. KIERKEGAARD OM DAGSPRESSEN

Indskrift paa en Grav:
Dagspressen er Staternes Ulykke, «Mængden» det onde i Verden.

«Hin Enkelte»

Nå kommer ISIS-serien

provoserende og inspirerende billigbøker - for deg som tenker sjøl.

Gamle ideologier, filosofier og samfunnssystemer svikter på alle kanter rundt oss, men det finnes mange som er på sporet av framtidens virkelighet. ISIS-serien vil presentere synspunkter og holdninger som peker framover, trekke fram de tendensene idag som kan åpne erkjennelsen av morgendagens muligheter og nødvendigheter.

De to første bind i serien er:

IVAN ILLICH: Retten til nyttig arbeidsledighet og dens profesjonelle fiender.

E. F. SCHUMACHER: En veiviser for de rådville.

I bok handelen fra 1. september!

ISIS-SERIEN UTGIS AV REGNBUEFORLAGET, boks 2169, 7001 Trondheim.

Bøker fra REGNBUEFORLAGET:

Stein Jarving:
Likevektsamfunn, 17.50.

Monica Sjøb:
Den store kosmiske mor og hennes urgamle religion, 25.-.

Jan Vindheim (red):
SARVODAYA - den indiske ikkevoldsrevolusjonen, 50.-.

Philbrick & Gregg:
SAMDYRKING - plantenes gjensidige innvirkning, 20.-.

Jan Vindheim:
Juvélteet, 10.-.

Dag Ove Johansen:
Sykon (science fiction), 25.-.

I bokhandelen, fra bokcaféer eller direkte fra REGNBUEFORLAGET, postboks 2169, 7001 Trondheim. Postgiro 220 39 66

Samarbeidsprosjektet

VÅR VERDEN

SVV er:

- + Et partipolitisk og religiøst uavhengig tiltak som arbeider for en utvikling mot likevektsamfunn med retter i lokale kulturtradisjoner, og vil motarbeide kulturell og politisk undertrykkelse og materiell utbytting.
- + Et samarbeidstiltak for organisasjoner og enkeltmennesker som vil ta del i dette arbeidet.

SVV vil:

- + Stimulere til mellomfolkelig forståelse ved å etablere samarbeidslinjer mellom mennesker i ulike deler av verden.
- + Støtte folkegrupper i den 3. verden, urbefolkninger og minoritetsgrupper som arbeider for å trygge egen kultur og fortsatte eksistens.
- + Selge varer for disse gruppene når fortjenesten går til tiltak som fremmer denne målsetningen.
- + Arbeide for å styrke våre lokalsamfunn i tråd med egne tradisjoner.
- + Spre informasjon om forhold i tilknytning til SVV's arbeidsfelt.

SVV ønsker:

- + Å få opprettet lokalgrupper andre steder i landet.
- + Å få lokalaktører på steder der det ikke er noen lokalgruppe.
- + Å få støttemedlemmer. De som ønsker å støtte SVV økonomisk kan bli støttemedlemmer. Minimumskontingenten er 50 kroner og gjelder for et år. Støttemedlemmene får tidsskriftet «Vår Verden».

Beløpet kan sendes til postgirokonto 3 92 62 76, Samarbeidsprosjektet VÅR VERDEN, postboks 3264, 7001 Trondheim.

Ta kontakt med oss om du vil vite mer om SVV. Arbeidet vokser stadig og vi trenger flere medhjelpere, så vi håper mange melder seg, enten for å ta del i arbeidet eller som støttemedlemmer.

Sarvodaya

Frivillig kollektivisering, sjølbergning og desentralisering er nøkkelord for Mahatma Gandhis arvtakere i Sarvodaya-rørsla. Artikler fra og om Sarvodaya i India finnes på norsk i antologien "Sarvodaya - den indiske ikkevoldsrevolusjonen. Royalties på boka går til Sarvodaya - arbeide i Bihar-provinsen i India.

«SARVODAYA - den indiske ikkevoldsrevolusjonen»

Redigert av Jan Vindheim.
224 s. kr. 50,-.

REGNBUEFORLAGET

boks 2169, 7001 Trondheim.

Teaie Amundsen:

når symfonien tar slutt:
regnets fingre
rytmisk imot vannflaten
sovende sjøer.
 mellom tankestrengers takststreker:
 tomme rom.
gårsdagen glemt.
ingen morgendag.
 gjennom regnet en gnist
 som danser tegner flammebilder
 tatoveringer i nattens ansikt
lydbilder
de sorte og hvite tangentene smelter sammen
 vi stanser, lytter
 og alle farger pulserer i årene
regnets fingre
rytmisk imot vannflaten

isroser i sporene våre
foran oss: sletter av sand
hvorfor stanse?
 en halvåpen blomst mellom brosteinene,
 knuses under hjulene.
 løpende skritt, hun flykter
 hun selv: et skall, slitt istykker mellom høyhusene.
stivnede bevegelser
det blå lyset oppsluker alle ting
likeverdige.
 et ansikt, berøres, blir til jord.
 nå: ord som snitt av skalpellen
 og ansiktet åpner seg en flamme
 blir et skinnende øye
 frosset inn i iskroppen.
lyset drysser som snø fra gatelyktene
gatene uten begynnelse, uten ende.
videre.

Fra Østen

Jeg har tilbakelagt Singapore, Malaysia, Thailand og Burma. India, (Pakistan) og Bangladesh står ennå på programmet før jeg tøfler tilbake til Norge. Sannsynligvis er jeg i Oslo i slutten av november, og tilbake i Trondheim en gang før jul.

Det opptar meg igrunnen ganske mye hva som skjer i Trondheim. Men jeg må si mulighetene til å finne noe ut om det, er relativt små her i Nepal. (...) I allefall håper jeg at livet fremdeles er levelig i Trondheim og Norge. Verden ser jo forøvrig ut til å være på rask vei mot Helvete.

Asia er ganske ille. Det er bra å være her, det er ikke det, men overalt er de ivrige etter å overta alle de gamle idealene Europa er iferd med å forkaste: sterk industrialisering og urbanisering uten hensyn til mennesker, en stadig omseg-gripende materialisme, TV med amerikanske serier og reklame, «god, gammel europeisk kultur». Og dette er de iferd med å overta

i løpet av 10-20-30 år. Resultatet er tidens største kulturkollisjon. Samtidig som de har sin gamle kultur, absorberer de den verste og mest kommersialiserte amerikanske Liberty, hot dogs, Coca-Cola og tyggegummikultur. Resultat: en *uholdbar* schizofreni (jfr. Saudi-Arabia & Co.). India: ingenting forandret på noen få tusen år, folk henger fast i eldgamle tradisjoner og er ikke villige til å gjøre nye og egne erfaringer. Stagnasjon.

Religion? Bare skallet igjen. De åndelige verdiene har forlenget råtnet innenfra. («Even the best food, if preserved too long, becomes poison». Lama Anagarika Govinda). Så det vi kan håpe på, er en ny, åndelig oppvåkning i Europa. Og det bør helst skje fort! Eller tar jeg feil? Jeg håper det.

Nepal er faktisk et av de få landene i denne delen av verden som har bevart en smule sunn mentalitet. Men hinduismen (d.v.s. de opprinnelige, positive verdiene) er det ikke så mange som tar alvorlig, her heller.

Kathmandu? Freakernes hovedstad. En hel del av vesterlendingene der er kort sagt ubeskrivelige!

Og her? Landsby med terrasser som rykker seg oppover åssidene. Ikke så langt unna: 6000 – 8000 meter høye fjell! Et godt sted å være.

Beste ønsker og mange hilsner fra Knut.

*Ghemdruk, Vest-Nepal,
Søndag 17. mai 1981.*

Fra Vesten

Hei-hei Knut!

Det var fint å høre fra deg, jeg har nok lurt på hvor du har gjort av deg hen – og i dag fikk jeg ditt brev fra Ghemdruk, Vest-Nepal! Det får'n si.

Du er langt borte. Og takk for brevet. (...)

Det er vel i Europa de egentlige muligheter ligger. Der i India er det nok få muligheter for virkelig forandring, i det hele i Østen, selv om India jo har den gandhiske kraft som nok vil gå i hånd med de kommende forandringer i Europa i større grad enn en gjerne kan tenke seg. Hører du forresten noe om Mahatma Gandhi der borte? Ifølge Rudolf Steiner så vil forandringene til en åndelig og virkelig kultur nettopp utgå fra Europa først, dernest som en annen periode og inngå i den europeiske Russland, og dernest Amerika. Det første som vil skje med Russland er vel uunnngåelig (nærmest, og forhåpentligvis) demokratisering – stort mere kan en vel til å begynne med ikke håpe på. Men altså først ting som vil skje i Europa – og det nettopp krefter som i stor grad vil utgå fra Norge, ifølge profetene, så langt jeg har kunnet følge dem. Hvor Norge vil bli et land som viser vei, og da går det på mentalitet og det å leve i harmoni med naturen: som Europa vil influeres av, videre Russland og så Amerika. Selv synes jeg foruten den gandhiske kraft i India også å se krefter i virksomhet i Australia (med New Zealand) og visse andre steder i verden. Russland går vel til å begynne med en tilsvarende vei på mange måter som Kina muligvis. I Norge vil det første interessante skje. Selv skal jeg ikke forsøke å gjøre slike profetier til skamme – jeg bor jo nettopp i Norge (det er mitt hjemland) og Trondhjem. Folk synes å tro at forandringer ikke kan skje: bortsett fra vår historie nettopp er forandringer og nye tider. Vi står foran satellittene, mikroprosessene og biokirurgi: men vi står nok foran sterkere krefter også. Det skal ikke mange mennesker til (egentlig) for å

snu og endre tidens tilsynelatende utvikling, få er nok. Norge er jo igrunnen nokså ideelt i så måte (sies nå for tiden å være verdens rikeste land! – velstandsmessig, ifølge utredninger og statistikker) et lite land, som kan fremstå som et land, et eksempel til etterfølgelse, også med avmilitarisering: mot virkelig (misunnelsesverdige) kultur. Russland vil skule mot Norge og si: dette, der er jo sann kultur og ånd – noe skjer i Europa. Og siden vil Amerika på sin måte skule hen mot oss og si det samme. Men mye vil vel måtte skje i mellomtiden også, før det direkte skjer slik som jeg her «tenker» meg. Fremtiden ligger på ingen måte i eksport av Coca-Colakultur, ikke i storindustri, liberalisme/marxisme og svovel-

pølen. Dagens politikk, kirken og skolene blir nok redusert til noe helt annet. Men vi må først lære oss å leve sammen innenfor landets grenser: så har vi noe å gi andre nasjoner, andre land og verden iøvrig. Her ligger vår oppgave nå: Norge er som en stor hage som må ryddes, og folkesjelen trenger harmonisk og sann ånd; den må åpnes og stilles rede idet som skjer. Det er noe nytt og uant som skjer, noe helt nytt og virkelig av betydning. Kultur skal skapes, som beveger seg inn mot virkeligheten. Dette vil være virkelig arbeide. Vi blir ikke som den mann som måtte si til seg selv: «Jeg har vært arbeidssom i hele mitt liv – men ikke utrettet noe

likevel, ikke gjort noe egentlig arbeide». Vi må innse at erkeengelen Michael stiller forhåpninger til oss, hvis ikke så går det vel den vei politikken drar: Helvetesveien. Pessimisme? Den kan politikerne kreere videre på så langt de kan.

Du ser det er gnist i meg, Knut. Jeg forsøker å smi mine jern med omhu. Det er land som skal ryddes! Det er *virkelig* arbeide som må gjøres – her nytter ikke med fleip eller ubesinnsomhet, her får en bruke og fremskaffe sine evner som best en kan. Vel, vel.

Du vet jeg hadde en liten ferie innom Vest-Afrika i fjor. De forhold du beskriver i ditt brev stemmer godt overens med mine inntrykk derfra. Det var beklagelig å se. Alle går og skuer mot Europa og lykken, deres blikk er veldet av forestillinger om landet der over sjøen. Radiostasjoner som med melk og honning misjonerer fra den europeiske sydkyst (også amerikanskfinansierte stasjoner); misjonærer en kristendom som ikke finns med melk og honning i stemmen over til muslimland, over til det eksotiske «bondeland» med dyriske mennekser. Materialismindustrien var på full innmarsj, særlig meget av den, typisk nok, stemplet Vest-Tyskland – trengselen og røykkulene der gjør det nok nødvendig å se seg om etter nye beitemarker.

Av de folkene også du kjenner er det mest Stein jeg hatt kontakt med mens jeg har vært her ute, og da pr. brev. Jeg følger ellers noe med i radio og tv når det passer seg. Natt til 17. mai forløp rolig i Trondheim, mens det i Oslo var endel bråk, med politikere som etterpå snakket tull i NRK og klødde huene som best de kunne. Også Jan Bojer var med i et radioprogram med de alvorlige herrer, men som jeg kunne høre så fikk han bare komme til en gang – så om det var et klipp fra noe annet eller om det resterende ikke kom over lufta som Bojer ville, det vet jeg ikke. Men tror nok at de

ombestemte seg m.h.t. hans forbløffende ord – folkesjela kunne jo begynne å undre seg ... Den politikerhopen i NRK er jo ikke det spor bedre enn partigrisene: ser det som en fare at folk begynner å åpne sine øyne – det kunne jo føre til et «ukontrollert skred» av originalitet og nye, friske emninger ... farlig, farlig!! Underholdningsindustrien må holdes i tømme!

Beste hilsner fra Reidar Kråke,
Babylon, juni 1981.

PS: Hils alle hinduer!

NOTISER M. M.

Ferdig med Trondhjemsvisa Anarkisten

Vi utkom under dette navn med 8 nr. tilsammen, pluss noen bilag. 6 nr. på første årgang (1979), og 2 nr. på 2. årgang (1980).

Imidlertid er nr. 2, 25. mai 1980, 2. årg. datert og nummerert som nr. 6, i 1. årg., noe som jo er en feil. Og i nr. 1 i 2. årg. er nok en feil, hvor overskriften til Jan vindheims artikkel rett skal være «Kosmisk gjennombrudd for Doris Lessing».

Vi gjør med det samme obs på at Årstidene har annet postgironr.

Gaver til Årstidene
2000,- kr. fra O. A. Olsen
200 kr. fra Regnbuetrykk.

Den enkelte

Og dette er min tro, at så meget forvirret og ond og avskyelig det kan være i menneskene så snart de blir det ansvars- og angerløse «publikum», «mengde», etc., like så meget sant og godt og elskverdigt er det i dem, når man kan få dem enkelte. O, og i hvilken grad skulle menneskene ikke bli – mennesker og elskelige, når de ville bli enkelte for Gud.

Søren Kierkegaard

Årstidene, dagsavis i Utopia

Seriøst tidsskrift for iboende og omkringliggende natur
- fritt og uavhengig
- for og om kultur.

Artikler, reportasjer, redegjørelser, essays, debatt, fast stoff, prosa, poesi, m.m.

Innbetal et fritt valgt beløp (minimum n. kr. 30,-) til Årstidenes postgironr. (5 35 92 37) eller ved postanvisning og få bladet til pengene er oppbrukt. Et abonnement har ingen fast pris, men løper til det innbetalte beløp er oppbrukt (vi varsler). Angi hva pengene gjelder. Portotillegg for abonnement utenfor Norden.

Sendes til **Årstidene, Postboks 337,**
N-70001 Trondhjem.

postgiro: 5 35 92 37

*Jeg har betaltn. kr.
for å få Årstidene, dagsavis i Utopia i abonnement,
.....stk. abonnement. (30% rabatt ved kjøp av
minst 5 abonnement). Fra og med nr.*

Navn:

Adresse:

.....

HEINRICH HEINE

1797—1856

ASRA

Daglig gikk den underskjønne
sultansdatter sine sakte
aftenturer langs fontenen
hvor det hvite springvann rislet.

Daglig stod den unge slave
der i kvelden ved fontenen
hvor det hvite springvann rislet,
og han bleknet daglig mere.

Så en aften gikk fyrstinnen
hen til ham og hvisket hurtig:
«Jeg vil vite hva du heter,
fra hva land og slekt du stammer!»

Slaven svarte da: «Jeg heter
Mahomet. Jeg er fra Jemen.
Og jeg er av slekten Asra,
dem som kjærligheten dreper.»

Gjendiktet av André Bjerke

HVEM VAR OANNES

amfibievesenet som for 5000 år
siden steig opp av Rødehavet og
underviste sumererne i sivilisasjo-
nens kunster?

VAR HAN DEN SAMME SOM NOMMO

amfibievesenet som underviste
Dogonfolkets forfedre i astronomi,
fysiologi osv.?

HVORFRA VEIT DOGON- FOLKET

astronomiske fakta om stjerne-
systemet Sirius, som vestens
astronomer først nå kan bekrefte
riktigheten av?

SIRIUS-MYSTERIET

av Robert K.G. Temple

drøfter disse spørsmåla og mange andre
Kjøp den i bokhandelen, eller direkte fra

REGNBUEFORLAGET, postboks 2169, 7001 Trondheim
hft. 84,-, innb. 99,-.

LESELYST?

Gå rett fram.
Bestill en
LANSER-bok
direkte —
eller gjennom
Førlagsentralen.

Med vennlig hilsen.
LANSER FORLAG A/S
Tlf. (02) 20 40 05

En snarvei er

DENNE BESTILLINGSSEDDEL OG
BANKGIRO 8036.07.02689
POSTGIRO 2 29 27 95

JEG/VI BESTILLER TILSENDT: (Sett kryss i rutene).

Distrib. Lanser / Forlagsentralen:	Stk.	Forfatter	Tittel	Ant. s.	Kr.
82-90209-21-5	☐	A. Faber-Kaiser:	<i>Jesus døde i Kashmir</i>	240	95,-
82-90209-04-5	☐	A. Duve:	<i>H. Ibsens hemmeligheter</i>	128	45,-
82-90209-03-7	☐	A. Duve:	— eng. utg.	32	20,-
82-90209-16-9	☐	B. Vara:	<i>Bib., mennesket og dogm.</i>	152	50,-
82-90209-17-7	☐	E. de Vibe:	<i>Følelseslivet</i>	252	65,-
82-90209-15-0	☐	J. Lorentzen:	<i>Makt og overtro</i>	200	50,-
82-90209-08-1	☐	E. F. Schumacher:	<i>Industri og etik</i>	120	45,-
82-90209-11-8	☐	O. Guhnfeldt:	<i>Paul Adam, roman</i>	112	45,-
82-90209-05-3	☐	R. Gudevold:	<i>Strømninger, tidskritikk</i>	232	60,-
82-90209-02-9	☐	R. Gudevold:	<i>Dødsmask. og jordånden</i>	128	45,-
82-90209-00-2	☐	O. Røyseth Brøndø:	<i>Ung ølsk, roman, nynorsk</i>	150	45,-
82-90209-01-0	☐	O. Røyseth Brøndø:	<i>Gratissamtunnet</i>	96	45,-
82-90209-13-4	☐	S. Heiestad:	<i>60 år ved sjakkbrettet</i>	104	45,-
Distrib.: Lanser	☐	E. Lorch-Falch:	<i>I Deres Indre, essays</i>	218	50,-
Distrib.: Lanser	☐	A. Ryste:	<i>Den nyorienterte skole</i>	168	45,-
Distrib.: Lanser	☐	B. D. Brochmann:	<i>Fandens etterlatte papirer</i>		45,-
Distrib.: Lanser	☐	B. D. Brochmann:	<i>Your mentality—your destiny</i>		45,-
Distrib.: Lanser	☐	B. D. Brochmann:	<i>5 forskj. titler, ass., gml. oppl.</i>	100,-	
Distrib.: Lanser	☐	Kunst for Fred:	☐ Lp ☐ kassett, m/topp artister		50,-
Distrib.: Lanser	☐	Tankenytt:	Spes.nr. ☐ Samer ☐ inflasjon		10,-
Distrib.: Lanser	☐	Speaker's Corner:	KRANA, abb., 3 første spes.nr.		40,-

LANSER FORLAG

Bernh. Getz gt. 3c,
Oslo 1

Navn:

Adresse:

Underskrift:

Please, Mr. Postman: Vennligst
returner tidsskriftet i fall vår kjære
abonnet er flyttet!
Avs.: Årstedende,
Postboks 337,
N-7001 Trondhjem

